

БЕОГРАДСКЕ ИЛУСТРОВАНЕ
НОВИНЕ

55999/
59

БЕОГРАДСКЕ ИЛУСТРОВАНЕ НОВИНЕ

АРХ. ДИВЧАНИНКА 1 10.07.1867

БРОЈ 1.

У БЕОГРАДУ 1. ЈАНУАРА, 1868. ГОДИНЕ.

ГОДИНА I.

Излазе 1. и 16. сваког месеца и стају у Србији на годину 60 гр., на по' год. 30 гр. чарв.; за Аустрију (с урачуњањем поштарнице) на годину 6 ф. 50 пошч. аустр. вр., за по' године 3 ф. 25 пошч. аустр. предности. — Огласи налажују се од сваког реда, сваки пут по 1 гр. чар. или 10 пошч. аустр. вр. — Писма се пријају само **наплаћена** а рукописи и цртежи **невраћају се**.

ПРЕГЛЕД.

Михајло М. Обреновић III. Књаз Србски.
Умни развитак људства. I.
Години 1868. од Ј. П.
Политика. (Аустрија. — Румунија. — Француска. —
Шпанијела. —)
Не могу.
Баско. (Два пса. — Концерти. — Сениа.)
Мара и Баво.
Различно.
За кућу.
Шаљиво.
Пабирци.
Отворено писмо Драгашевића.
Огласи.

МИХАЈЛО М. ОБРЕНОВИЋ III. КЊАЗ СРБСКИ.

Бринути се, бдити и неуморно радити за велику и сјајну будућност вас-целог Србства, то је по светом промислу Божијем и вољи народа Србског сада велики и свети задатак **једног** човека, који савесно, свом душевном снагом и непрекидним трудом крчи пут к независности, просвети, благостању, величини, срећи и напредку свог народа.

Нема Србина, који не би познавао дела књаза **Михајла**, а у зачељу поворођења Србије светлим чаром лепе историје идућих векова покрај славних имена Милоша Обреновића и Карађорђа — име **Михајла М. Обреновића III.**

За Србина садашњег века нема лепшег лика, но лик **првог** Србина; зато и ми мислимо, да угађамо општој жељи, доносећи јој као првенце нашег рада слику по-

УМНИ РАЗВИТАК ЉУДСТВА.

I.

Далеко — врло је далеко иза нас почетак људства, а опет далеко — далеко пред нама је његова некадашња свршавајућа цел. — На коју-ли ће висину да се поине род људски? Хоће-ли он, кад дође на највиши степен, остати на њему, или ће опет да пође натрашке, док се наља и сам његов траг не изгуби на сасвим другогаченом земном кругу? То нико не зна. Но кад би могло то бити, да људство сасвим нестане, онда је морало бити у неко доба и највишег развитка у људству, а да човек садашњег времена не треба за собом да тражи тај развитак већ пред собом, да сам треба одважним кораком да му иде на сусрет, то је убеђење, које сваки у себи осећа као моћну и неиспуну силу. Макар да у кратком човечијем животу има и многих незгода, опет зато човек садашњег

века мора признати, да је вредно сада бити на овом свету.

Кад човек слабачак ступи на овај свет, онда разна животна стоје узвишена над њим и оштроћом чула и снагом мишица. Но како је средства духом својим створио човек, да осигура, улепша и облагороди своје биће, и да зароби и овлада непријатељским силама природе! — Кит и брзи делфин просецају воде океанске; човек на својим лађама лети од једног краја земље на други преко мора и река, из слане у сладку, из сладке у слану воду, на прејури и далеко за собом оставља и кита и делфина. — Није у природи човека, да он као риба може да борави на дну мора, но под гњурачким звоном лако му је, да иде по дну мора и да тамо остане више часова. — Кака је слаба и немоћна рука човечија и сваки уд његов, према снази, која је у удовима слона, у рену кита, који једним ударцем повелике лађе разбије и у ваздух баца; али човек алатом и справама

удужи своју руку и винтом диже највеће терете. — Око човечије, макар да је савршено, опет није тако оштро као око соколово, јер предмете, који су 3436 његових просека удаљени од ока човечијег, оно не може више да распозна; али са дурбином позна и најудаљеније предмете и величавства вас-седене отварају се пред његовим оком; међутим под микроскопом у најмањем простору види диван свет. — Шта је глас човечији према урлеку лафа и других шумских зверова? Но он уме свој глас кроз јечни рог у много да ујака, а кад је још и то слабо, онда за њега говори тутањ топова. — Већ пре толико хиљада година човек је најјачао јаког коња и тврдог слона и служио се њима; данас он сам себи гради од гвозђа коња, ког рани ватром и водом (парна кола), па с таким сто пута јачим коњем у лету јури кроз све државе. Та иста природна сила носи човека у плочењим кућама и тврдињама (паронави) преко синих мора у најудаљеније крајеве света, ради као ово рип у причи у грдним радионицама, где тврди метали бивају меки као восак, или где гвоздене руке чине чуда у фином

Једно и исто дело могу неки људи да схвате као добро, а други као зло, а то долази од разних побуђања, из којих они изводе таково дело.

Природа никад не лаже а осуђује ону нештину, која лаже.

Поговори изади о себи, ни добро, ни рђаво, ни равнодушно; ако о себи добро говориш, онда си — сујетан; ако о себи рђаво говориш, онда си — притворан; ако-ли равнодушно говориш о себи, онда си — будала.

Жена је као сагласно писмо, које неможе да се изговори без сагласног. Зато у браку жена прима мужевљево име, а она сама гласа по кући.

Зауздај своје мисли, кад си сам, и језик, кад си у друштву.

Оно што мудраци за дело знаду да је тако, то се може највише ти на по табакли хартије; а све оно, што они мисле да знаду и верују, то неби могли одући ни хваладу волова.

Женитба без покаяња — огњенице без ватре. (11)

Били смо срећни, те нам се обрекоше неки од познатијих српских писана, да ће писати чланке за наш лист; а сад опет добијемо једну пријатељску понуду, која нас је врло обрадовала, и која гласи овако:

„господину уреднику „Београдских илустрованих новина.“

Мене је врло обрадовао глас, да ће те да издајете илустроване новине. Ја вам честитам предузетку и желим му најбољи напредак. Лист, који ће нам рећи своје спроводећи сликама, врло је нуждан и биће врло користан нама. Најзаднији научници, на оне сликама ублажавају сувошарност некојих научних састава, осим тога, што често слике длакут толико принесу разумевању некојих ствари, колико саме речи. Али слике имају кадито и неће предности; некад су оне све, што се о некој ствари има да каже, нити су икакве речи кадре да нам оно представе, што ми хоћемо и што слике могу. Такав је дакле лист нама и нуждан и користан. Али његова корист неће бити голема, ако му непријатељу у помоћ сликарски придоји из **српских** крајева, из **српског** живота, из **српских** појмова. Онда ће корист, коју нам даје, бити права корист и голема. Како би то лепо и добро било, кад би дао Бог да нам „Београдске илустроване новине“ доносе слике од поштва у разним крајевима **српских**, да доносе слике знаменитих старинских грађевина и развалина **српских**, слике романтичних предела **српских** и т. д. Но ја сам и уверен, да ће уредник „Београдских илустрованих новина“ свакојако желети, да лист свој таквим сликама и испуња, само ако буде срећан, а с њим и ми, да такође прилоге добија. Наша би дакле жеља и народна корист била, кад би сваки путник по **српским** крајевима, само који поде умео буде цртати и слике снимати, никоју прилику не пропуштао, да што предног сними и у ове новине пошаље, што би публици **српској** одвећ користио, а што је још главније, што би на тај начин ове новине биле поуздано хранилиште, где би се многе лепе слике из народног живота и обичаја и из народне историје и географије чувале и потомству предаде да их зна и да оцењује.

С овога гледишта и ја сам, господине уредниче, приликом путовања штомта снимно, у колико сам умео, и ово пишем вам на употребу с том жељом, да овакових, по и бољих и интересантијих ствари с друге стране и више и лепших добијате.

Пишем вам дакле:

1. Стален пијар (чапу) Кнеза Лазара што се чува у манастиру Горњак.

2. Крушевачку цркву, по не онаку каква је код **Калишта**, јер је он њу снимно, пошто се она пре неколико година преправљала; него онаку, каква је можда још од Кнеза Лазара остала.

3. Цркву Раваницу у Србији.

4. Манастир Раваницу, т. ј. развалине што су око цркве.

5. Кастел, што је на **српској** обали према Адакалу.

6. Рам, римске још ваљада развалине, с Дунава гледане.

7. Милошеву кулу, тако звану једну развалу на ушћу Шавке у порезку реку.

8. Сврљак средовековну развалу на Тимоку.

9. Сврљачко жупело, кроз које Тимок дере.

10. Ваз на пошуду једног сељанина.

11. Манастир Горњак.

Засад околико, шта буде среће те добије од другог и више и бољих ствари.

Уо жељу, да вам предузетак, који је тако срећан, буде што срећнији и напреднији, врло здрав од нашег поштоватеља.

У Београду, 15. Децембра 1865.

ЗАГОНЕТКА У СЛИКИ (РЕБУС), ОД К. П.

Разрешите се у идућем броју.

(13)

УЗ ОВАЈ ЛИСТ ИДЕ ЈЕДНА СЛИКА ПАРСКЕ МОДЕ.

ПОЗИВ НА ПРЕДПЛАТУ. БЕОГРАДСКЕ ИЛУСТРОВАНЕ НОВИНЕ,

поставиле су себи за цел, да предначе у раду за образовања народа, да бржљиво теже унапредити све оно, што би могло у народу распрострањити свест, полезна знања и кус, облагоурађавање осећања и право чувство љубави за отаџбину и свој род.

Овим ће правцем ићи „БЕОГРАДСКЕ ИЛУСТРОВАНЕ НОВИНЕ“, али не сувошарним начином, по колико је могуће онако, да се свакоме ошле.

У овим новинама највише забавно и поучно и мушко и женско, и старо и младо.

Слике живо ће представљати ликове славних људи из и свет народа и из најсроднијих нам народа.

Разне новеле, приче, басне и пучни састави највише јасно тумачење у лепим сликама, које ће их красити.

Сви светски догађаји биће сабрани у прегледу светске политике, који ће перо пратити политику светску, да сваки од читалаца свагда има јасан појам о садашњој историји људства.

Почетком сваке годишње четврти биће овим новинама приложена једна велика на камену изрезана слика **парске моде**.

Овај 1. број пишамо на све стране, нека служи као за пробу; а сви ће остали бројеви и у спољњој форми и у правцу налик бити овоме 1. броју.

„БЕОГРАДСКЕ ИЛУСТРОВАНЕ НОВИНЕ“ излазе у Београду 1. и 16. сваког месеца и стају:

У СРБИЈИ:

на целу годину: 60. гр. чарш.

на по' године: 30. гр. чарш.

ЗА АУСТРИЈУ:

(с уграђеном поштом)

на целу годину: 6 фл. 50 новч. аустр. вредн.

на по' године: 3 фл. 25 новч. аустр. вредн.

Предплату са тозиим адресом нека изводе у наплаћеном писму послати

Господину

СТЕВИ РАЈЧЕВИЋУ,

ФАКТОРУ ДРЖАВНЕ ШТАМПАРИЈЕ,

у Београду.

Она, госнода која изван Београда скупе предплату и пошљу новце за 10 егземплара, добиће за труд један егземпляр или могу задржати новце од једанаестог предплатника.

Новине ове неће се слаати без разлике никоме, који не предплати.

Надам се, да ће сва она госнода, што су држала „ТРГОВАЧКЕ НОВИНЕ“, које сам ја уређивао, предплатити и на „БЕОГРАДСКЕ ИЛУСТРОВАНЕ НОВИНЕ“, јер мислим, да ми нико немо е пребацити, да писам чинио више, по што сам обећао.

1. Јануара, 1866. у Београду.

М. Миловук,

ИЗДАВАЧ И УРЕДНИК „БЕОГРАДСКИХ ИЛУСТРОВАНИХ НОВИНА“

ОПШТА ИСТОРИЈА,

књиге П. СВЕСКИ 3. и 4.

Изаће више од 10 наштампаних табакли; у њима се описује најзанимљивије доба СТАРЕ ИСТОРИЈЕ. Биће готова до Срећења 1866. г. Стаје 10 гр., у Аустрији 1. фл. Дошлице ће бити 14 гр.

Београд.

П. СРЕТКОВИЋ,

професор академије.

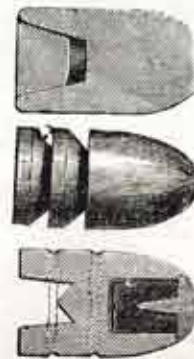
ЦАРЬ ЮСИФЪ II. И НЬГОРЪ ДВОРЪ.

Овај познатиј у немачкој књижевности историјски роман од Луисе Милбах издан г. Г. Фелипповић у Српској преводу са илустрацијама. Цело ће дати изаћи у 12 свезки и иматће у себи преко 50 кол. мањих крвних слика! За сваку свезку отворасе предупиш, а предупишени добише свезку по 8 гр. (из Аустрије сој су, по 80 новч.) на имѣ књиге достави издатељ о својој трошци, а чим се рок предупиш на коју свезку направи, овој се повишава цена. — Давасе отворен предупиш на другу свезку и трајће до јуна Јануара. Ова ће свезка имати 15 табакли печатаних и 5 слика; а пишаће о Блази — По првој свезци, која је написана још.

Година III.
1866.

ВОЈИН,

у месечн.
књигама.

Лист за војне науке,
вештине и новости.

ИЗДАЈЕ И УРЕЂУЈЕ
ДРАГАШЕВИЋ,
официр и професор.

Цена на год. 15. цв. на по' год. 9 цван.
За Аустрију на год. 8. ф. на по' г. 4. ф. а. в.

ПУШКА, РЕВОЛВЕРА И ПИШТОЛА од слике прете има по најјектинијој фабричкој цени из најбољих немачких, белгиских и француских фабрика.

БЕОГРАДСКЕ ИЛУСТРОВАНЕ НОВИНЕ

БРОЈ 2.

У БЕОГРАДУ 16. ЈАНУАРА, 1896. ГОДИНЕ.

ГОДИНА I.

Излазе 1. и 16. сваког месеца, а стају у Србији на годину 60 гр., на по' год. 30 гр. чарш.; за Аустрију (с уградом поштарином) на годину 6 ф. 50 пошч. аустр. вр., на по' године 3 ф. 25 пошч. аустр. предности. — Огласи наплаћују се од сваког реда, сваки пут по 1 гр. чарш. или 10 пошч. аустр. вр. — Писма се примају само наплаћена а рукописи и пртежи невраћају се.

ПРЕГЛЕД.

Свети Савва. —
Умни развитак људства. II.
Мач и рало. —
Политика. (Велика Британска. — Русија. — Аустрија.
Италија. — Швајцарска. — Турска. — Северна Америка.)
Васне. (Црпе. — Вазетни. — Славуј и магаран.
Дукат. —)
Мара и Баво. Продужење и свршетак. —
Икономија у кући. —
Шаливо. —
Загонетка у слици од К. П. —
Одговори. —
Огласи.

СВЕТЫЙ САВВА.

Стефан Неман I. и први крљ србски и благочестива супруга његова Анна већ имадоше два сина, Стефана и Вука, кад њм Богъ подари и треће чедо. Оно свето чедо свети родитељи беше свети Савва, први просветитељ србски, рођен 1159. године и на крштењу назван Растко. Само крштено име његово предсказиваше, да ће добаръ и угоданъ узрастити Господу Богу.

Свагда од ране младости одликоваше се Растко особитомъ смерношћу, послушношћу и богобоязливосту. У 18. години, у возрасту, када и најузвишеніи умови едва постизавају шта треба човеку радити, познао је онъ, да је прека дужност свакога истинитогъ народољубца, собствене користи и угодности обштимъ отечества потребама жртвовати. На слѣдуюћи ономъ унутрашњемъ позиву, придружи се честнимъ монасима св. Горе, кон су се у оно време при двору ота његова ради сабирања милости бавили, и презирући славу светску и великодушност дома родитељскога, одлази с њима у св. Гору, да животъ свой Господу своему Исусу посвети, тврдо уверенъ, да ће само тако моћи родъ свой просветити, цркву свою утврдити и отечество усрећити.

На скоро Растко ступи у монашески чинъ у Рушкомъ светогорскомъ манастиру и презива се Савва. Благо, што су му родитељи из Србије послали, употребљено је на зидањ црквѣ у святой Гори — сазидао је три цркве, храмъ святой Богородици, храмъ св. Јовану златоустомъ и храмъ Преображенію Христовомъ — и на обнов-

леніи њели у ватопедскомъ манастиру. Отацъ његовъ Стефанъ, кон се међу тимъ закаљује био и име Симеонъ добио, на позивъ његовъ дође му у походе и кодъ њга заостане. Садъ по добивеномъ дозволенію одъ тадашњегъ цара грчкога отацъ и синъ, ова два угодника божіа, сазидају у средини святе Горе великодушный манастиръ Хилендаръ, где су ондада синови Србије, желећи уклонити се одъ метежа светскога, прибѣжишта и успокоєна налазили.

Кадъ године 1197, умре преподобный Симеонъ, Савва — већ тада као Архимандритъ Хилендарскій — пренесе по некомъ времену (1208.) митроточиве мошти отца свога у отечество и благољубно ѣмъ потреби у манастиру Студеници.

У отечеству своје остане Савва неколико година као настоятель србско-студеничке лавре. А по томъ вративши се у св. Гору, стане наставляти кодъ грчкога цара и патријарха цари-

градскога о томъ, да Срби, кон већ имају своју самосталну и добро уређену државу, добију и независну управу своје народне цркве. Царъ и патријархъ на ово праведно и умесно захтеваніе Саввино пристају, поставивши за условъ једино то, да се онъ као најдостойнији одъ сију — управительства надъ србскомъ црквомъ прими. И тако св. Савва би посвећенъ за првога Архиепископа србскога одъ цариградскога патријарха Германа у граду Никеи године 1222.

Као глава србске цркве св. Савва је морално преобразио србску државу. Онъ је основао Иерархију србску, поставивши по знатнимъ градовима србскимъ 12 по већој части собомъ изображени епископа; подизао је храмове и манастире у славу божію, одъ којѣ најзнаменитији манастиръ Жича, у комъ је и своја архиепископска столица утврдио, и заводіо је училишта, у којима се младежъ србска млекомъ христіанства запљавала.

Кадъ је једномъ по свршеномъ торжественомъ богослужењу, украшенъ знацима првосвештеничкога достоинства изъ храма жичкога излазио, благосиљајући пратећу га учешу се младежъ ослони је овима святога писма речма: „Прійдите чада, послашайте мене, страхъ господній наѣмъ васъ.“ Страхъ је божіи почетакъ сваке премудрости, па зато је светителю Савви највише на срцу лежало, да млађи нараштај народа свога у страху божіемъ васпита и у благочестиости утврди.

Пошто је св. Савва Иерархију србску устројио и чисто религиозну просвету у народу своемъ утемељио, пође и по другој путъ — једномъ је већ био у Јерусалиму — у света места, да њмъ се поклати. Светитељ нашъ као да је предосећао, да ће га на томъ далекомъ и трудномъ путу смртъ заћети, па зато је себи достојнога премјеника поставио у лицу богоугоднога мужа Арсенија. Враћајући се обилато обдаренъ светимъ моштима и другимъ драгоценимъ утварима у своје отечество са овога святога похода, одъ краља бугарскога, Јована Асена и патријарха Јоаникија у престолници бугарској, Трнову, би слично угошћенъ, где га по свршеној служби божіјој о празнику Богоявленія болестъ снађе, иза које се осмиј данъ упокоји.

„Прійдите чада, послашайте мене, страхъ господній наѣмъ васъ.“

Синовац светитеља, краљ србски Владислав, по кратком времену пренесе свете мошти његове у манастир Милешеву, и ту их светчано положи. У години 1595. Синан паша разори Милешеву, донесе собом посмртне остатке св. Савве у Београд, и даде их на пољу Врачару спалити. (14)

УМНИ РАЗВИТАК ЉУДСТВА.

II.

Од вајкада били су увек само поједини народи — кад овај, кад онај — главни поноси образованости, па тако ће да буде и одсад и увек. Делу мисао обштег распрострањена образованости по целом земном кругу: увек ће да наилази по природне и непрекорачиме претреке у поднебју, земљишту и карактеру народа. У топлим земљама улећи се у човеку снага делања, у пределима биће је узашћено у вечитој борби за обстанком. Аранни у пустињи још и дан данашњи ипак је онакав, као што га читамо у старом занету, а на азијатским стенама (пустарама) никад неће бити других људи осим скитајућих Киргиза. Ове нустаре гоне човека на опредељени начин живљења.

Јако дејствују и урођени нагони. Бакарне боје човек у Северној Америци скоро ће да нестане, јер му људи од беле коже сваки даном све већма утешавају границе, где он лови. Један би га корак могао да спасе, — да остави лов и да узме плуг у шаке; али он то неће да чини, сва се његова нарав томе тако противи, да воле пропасти, него то да учини.

За образованост најспособнији показали су се народи од кавкаског соја. Но и народи Средње Америке били су доста образовани, кад су их шпанолски оскојачи, наврхани од језуита и других фратрова рим-папиних немилеце искоренили. На даљем истоку видимо два стара народа монголског соја. Китајце (Кинезе) и Јапанце, па тако високом степену образованости, како то нисмо могли ни да помислимо. Како су се Европци зачудили, кад су дознали, да ови стари народи већ од памтивека имају и знају скоро све, што су Европци много доцније тобож пронашли. Но ови стари народи одавна су већ застали напредовати у образованости, јер немају у себи онај силни дух, који за напредком гони западне народе.

Одако је људства, једнако бивају проналасци. Тек што је ступило људство на овај земни круг, већ је морало почети да проналази. Најпре је можда човек с дрвета окр'ао крак да се брани, кад су га нападали зверови, па тако је пронашао булу (буздован). Скоро затим учини му се, да су животна за њега добра рана и одело, и његов мозак се напрезао да пронађе ловачке и рибарске алате, какве доста дине још и дан данашњи виђамо код сасвим сурових народа. Доста је дуго морало трајати, док су људи који су били ловци, научили да припитоме животна. Дуго затим опет учинило је људство важан корак напред, кад је пронашло, како ваља земљу радити па се онда прихватило да борави на једном месту и да се удоми. Тако је човек имао хиљадама прилика да мисли и да за проналаске оштри свој дар мотрења.

Кад и како је бео људски сој ишао овим степенима, о томе нема ништа у историји, једва млађа сеја историје — скаска — прича о томе. Има много више од 4000 година, одако су људи орали земљу у нашој прапостојбини Азији и у Мисиру, па су производили и рану и вино, неговали су уљево дрво, чували су стоку, зидали су домове и градове. Незна се, кад су почели израђивати метале за алате, оружје и накит, кад су почели јела кувати, прести, ткати и бојадисати. Већ 2000 година пре Христа имали су стакло и алову (пурпур) боју. Људи крај бала морских пробали су пловити и трговати.

На источној страни брега средоземног мора са земљама унаоколо, опајају се први трагови историјских народа. Тамо је људство већ од прастара времена на високом степену образованости, плови по мору и тргује, ради занате, мотри на звезде и живи у државама. За писање (с писменима) и друге потребе за обрт и пр. за меру угла, јелкене, денгере, магнет, сребрну монету, знају већ 1000 до 1300 година пре Христа. Мисир (Египт) главно је седиште старе образованости; тамо у храмовима уче свештеници све и сва што се онда знало у наукама, али те су науке тајне, које се свакоме не казују. (15)

МАЧ И РАЛО.

Неком сеоском киљеру лежало је блистајуће рало, а више њега висно је о клину стари мач.

Рало сваки дан носиле у поље, па кад-кад га и наоштрише. На стари мач нико није мотрио и нико се није сећао, да га очисти од рђе.

Једном се, баш у поноћ, провуче зрак месеца кроз пукотину киљерских врата. Стари мач спрема се да се пажадикује и почне говорити овако:

„Ој рало, ти јако блисташ на зраку месеца, горди се тиме, — мене на овом месту нико не дира, јер се не блиста моја зарђана хаљина. Некада је било другчије, јер се у боју самном служили јуначке деснице: ја сам многим јунацима помогао, те су победили, а многе сам јунаке и сатарио. Макар да сам од гвожђа као и ти, онет сам бољи од тебе, јер нећу да служим сваком сељаку. Ја се блистам, кад напојим смртне ране, по рђа мира за мене је одећа жалости. Ја ти не завидим што се блисташ, по само једно ми је као, што се сада, кад је рђа разорила моју сјајност, нико више не сећа мојих дела.“

На то одговори рало:

„Утеш се, јуначки мачу, макар да рђа сада једе твоју оштрину, онет ја теби имам да благодарим златан благослов мира. Ја се тебе сећам, јер си се храбро борио. И ја сам од гвожђа као и ти, по моја је радња другчија, него твоја: разоравање то те лозинка оружја, а моја је лозинка: мир! Пребацујеш ми што служим сељацима и што сам од тебе много нижи у рангу, — по опростићеш ми, што се усуђујем да ти приметим, да су и неки мудри краљеви својим рукама плуг водили! Не мислим да те исмевам овим речима, — по остави ми срећу мира а ти са славом рђај у својим корицама. Поље је у најлепшем свом зеленом накиту, благослов се издио над усевицама, — остави ми ову срећу без гњева, да би могли сви уживати, што сам ја створио. Нећу да се надмећем с тобом, нека ти остане слава и част бојашта, — та ти си се много борио и за моју сјајност, па кад си то постигао, треба томе и сам да се радујеш!“

Тако је говорило рало.

Јуначки је мач ућутао и ником више није тужно своје јаде, јер је увидно, да је срећа и благослов само онде, где ови мачеви рђају у својим корицама. (16)

ПОЛИТИКА.

Велика Британија. „Московске Ведомости“ саопштавају писмо кнеза Орлова, руског посланика у Брислу, у коме јавља о једном митингу у Лондону, где се радило о томе, како да се сједини англиканска и православна црква. У томе јемитингу председавао владика оксфордски а било је 80 чланова, понајвише високодостојника англиканске цркве, међу овима владика линкунски, помоћник владике Единбуршког, доктори

Песн и Лајдент из Оксфорда, Вилемс из Кембриџа и други. Од Руса били су ови: пона при посланству руском, гроф Алекса Тостој и кнез Орлов. Овај последњи рече, да неби ваљало, кад би се та ствар пребрзила; да се најпре издају књиге, које ће говорити о историји цркве англиканске, о њеним догматама и о садашњем њеном стању, и које ће доказати, да англиканска црква није протестанска, већ православна, која се приближава источној (нашој) православној цркви. Да се неки англикански попови пошљу у Петроград и Москву, да развију мисао о сједињењу. Пошто је говорило више њих свештеника, отворише и прочитахте писма од 10 владика и 2 архиепископа, који су сви за сједињење, исто је тако једно и од Гледстона. Присуствујући епископи потврдили су, да се сваки православан може причестити у англиканској цркви. Кнез Орлов даље вели, да су архиепископ кентербуршки и осамдесет годишњи владика изетерички и душом и срцем за то, да се обе цркве сједине. Архиепископ кентербуршки хтео је послати у Русију две владике, али је сад по наговору кнеза Орлова оставио то за доцније.

Русија. Злосрећни устанак у Пољској, понајвише подбаван од римских језуита, сада је сасвим утихан. Народ пољски, — а ту нерачунамо римске свештенике — једва је чекао, да га руска влада једаред од њих утолико ослободи, да бар колико толико може да корача у свом развитуку. Сада је тамо све на миру и вида ране нанешене последњим устанком. — У самој Русији слободно се развија обштина а највећи део царства — као што веле „Славнише Блатер“ постављен је на слободном и живосном темељу. Свуда се оснивају гимназије по најбољим системима. Русија се сваки даном шири према средини и истоку Азије. Остареле граничарске установе тамо падају. Азовски Козаци нису више пола сељаци и пола војници, они су ослобођени па су сада прави грађани велике Русије. Тако Русија сваки даном одважно и напред корача светлости и благостању. — Према оваком грдном напредку у мајушност прелази вика и труљење немачких листова, који би ради, да цео свет подигну против Русије, зато, што је приликом честитања о новом лету руски посланик у Риму узгред рекао Гимпани: да је римска црква револуција.

Аустрија. Мађарском се сабору нешто не жури, да прионе послу, макар да Немци незнају од муке, како ће да толкују таково устезање. Толико се одирилик оважа, да Мађари неће добрим пристати, да се своје с аустријским немачким областима, па да се по дојакошњем начину с њима поступа. Такође неће ктети, да се од круне мађарске оцени Рватска, Славонија и Далмација; макар да Рватска хоће сама да господари и овим областима и војничком границом. Ту ће дакле влада пре или после морати опет да употреби своје навикнуто старо начело: Раздвој па владај.

Италија. Говори се, да је Француска саизводила, да Рим-папа састави један батаљон од хиљаду момака неслужених француских војника и официра.

Шпанолска. Од двадесет дана овамо сваки дан јављају званичне новине вести, да ће бунтовник, ђенерал Прим, са својим присталицама пребећи у Португалску. Међутим он се једнако још бави у Шпанолској и тамо купи све више присталица. Влада шпанолска несме против њега да употреби војску, јер се плаши, да ће и ова уз њега пристати.

Турска. По званичним известима доселило се у Турску последњих шест година Черкеза, Чеченаца, Ногајских и других Татара до један милион душа, које досад стају азну турску најмање двадесет милиона акра. (17)

БАСНЕ ОД КРЫЛОВА.

ЦВЕТЕ.

* У отвореном прозору богате куће гордо се жуљаше на стаблацима од гвоздених шпобица фалитно цвеће у скупоценим шареним доњима покрај природног цвећа. Започне кишица а свилено фалитно цвеће одма се почне молити овако: Јунитере, бедај ниша да пада јер од ње и тако нема никакве вајде, на нема ништа ни горед од ње на овој свету. Гледај, улицом неможе да се прође, свуд она прави блато и बारे. Но Јунитер није саслушао ову безумну молбу, и киша је надала, докле је требало, растерала је суморност и разладил је ваздух. Природа је оживила, и свуда се показало лепо зел нило. Онди се и природно цвеће окити својом красотом; мирис је разаслао по свој околини и раздргало је свако око. Фалитно је цвеће изгубило сву своју пређашњу лепоту, и зато га бацише на ђубре.

Правна таленти неплаћени се критике, која неможе да је живи цене красоте. Само фалитно цвеће загре од капе.

ВЛАСТНИК.

* У старо се доба неки властник са богате своје постоје преселио на онај крај под светом, где напује Плутон, — или да простијеже кажемо, он је умро. На како се то десило у старо доба, морао је да предстане подземном суду богота. Тамо га најпре упиташе: Шта си био и где си се родио?

Ја сам се родио у Персији и био сам наша над једном облашћу, но пошто сам био слабод здравља, то писам мотао да радим, па зато је за мене радио се-кретар.

Па да шта си ти радио?

Ја сам јео, пио, спавао и подишенио сва акта, ко а ми је доносио се-кретар.

Брже боље водите га у рај!

Шта! А где вам је правда! упита бог Меркур љу-тито, као да је заборавио на учтивост и људност.

Еј брате, одговори му неки други бог, ти баш ништа не знаш. Зар не видиш, да је овај покојник био будала! Шта би било, да је он покрај своје гдне власти сам радио? Та он би упропастио био сву област и државу! Он треба да иде у рај само зато, што није ништа радио.

Крылов вели: Ономад сам био у некој канцеларији, па ми се чини, да ће и тајошњи старешина доћи у рај.

СЛАВУЈ И МАГАРАЦ.

* Магарац свази славуја на му рече: „Чуј пријате-љу, људи веле, да си ти велики мајстор у певању, ја би желло да чујем како певаш да би могао судити, да-ли си доиста тако вешт?“ Славуј зачне певати; па хиладу је начина преврљао и преврљао свој глас; час га је пожно ослабљао, па се као издадења чуо жалостан јек, час га је опет као ситну сачму расинао по свој ко-лани. Све се тада ућутало и слушало је љубимца и пе-вача зоре; стадоше ветрићи, узмуклош ликови типа а стада подегаше. Пастир једва је дисао, дивао му се и слуша-јући га, погледао се насмешио на пастирку. Певач сврши своју песму. — Магарац синути главу до земље, па вели: „Прилично, заиста ти можеш да се слушаеш без досаде; само штага, што ниси познат с нашим пеглом, јер би се онда још боље извештио, кад би се мало од њега поучио.“

Кад славуј чу' овакав говор, дигне се, па одлети преко тридесет земаља.

Да и нас Бог сачува и сакрани од таквих магараца!

ДУКАТ.

* Да-ли је просвета нужна?

Нужна је, о томе нетреба ни сумњати.

Но ми кад-кад мислимо, да је просвета само бесна развратност, некад опет мислимо, да је она чак и по-квареност нарави. Дакле треба највећма да се пази онда, кад се почиње с народа свадати љуска незнања и про-стаклука, да се с том љуском с њега неолуште и вра-не, да му се неослаби дух, и да му се не покваре на-рава; народ не треба одалучити од чисте просвете у ха-тар празног блеска, да му у место славе не навуцемо безславије.

О овој светој истини могло би се написати много књига, но у јак важном питању сваки песме слободно да говори, зато ћу вам то на пола у шади доказати овом басном.

Неки простак, каквих има свуда по свету, нађе на путу дукат. Дукат је био прлав и блатан, но опет су му давали за њега нуве шаке бакарног новца.

Где, помисли простак, даће они за тај дукат и два-пут више. Измислио сам нешто, те ће се они јакити за њега, да ми га отму.

За тим простак узме песку, кредо и циглу, и почи-радити. Свој снагом трајао је дукат о циглу, и гребао га је песком и кредом, а тим је хтео да га оправи, да сја као сунце.

Дукат се блистао као ватра, али био је лакши и изгубио је много од своје пређашње вредности! (18)

ЈУНАЦИ.

Што ми мислимо, да је јак карак-тер, то је обично и кад се добро посмотри, слаб карактер. Намр-гоћен човек, пред којим стрени сва кућа, или владалац, који све само по својој ђуди ради, о тима обично говоримо, да имају јак карактер. Но онај намргоћени није ништа друго, већ ти-ранин у дому, а онај други је деспот, а обонца имају слаб карактер, јер су робови својих раз-узданих страсти. Јак се карактер цени по сна-зи, којом страсти зауздава а не по снази оних страсти, које овладају људима. Умети се уме-рити, то је највиши степен јачине карактера. Човек, који је и онда умерен, кад га ко јако увреди, па мусамо достојанствено одговара, — тај човек има јак карактер. Кад видимо да ко у нужди, невољи и опасности задржи бистроћу духа; кад човек од жустре нарави и жестоких страсти увек иде правом стазом поштења и правде, — онда такви људи имају јак карак-тер. Кад пијанац остави пиће, а карташ остави карте, онда то морају бити људи јаког карак-тера. Највећи су душевни јунаци они, који све једнако трпе јака искушења, мирно сносе бодље животога, никад се не потуже свету, колико стра-дају, а притоме не изгубе душевну веселост и снагу за дедање. Велика јачина карактера нужна је, да се ради точно и уредно; али још је већа она, кад се сноси ђутајући и триељиво. — Што ми мислимо, да је слабост, то је понекад нај-већа јачина, а нису свагда највећи јунаци они, који рањени славно умиру на бојном пољу, већ они, који се усамљени и не познати жртвују за своје убеђење. (19)

МАРА И ЂАВО.

(ПРОДУЖЕЊЕ И СМРШТАК.)

Ђока је заиста опазио, да јадан ђаво на левом образу није тако при, као на десном. Пошто га Ђока сажали, што му је боја лица тако покварена, даље почне говорити Ђаво овако: Велику си ми љубав учинио, што си ме спасао друш-тва такве зле жене, знај, да ја то умем ценити, па да видиш, како желим, да те наградим ко-лико могу боље. Ја се сад журим у конак краља Рада, па ћу тамо да се увучем под кожу ње-говој најмлађој ћерки.

Краљ Раде јако ће да се уплаши, кад опази да сам се увукао у његову ћерку, па ће дознати најискусније лекаре, да је спасу од мене и об-рицаће грдна блага ономе, који је излечи.

Кад сви лекари узалуд већ употребе сва средства да је излече, онда ћеш ти да изађеш пред краља, па ћеш му обрешти, да ћеш му из-лечити ћерку.

Он ће те пратити до њеног кревета, а ти ћеш се нагнути преко ње, па ћеш — мумлати којешта, а ја ћу одма из ње изаћи, она ће скоро оздравити, па ће сви мислити, да си је ти из-лечио а краљ ће те богато наградити.

Тако ја мислим да положим темељ твојој будућој срећи и да се одужим, што си ме из-бавио.

Ђока сасвим покорно благодари ђаволу, а овај нипајући се по блећој страни, лица, од-лети кроз ваздух.

Не прође ни месец дана, расчу се глас, да је зао дух ушао у принцезу. Дојездише лекари из најдаљих области у надежди, да добију грдна блага, која је спремио краљ Раде за оног, који из принцезе истера злог духа.

Макар да је конак краљев напично на ве-лику болницу, у којој је било више лекара, него

што има мува у сеоској механи, опет је то све узалуд било, јер болест је принцезина од дана на дан све јача бивала.

Скоро је очајао краљ, што су сви ле-кови били без успеха, па најпосле разашље своје телале, да објаве ово: Свакоме нека буде на знање, да ће онај, који може да излечи при-нцезу, добити за награду не само њену руку, већ и наследство престола краљевог.

Но опет зато ниједног од лекара, који се налазише у конаку и у земљи, није намамило ово грдно обећање, јер је објави била додата још и ова маленкост: Да ће онога, који се усуди лечити принцезу, а за три дана не излечи је толико, да се она подигне, — без пардона дати патаћи на колац.

Следство је било оне објаве, да се учена господа лекари сви до последњег одишукше из конака.

Сада мишљаше Ђока, сада је баш време, да он изађе на видик; дакле он није дуго окле-вао и узе пут у престолницу.

Кад тамо дође, одма оде у краљев конак и закте од пандура, који су стајали пред ка-пијом на стражи, да га одма пријаве краљу као славног лекара, који је дошао, да излечи принцезу од беснида.

Пандури отрчаше на врат на нос краљу и јавише му ову веселу вест.

Краљ Раде врло лепо прими Ђоку и одма га одрати у собу принцезину.

Е види сада, рече краљ Раде сасвим ожа-лошћен, каква је несрећна болест спопала моје јадно дете. Пробај, да-ли ћеш јој моћи да по-

БЕОГРАДСКЕ ИДУСТРОВАНЕ НОВИНЕ

БРОЈ 3.

У БЕОГРАДУ 1. ФЕБРУАРА, 1866. ГОДИНЕ.

ГОДИНА I.

Издаје 1. и 16. сваког месеца, а стају у Србији на годину 60 гр., на по' год. 30 гр. чарш.; за Аустрију (с урачунавом поштарином) на годину 6 ф. 50 по'ч. аустр. пр., на по' године 3 ф. 25 по'ч. аустр. вредности. — Огласи наплаћују се од сваког реда, сваки пут по 1 гр. чар. или 10 по'ч. аустр. пр. — Писма се примају само наплаћена а рукописи и цртежи невраћају се.

ПРЕГЛЕД.

Узун-Мирко. —
Умни развитак људства. III. —
Парница. —
Политика. — Аустрија, Румунија, Велика Британија.
Ваздушни шар.
Васне. (Бластник и мудрац. — Пси лају. — Гуске.) —
Самоубијство. —
Земља ромих. —
Кап воде. —
Србкњица. —
Дуван. —
Загонетке у слици. — Визита. —
Нисам играо на сам опет добио. —
Пабирци. —
Одговори.

УЗУН-МИРКО.

в. Мијаило, прозван Узун-Мирко, рођен је у Рудничкој нахији у селу Смрдљиковцу између 1774.—1778. г. Његов отац Апостол (син Петра, који се досебно у Смрдљиковцу из Пипера) погинуо је у време Кочине крајине, ратујући с Турцима, а мати одведе Мирка у „Немачку“ и пошто се умири, поврати се и настави се у Мислођини (беогр. окр.), где је Мирко научио књигу. Затим је дошао у Београд и погодио се код Уста-Мемеда да научи терзијски занат. Како је знао да врло добро везе, он је својим рукама и дању и ноћу обливао у злато одело Гушанца-Алије, с чега ослепи. Јединито за се нап излечио га Хаџи-Кариман: „Ншта ми није хтио узети“, вели наш старица-јунак: „и једва сам му наслу дао једну оку каве“.

Леп, вешт у послу, окретан, добар, дечко-Мирко задобије љубав кћери Мемедових и сада навали на њега Мемед да га потурчи и да га учини наслеђеником богатог имања: али је велика љубав у правог Србина своме роду и својој вери, и Мирко све то презре и остане Србином! У бурна и ронита времена, кад земља проври крвљу, и судбина дође да се покају старе неправде, сам од себе илане дух целог народа и покреће хиљадама људи. Тај исти дух био

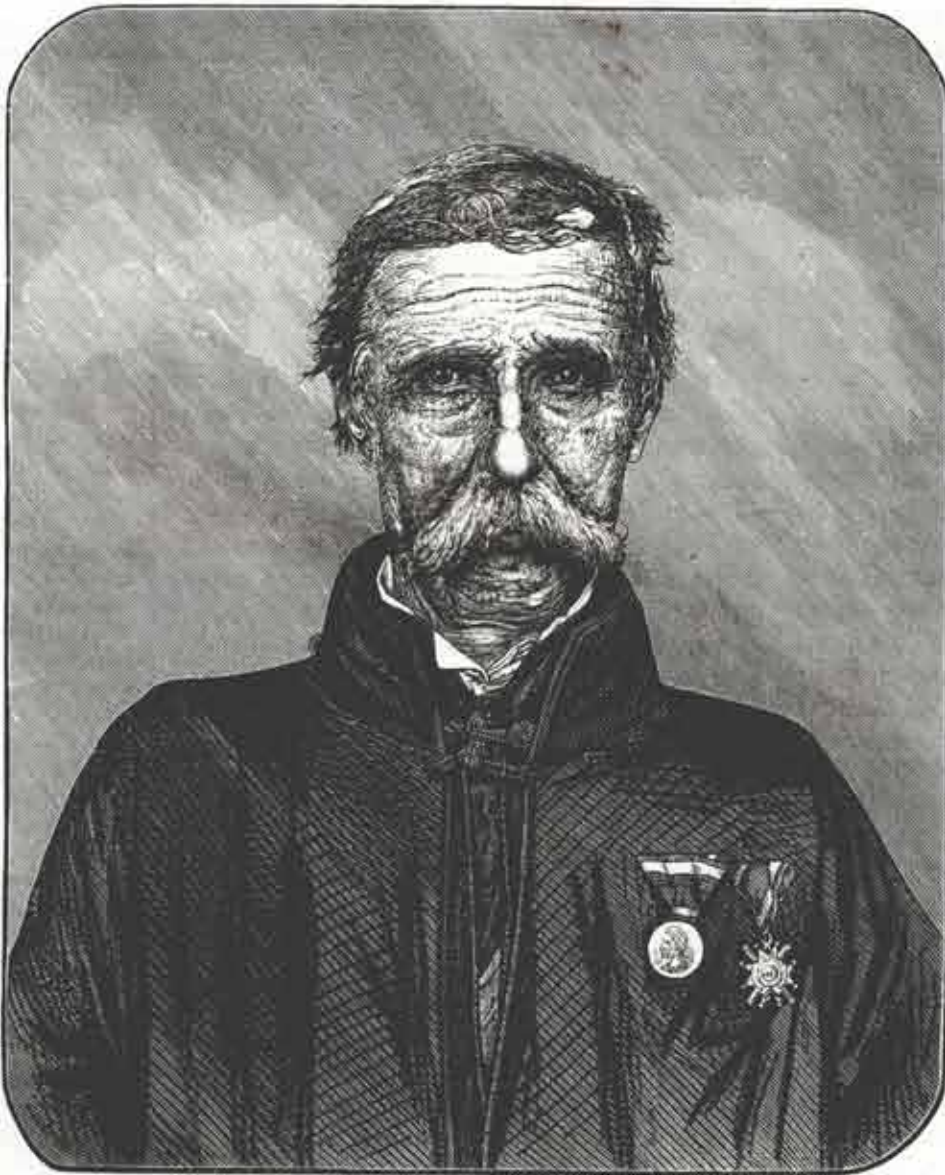
обузео и нашег Мирка, седећег у турској кући, у турској соби, за турском тезгом везући златом душманима руно, и он забрави собу и почне рукама бубњовати у артили-пендер као у тобон. У том дође Селим-терзија зактевајући, да му отвори врата. Мирко нествори, Селим га саври код Мемеда, који заповеди те Мирка метну у фалаке (справа којом укоче ноге) и ударе му 90 дегенека. Проболовавши 3 месеца и оздравивши, једног дана кад су слуге везирове истеривале камиле на нашу иза шанца, зграбивши под мишку своје хаљинице, Мирко изађе с њима из вароши и одма оде Главану у Глибован. Упише се у војску и пође да с њом удари на Турке. То је било 1804. год. При освајању Ка-

рановца добије опасну рану на главу. Неки старац Огњан донесе га у Железник где је проболовао око 3 месеца и оздрави. Освајајући Смедерево контузига куршум, надује се очешано место и: „од тога сам времена почео веровати, да ме олово не може да бије“ — прича наш старица јунак.

При обсади Београда био је с бећарима, који су имали свој стан у Бари, јер је шанац пшао од Баре преко Карабурме до Дунава. Чистећи једног дана оружје, више садашње артиљеријске школе, у једној кућници од брвана, удари у исту кућу ђузе из топа Чанак-барјактара (од спрово куће модера на шанцу) у кућу над њима, а једно брвно удари Мирка по леђима, тако, да је остао и до данас погурен.

Пред св. Андрију пребегне Србима Конда из града и буде наређено да он с бећарима удари на Сава-канију (које сада хвала Богу нема); на Варош-канију Петар чампија и т. д. На два сахата пред зору лицем на св. Андрију, по магли налик на тесто, Конда с 90 бећара пође у име Бога да освоји Сава-канију. Лакше је било поћи, него-ли доћи. Кад су дошли до садашег Закина дућана, од 90 остало је 25 друга. — Код садашег ђумрука био је турски хан, с мазгалама, пуч Турака. С тога је било најстрашније проћи мимо тога хана. По наредби Конде морали су понети игље и затварати мазгале. Да прођу мимо хана спремило се њих 25 а једва је до њега дошло њих 7: Конда, Мирко, Петар Сремац са сикиром, Никола Стамболија Бугарин итд.

Прошавши хан и дошавши до Сава-каније, почну се пудкати, ко ће први, — и дигну преко паласада Конду, он повуче Мирка, на Петра Сремца са сикиром и т. д. Онако-у магли они су прескочили преко паласада управ на бурдељ у ком су живели стражари каније. Чујући неки топот над главама, бурдеље умакну у град. Наши се упуте канији и на питање стра-

УЗУН-МИРКО.

бити могућно, да све одобрн, шта Мађари за-
ктевају, те се по свој прилици ствар неће ни-
како ни свршити; а шта ће да следује затим,
то сам Бог зна. —

„Браћа“ Гвати на загребачком сабору једе
се и управ несхваћају, како је врли Србин Су-
ботић најнизијом уљудности усудио се за-
ктевати, да се у адреси гдегде спомене и „ши-
матско-влашка“ реч „Србин“. Та то је по
појму рватском највеће злочинство: јер мате-
матски је доказано, да је сав „пук“, — који
живи у Срему, Славонији, војној граници, Гват-
ској и Далмацији — дошља већина „њихових
племићких господстава“, па се чак и у земљо-
видима пртаним од рватских вештачких руку
доказује, да Срба скоро нигде ни нема: у Ср-
бији их има нешто врло мало, но ипак ту живи
„пук“ од разних других народности, само не
од србске; у „троједној краљевини“ несме Ср-
бин ни да покаже да је жив, у Босни, Старој
Србији и т. д. тамо је све сам рватски „пук“, —
дакле, где су ти Срби, који хоће да су
„Срби“, нека се покажу ако смеју „њиховим
племићким господствима“. Најкрасније је, што
су та племићка, плерска господа врло уљудна,
те тако су оно будаласто зактевање Србина
опровргли многим софистичким фразама, у који-
ма реч „равноправност“ мора да докаже Ср-
бина — који постоје само у уобразиљу —, да
„равноправност“ зактева, да само Гвати постоје,
а Срби не. Мора да се честита оном срећном
„цуку“, који има таквих ваљаних заступника,
који га тим путем воде „напредку и срећи“.

Румунија. 24. пр. м. власт је уапсила неке
немирне људе. Војници несме да излазе из ка-
сарна.

Велика Британија. 25. пр. м. отворила је
краљича парламенту. У престолној беседи вели
краљича: да су одношаји са страним дворовима
врло пријатељски и она мисли, да се не треба
плашити за мир. Састанак инглеске са фран-
цуском флотом утврдиће пријатељство и мир
између обе владе. Она се радује, што Америка
вида ране грађанског рата; ослобођење робова
и рвачких обрадова је сви Инглеску, а трго-
вина са робовима Црицима у Африци престаје,
јер је флота Инглеска свуда гони и т. д. (26)

ВАЗДУШНИ ШАР.

Од памтивека људи су гледајући на тине,
желели, да какогод средство нађу, те да
и они лете по ваздуху, а због тога свагда
су сматрали састав свог тела као не са-
вршен. Има код разних народа прича, које спомињу неке
људе, који су покушавали да лете, но сви су они кр'али
вратове.

Око свршетка 17. века чудила се цела Француска
једном браварском младићу по имену **Веније**, који је па-
чинно сиправу за летење. Ту је сиправу мећао на плећа

као обрамбе, које су се у средини мицале на чланцима.
(Ипак полутина обрамбе била је као темељ једном крилу
од танке свиле. Предња крила мицала су се рукама, а
стражња ногама тако, да се свагда заједно дизало и спуш-
тало десно предње крило и лево стражње крило и обра-
тно. Но сам тај **Веније** слуштао се само са брегова на
доле у косом правцу, али није могао да се даже у висину.
Кад се већ доста окуцао, онда је на овај начин прелетео
и преко река. За њим многи су пробали тако да
лете, но сви су скр'али вратове.

Око половине 18. века почеше у Француској градити
шарове (балоне) **ваздушно** и то утањеном ваздуха у
шару средством ватре. Шар од танке свиле, која није
уништала спољашњи ваздух, морао је ићи у вис, јер је
због лакшег ваздуха у себи, лакши био од спољашњег
ваздуха. Доцније, већ у последњој четвртини 18. века,
пунили су шарове са латаном гасом.

Први шар, који је пуњен гасом, одлетео је у при-
суству од 200.000 људи из П риза такоом брзином, да је
за неколико минута већ био у густим облацима. После
три четвртине часа нао је пет сати далеко од Париза
баш у томицу неких селана из села Гонеса, који се у
први мах упрепасте, па скоро затим почеше бегати,
јер су мислили, да је **месец** пао на земљу. Но кад су
видили да се то велико неуглавно тело тек латано ду-
дало овамо онамо, дозволе свог пароха и врате се с

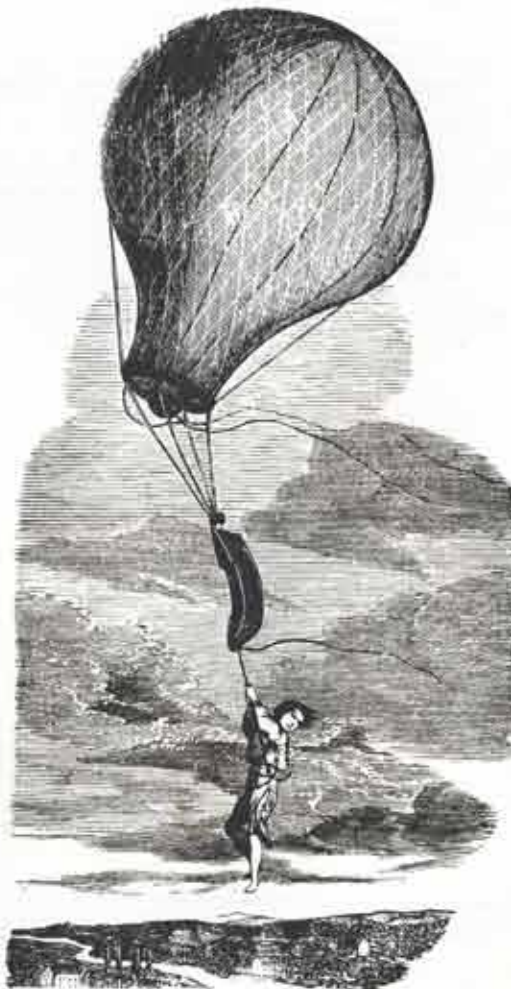

бицама, млатицама и разним другим селачким оружјем,
да убију то чудо. И тако таунаци разлажују скупоцени
шар, који је стао толико труда и трошка.

За тим градили многе балоне, па везане под њих
лађице, у којима седеше људи. Више пута прелеташе
овакви шарови преко мрежуза (од 5 миља ширине) између
Француске и Инглеске, а шар Гринов прелетео је за 19 часова
90 немачких миља из Лондона преко мора, Француске и Бе-
лгије, чак у Насавку, где се код Вајабурга спусти на земљу.

Но при свему томе још ни дан данашњи и може ваз-
душни шар сигурно да се употреби за путовање, јер до-
сад се њиме само толико успело, да се по вољи пусти
на више или да се спусти на земљу; који-ли ће правац
узети на десно, лево, напред или назад, то зависи од
ваздуха и ветра.

Сад да причамо, како је неко кроз ваздух летно без
своје воље.

Године 1843. пушташе један шар у Нанту. Ту је било
сијасета света. Шар, који је ужетима за земљу приван
био баш пунише гасом, кад се прекне ј дно уже.
Лађица само је с једне стране била привезана за шар.
Почне се шар дизати, прекне и остала ужета, поплочи
донекле за собом лађицу, па коју је овет привезано било
уже с лентером. У тај пар баш прође неко шегрче од
12 година, — лентер га дочепа на пангалоне, обори га
и донекле га вузе по земљи. У овом страху тек се дечко
ухвати за уже од лентера, кад се шар брзо почне дизати
управо у вис, одиравши на 200 хвита. Силни народ, ко и
је ту гледао, упрепасте се и сви су већ мислили, да је
дечко пропао. Но као да га је чувао промисао божији,
— недалеко од вароши лађица се спусти шар на једној
ливаци, — дечко се одважи од лентера, — на здрав и
читав отрчи својој мајци. (27)

ВАСНЕ ОД КРЫЛОВА.

ВЛАСТНИК И МУДРАЦ.

* Властник је у слободно време разговарао с мудра-
цем о ра ним стварима, а једаред га упита и ово:

Ти доводно познајеш свет и у људе и срцима читаш
као у отвореној књизи. Кажи ми дакле, ако то бива, да
м шта да установимо, или судове или разна заведења или
друштва, тек што се окренемо, већ су се у њих утврди-
ле највеће будале? Зар томе н-ма лека?

„Не верујем“, одговори мудрац, „јер с таким друш-
твима, — међу нама буди речено — бива то исто, што
и с дрвеним кућама“.

Како то?

„Е овако: ја сам ово дана довршио моју кућу, још
се нисам уселио у њу, а и њ је пуна полица.“

ПСИ ДАЈУ.

* Једно вече улицом су ишли два пријатеља и разго-
варали су се о озбиљним стварима, — кад наједаред из
неке алаје залаје на њих неки шаров. За њим почну да
лају рундов, жутов и таров, па онда из свију свакоја
лаге пси, те се тако скупи читава рула паса. — Један
од пријатеља дигне камен, да се брани од њих: „Остави
тај камен“, рекне му други, „ти их с тим нећеш умрети“,
него ћеш само да раздражиш читаву рулу; ајмо напред,
ја боље познајем њихову нарав“.

И заиста, нису ишли још ни десет корака, а пси
су већ слабије лајали, па скоро затим сасвим ућуте.

Завидљивци ма шта да угледају, одма почну лајати,
но немој да се осврћеш на њих, па иди право својим
путем: лајање донекле на ће и да ућуте.

ГУСКЕ.

* Дугачким прутаћем терао је сељак гуске у варош,
да их тамо прода, а да речнемо истину, његово обхођење
с њима није било баш најучтивље. Он је хитао, да стигне
на нашар (а где с ради о добиту, тамо не страдају само
гуске, већ и људи). Нећу да кривим сељака. Али гуске
су то сасвим другачије схваћале и тужиле су се некоме,
ког су среде, овако:

„Има-ли кога да је несрећнији од нас? Сељак се
грубо обходи с нама и тера нас, као да смо ми прсте
гуске и тај простак незна, да је његова ду пост да нас
поштује, јер смо ми од порекла оних гусака, којима је
некада Рим имао благодарити, што су га оне спасле. У
част њима биле су установљене светковине!“

А чиме би ви хтеле, да вас одликују? упита их овај.

„Али наши предци...“

„Све ја то знам, јер с читам, но желим би да знам,
шта сте ви после призеле?“

„Али наши су предци спасли Рим“.

„Е лепо, то је тако, но кажите ми, шта сте ви учи-
ниле позебно.“

„Ми? — Ништа“.

„Дакле оставите на миру ваше предке, они су достојни
пошто ања; а ви сте, пријатељнице, добре само за печење.“

Ми би умели још боље тумачити ову басну, но ни-
смо ради, да вређамо гуске. (28)

САМОУБИЈСТВО.

Младићу, учи из ове приче, како јаде спосе
они, који се љубе у лепотице.

Неког „добро“ васпитаног младића,
свога старог она утеху и стуба, — мла-
дића, који је својим „арлицима“ обнадежио свет, да ће
од њега некад бити „ђенерал“, — ухвати помор залубље-
ности. Он је једнако трчао за својом страсти, уздисао
је и молио је, да му се одазове љубављу. Но узалуд је
стењао. Клекао пред својом мучитељком. Забадава, —
враћалца му води, да иде и да је остави на миру. Да,
ишине он, ја ћу те избегавати, хоћу за вавек да не одлу-
чим од тебе, — па извуче сабљу из корица и... где ју-
нака... он загледа и њен врх и оштрину, па... лагано
опет тури сабљу у корице. (29)

БЕОГРАДСКЕ ИЛУСТРОВАНЕ НОВИНЕ

БРОЈ 4.

У БЕОГРАДУ 16. ФЕБРУАРА, 1866. ГОДИНЕ.

ГОДИНА I.

Издање 1. и 16. сваког месеца, а стају у Србији на годину 60 гр., на по' год. 30 гр. чарив.; за Аустрију (с урачуваном поштарином) на годину 6 ф. 50 по ч. аустр. вр., на по' године 3 ф. 25 новч. аустр. предисет. — Огласи плаћају се од сваког реда, сваки пут по 1 гр. чар. или 10 новч. аустр. вр. — Писма се примају само наплаћена а рукописи и пртежи невраћају се.

ПРЕГЛЕД.

Миша Анастасијевић.
Умни развитак људства, IV. —
Девојке.
Бесмртни писац.
Умирући отац.
О постанку некојих ношња.
Политика. (Аустрија, Турска, Румунија, В. Британија, Соко.
Васие. (Помор верова. — Човек с три жене.)
Загонетке у слици. I. II.
Загонетке на шах табли у коњачком скоку.
Одговори. —

МИША АНАСТАСИЈЕВИЋ.

Родити се сиромаш и провести век као сиромаш, ствар је најобичнија на свету; родити се сиромаш, па се обогатити, ствар је колико жељена толико и ретка; али родити се сиромаш па се обогатити, веома обогатити, и, у сред тога немеренога блага, незаборавити добротинство, ову најлепшу врлину људску, то је највиши ступањ среће, до ког се смртни узвишени може.

Наш се народ, одвако је, могао поносити јуначима, који бејаху јачи од свега оног што страшно и ужасно може да сретне човека у животу, на свету; али бејаше оскудан у људима, који би кадри били победити леноте и блага овога света, који би били кадри, имајући све оно што је предмет свачије чежње, лишити се тога и уступити га другоме, на племените цели.

Међу оне прве несапуне синове своје Србија нећ сада може да уврсти и новог јунака од овога реда, чувенога Мајора Мишу Анастасијевића или, као што га обично зову, Капетан-Мишу.

Миша се родио у Поречу 1803 — 1804. године од веома сиротних родитеља, Анастаса и Руже. Тек ако му је била година дана а мајка му умре. Отац му се ожени другом женом, Милошом, и, после 2 године, умре и он, а мајка Миша беше, одсада, дијео-чувар Маломе Миши. У Поречу Миша плути плути, онако и онолико, колико се, за онда, тамо могло научити. Миша се одликовао у школи добрим напредовањем, а тога га узму за учитеља још веома млад. Имао је 12—13 љака, од којих су неки били од њега и јачи и старији. Плаћао му се по 10 пара месечно на љака. Кажу да је и сам плаћао кад би вода морао

за што кантиговати. После тога се најми, као слуга, у дућану код Динуловића, где је, међу осталим, и сину кувао и продавао га са другим дућанским тргом. Одатле пређе у најам к Ага Вуду (Вуду Гангоријевићу), који је тада био старешина у Поречу, и беше му подружница. Кад одатле изиђе, поче неку трговину с јеленским роковима. То је било око 1825. године. Те године, лицем на божиће покладе, ожени се п узме Христину, сестру неког Симе Урошевића, који беше секретар код вие а Милоша, родом из Врзаске, на оној страни, сироту нашег сада Добре. Добивши тако неку помоћ поче с љаком нешто живље трговати. Неколике године, потом, умре му тај шурак Сима у Крагујевцу. Кнез Милош та је волео јако на је рад био да пронађе оне, којима би његова посмртнина припала. Кажу му за Малог Мишу у Поречу, јер се наш садашњи Велики Миша онда звао Мали Миша за разлику од више имењака који му се нахођаху у Поречу. Кнез га позове у Крагујевац, преда му посмртнину Урошевића и још му, за хатар с ојега доброг секретара, да неке своје лађе да му неку малу рану, коју је имао од десетке, спусти низ Дунав

и прода у Турској и у Влашкој. Миша се спусти у Видин. Ту је била глад. Он поклати сиротиња једну лађу рине за здравље ки. Милоша, а друге врло добро прода. Сиђе, па тим, и у друге вароши низ Дунав до Галаца и прода сву рану неможе боље бити. Из Галаца је морао новце на саоницама преносити. Бојећи се од пустахија на тако дугом путу, он сврати у Вукурешт да купи соли. Окиа је тада држао под заштити пеки бирои Мајдан на се находио у тескобном положају и распродалао је се појевитио. Миша се замоли да га пуште к барону те да купи соли. Носио је турске аљине и шал око главе. Кад слуга јави за Мишу да оће соли и каже како се носи, барон срдито рече да га неможе примити пошто зна да ће он искати тек коју стотину хиљада ока. Слуга зашита Мишу колико би хтео соли.

— Узео бих један милион ока, одговори он. Слуга брже јави своје господару. И милион ока учине барона тако љубезна да Мишу одама прими и пусти се у погодбу. Миша се потруди те узме тај милион што се могао јевитије. Кад то прекину, он рекне:

— Ја би желео још један милион ока, али јевт није него први.

Барон се и зачуди и обрадује; и како су му поци били веома потребни, да други милион с плашњиком од стотине јевитије него први.

Кад се и ово прекине, Миша овет скромно преговори.

— Ја би желео још и трећи милион али овет с плашњиком јевитије на стотину од другог.

— Ама можете ли ми платити толику со? зашита Мајдан. — На нећу је даћи док неће неабројим.

Мајдан да и трећи милион. Миша се тако опрости многих новца а за њих узме со, коју крене у Србију. Ово дело а небројену добит. Кнез га похвали и кредит му повећа. Од тога доба није се оставио никакво бољске радње с кнезом, који му је, у течају времена, дао највише чин дунавског капетана а после мајора. У ту радњу уђу Германи и Симићи; но доније и кнез Милош и Германи и Симићи иста-ве се а Миша остане сам и до данас.

Кад се жители Пореча преселе у Милаковац, онда и он тамо пређе где је живео, са својом породицом, све до године 1842, а тада се пресели у Београд. У почетку 1844. купио је у Влашкој тридихају а сад их има 6 великих и неколико малих.

Ова голема имања и све своје, да се послужимо обичним изразом, небројено благо, стекао је својом неуморном енергијом и својим пронађајућим трговачким умом. Кажу да он може по неколико недеља провести а да не трене поћу (осеи што би обдан по који часик спавао), све бавећи се својим трговачким плановима комбинацијама.

МИША АНАСТАСИЈЕВИЋ.

СОКО

(У ПОДРИНСКОМ ОКРУГУ).

Бејаше чекад, и то не давно, усправо красни град Соко.. Његови изгледы бејашу за дивљење, а живљење у њему беше за причање.... Тај мали, али далеко чувени замак, нахођаше се на југо-западној страни Србије, 2 сага далеко од реке Дрине а око 6-7 сати источно од града Зворника, који је на левој обали дринској.

На завршетку једнога рта, који се спушта од брдоравања **Рожањ** к југо-западу, и који образују два дубока потока, са севера: **Вреоска река**, а с југа: **Застењски поток**, баш на одсеку са-

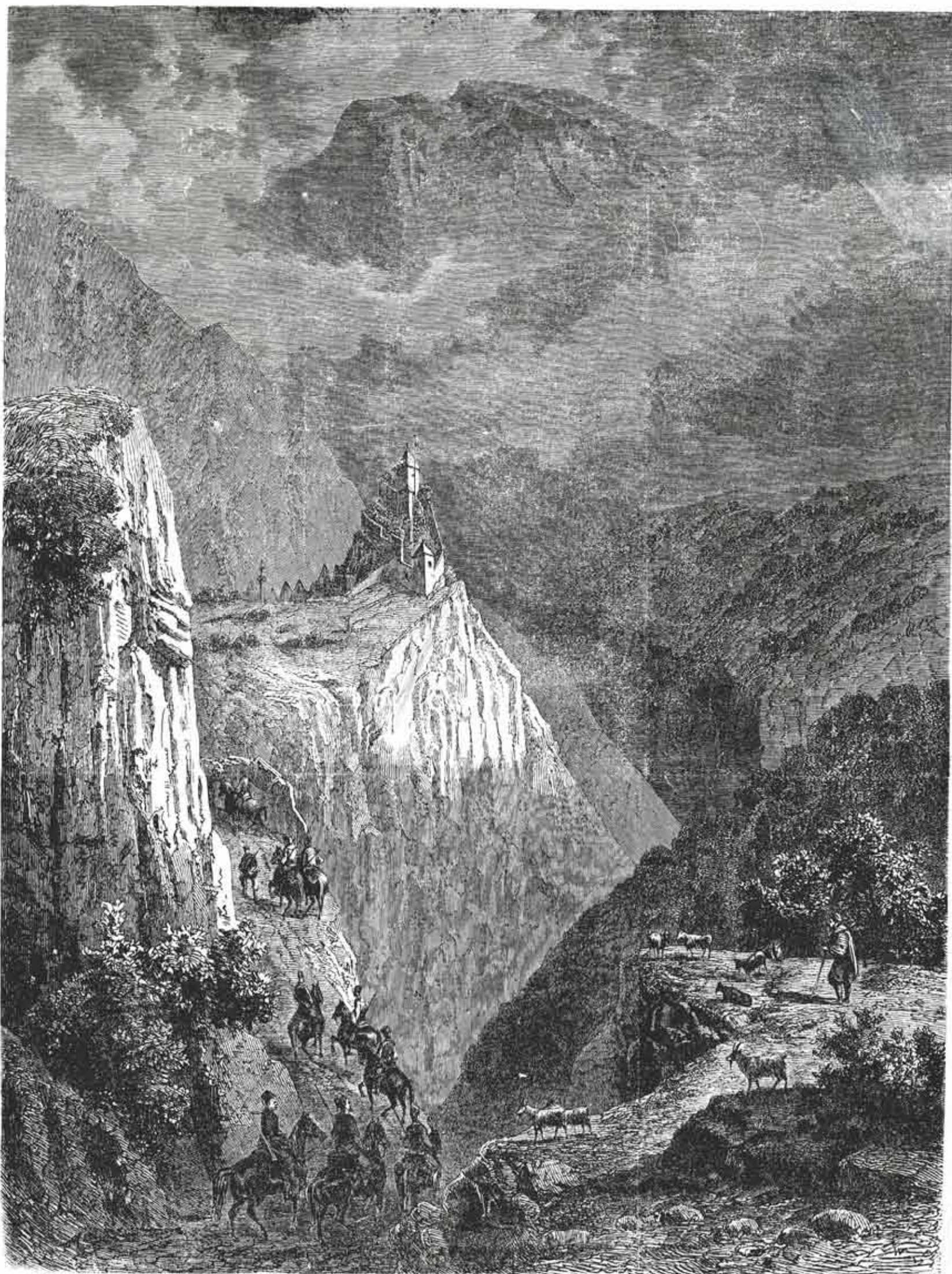
мотворе стене, озида некад неко градић коме би свако друго име било неприлика осим имена **Соко**. И творац његов, или сам српски народ, и надену му дојиста то поносито име. Два потока, које поменух, стачу се један у други под самим градом и одатле, до у Дрину, зову се: **Грачаница**. Северо-источно од Сокола високи је брдоравањ **Рожањ**, одакле **Карађорђе**, Бог да му душу прости, туче ову неприступну тврдињу. Са југо-западне је вис **Закутањ** одакле га је био пок. **Кн. Милош**; са севера се диже **Петково брдо** а с југа **Калкан**, који је гола самотвора стена.

Ништа дивније нисам никад видео него кад се из става, под градом, погледа уза са-

мотвору стену, за неколике београдске тороње високу, на врху које висе се град Соко као какав самур-калпак на јуначкој глави.

Ко ли зида и када ову тврдињу, која, у најновије време, беше једина узданица некој истурченој браћи нашој? И Срби и Турци бејашу сагласни у причању да је и то дело несрећне жене **Бурђа Смедеревца**, која, не знам са чега, такву незавидну извесност заслужи.

Византијски историк, **Прокопије**, излаже читаве спискове имена од градова, којима **Јустинијан** мишљах да обезбеди од Варвара своју царевину, премда, у самој ствари, што беше више градова, то се све мање безбедности нахођаше у царству. Да ли у ред ових градова

СОКО.

БЕОГРАДСКЕ ИЛУСТРОВАНЕ НОВИНЕ

БРОЈ 5.

У БЕОГРАДУ 1. МАРТА, 1866. ГОДИНЕ.

ГОДИНА 1.

Издаје 1. и 16. сваког месеца, и стају у Србији на годину 60 гр., на по' год. 30 гр. чарш.; за Аустрију (с урахувањем поштарином) на годину 6 ф. 50 по ч. аустр. вр., на по' године 3 ф. 25 пош. аустр. предности. — Огласи наплаћују се од сваког реда, сваки пут по 1 гр. чар. или 10 пош. аустр. вр. — Писма се примају само наплаћена, а рукописи и цртежи невраћају се.

ПРЕГЛЕД.

Александер I. Цар руски.
Умни развитак људства, V. —
Старчева љуба. — Судба.
Ужице.
Васне. (Учени медвед. — Ждрече).
Политика. Румунија. — Аустрија. — Русија. —
Разрешање ребуса и коњачког скока из броја 4.
Коњички скок.
Пабирци. — Загонетка у слици.
Одговори. — Оглас.

АЛЕКСАНДЕР II. НИКОЛАЈЕВИЧ, ЦАР РУСКИ.

У оној грдној држави, — која захвата скоро цео север наше земље, а шири своја велика крила преко Европе, Азије и Америке, — господари највећи славенски народ, — Руси.

Глава је томе великом и сиљном народу, син Николе I., цар Александер II., који је рођен 17. Априла, 1818. г., а ступио на престо 19. Фебруара, 1855. г.

Васпитањем Његовим управљао је познати песник Жуковски, а цео је свет знао, да је Цесаревич Александер био мирне нарави, благ и разуман, али сумњало се, да ли у карактеру Његовом има постојанства и одважности. По како по смрти свог оца ступи на престо, видило се, да му и те две врлине диче карактер. Он неуморним изпрезањем продужи рат против Турске и у Новембру 1855. г. сам дође у Одесу и у Крим. Париским миром колико-толико забавурише источно питање, и сад он поче велико дело мудрог и постепеног ослобођавања мушких. Утишањем последње буне у Пољској, која је била подбодена римским свештенством и властољубивим бољарством, учињено је, те сад све области грдног царства могу подједнако напредовати.

Нема човека на свету, који не би из свет срца поштовао Александра II., па и највећи непријатељи Русије, Славенства и православља, немогу на њему да нађу ниједну ману.

Под његовом мудрошћу управом руски ће се народ попети на онај степен, који му је опредељен од природе, — да светлост, слободу и образовање носи на исток. (51)

УМНИ РАЗВИТАК ЉУДСТВА.

V.

Што ми обично називамо велике проналаске, ти небивају сваки дан или сваке године. Онет зато може се казати, да људство све једнако ради о новим проналасцима и да је напредак на овом пољу тако брз, као и корак времена. Јер сваки даном шире се границе нашег знања и искуства, а испитивање, опитивање и оважање све једнако стављају на природу нова питања. Најмања маленкост сваки час може да роди важан проналазак. Но ми онако олако узимамо мале напредке, као што несмотримо ни казаљку на сату, док не избије час, који нам каже, уколико је време напред ступило.

Често бивају и такви проналасци, који се неоснивају на новом посматрању, већ само на новом употребљењу одавно познатих правила искуства и помагајућих средстава. Одако људи

познају воду и маст, знају и то, да се петрпе. На зато онет тек у нашем веку пронађено је на основу тог искуства штампање с камена. Семе неког проналаска дотле је неплодно, докле га угодни зраци сунца не отерају у клијање и цветање.

Старији проналасци, по скаскама, обично су били следствие срећног случаја, као проналазак стакла, нурпура, барута. Случај је и то, кад неко нешто хоће да пронађе, међутим нађе нешто сасвим друго, што нити је тражио, нити је мислио о томе, — као што се то догодило Бетхеру, који је први у Европи пронашао порцелан. Но проналасци бивају понајвише по правцу времена, и сад је доста само да се зна, да се тражи неки проналазак, па га на више места у један мах нађу, као што је било са галаванопластиком, коју у исто време пронађоше и у Русији и у Инглиској. Године 1609. Јанзз у Холандској пронађе дурбин, а исте године и Галилеји у Италији, (само што је чуо да се така справа пронашла) начини исти такав дурбин. Тако је било у наше време и са проналаском пуцајућег памука: тек што се у новинама јавило, да је такав памук пронађен, па је већ цео свет пуцао с таким памуком, а онај, који га је пронашао, тобож није хтео да открије своју тајну.

Ако који проналазак дође у невреме, онда се заборави, па се опет покаже доцније. Други опет проналасци зато се губе, што нису од потребе. Дена вештина живописања по етакама изгубила се била, па је тек наш век опет пробуди.

На први поглед чини се чудновато, што многе лаке ствари нису раније пронађене. Зашто н. пр. стари Римљани нису пронашли вештину штампања? — Но сваки проналазак буди и посредује за напредак; сваки напредак води даљим напрецима; сваки проналазак клица је за нове проналаске.

Погледајмо правац, на коме данас величанствено стоји техника, а то је, у стварању великих механичких снага. У древна времена грађани су деспотски владали у Азији и у Египту грдна здања, којима се још данас у својим развалинама дивимо

АЛЕКСАНДЕР II. НИКОЛАЈЕВИЧ, ЦАР РУСКИ.

55999

59

У Ж И Ц Е.

БЕОГРАДСКЕ ИЛУСТРОВАНЕ НОВИНЕ

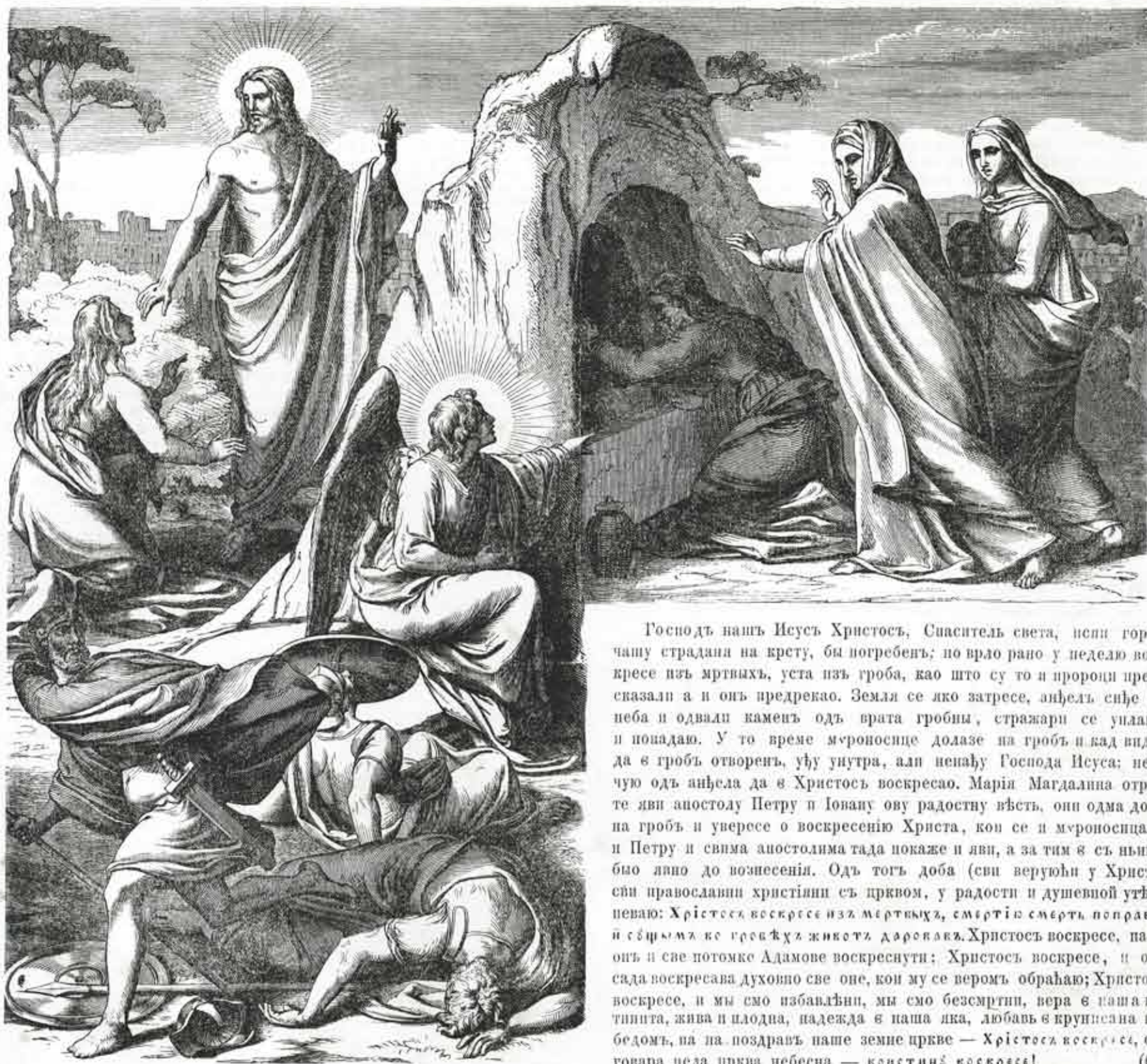
БРОЈ 6.

У БЕОГРАДУ 16. МАРТА, 1866. ГОДИНЕ.

ГОДИНА I.

Цена 1. и 16. сваког месеца, и стају у Србији на годину 60 гр., на по' год. 30 гр. чарш.; на **Аустрију** (с урахуњеном поштарином) на годину 6 ф. 50 новч. аустр. вр., на по' годину 3 ф. 25 новч. аустр. вредности. — **Огласи** налажују се од сваког реда, сваки пут по 1 гр. чар. или 10 новч. аустр. вр. — Писма се примају само **наплаћена** а рукописи и пртежи **непраћају** се.

ПРЕГЛЕД. Ускрс. — Умни развитак људства, VI. Свршетак. — Велика школа. — Јерусалим и свети гроб. — Зависци једве англиске шипунке: Гро-
фица. — Васка (како хоће цара). — Политика. — Њиј живност. — Разрешење коњичког скока из бр. 5. — Загонетка у слици. — Коњички скок. — Ребус
на бр. 5. — Одговори.

Господъ нашъ Исусъ Христосъ, Спаситељ света, испи горку чашу страдања на крсту, би погребенъ; но врло рано у недељу вос-
кресе изъ мртвихъ, уста изъ гроба, као што су то и пророци пред-
сказали а и онъ предрекао. Земљи се јко затресе, анђели сиђе сѣ
неба и одвали каменъ одъ врата гробни, стражари се уплаше
и понадају. У то време мучоносце долазе на гробъ и кад виде,
да в гробъ отворенъ, уђу унутра, али непађу Господа Исуса; него
чую одъ анђела да в Христосъ воскресао. Марија Магдалина отрчи
те јави апостолу Петру и Јовану ову радостну вѣсть, они одма дођу
на гробъ и уверсе о воскресенију Христа, кон се и мучоносцима
и Петру и свима апостолима тада покаже и јави, а за тим в сѣ њима
био јави до вознесења. Одъ тогъ доба (сви верујући у Христа)
сви православни христјани сѣ прквом, у радости и душевној утѣхи
певају: Христосъ воскресе изъ мртвихъ, смѣртию смѣртъ поправи,
и сѣ њима ке грѣшѣхъ жикотъ даровахъ. Христосъ воскресе, паће
онъ и све потомке Адамове воскреснути; Христосъ воскресе, и онъ
сада воскресава духовно све оне, кон му се веромъ обраћају; Христосъ
воскресе, и ми смо избављени, ми смо безсмртни, вера в наша ис-
тинита, жива и плодна, надежда в наша јка, љубавъ в крунисана по-
бедомъ, па на поздравъ наше земне цркве — Христосъ воскресе, од-
говара цела црква небесна — констинъ воскреса! (62)

Воскресни ти Христѣ Спасе Архан поѣта на небесѣхъ; љ насъ на земљи сподоби чистими сѣрдцемъ твоѣмъ спасти!

БЕОГРАДСКЕ ИЛУСТРОВАНЕ НОВИНЕ

ЛИС 7.

У БЕОГРАДУ 1. АПРИЛА, 1866. ГОДИНЕ.

ГОДИНА 1.

Издаје 1. и 16. сваког месеца, а стају у Србији на годину 60 гр., на по' год. 30 гр. чирш.; за Аустрију (с урачунавом поштарнином) на годину 6 ф. 50 по'ч. аустр. вр., на по' године 3 ф. 25 по'ч. аустр. вредности. — Огласи наплаћују се од сваког реда, сваки пут по 1 гр. чирш. или 10 по'ч. аустр. вр. — Писма се принају само наплаћена а рукописи и цртежи невраћају се.

ПРЕГЛЕД.

Никола I., књаз црногорски и брдски.
1. Април.
Велики људи.
Грофица. (Сршетак.)
Херцеговци.
Мушка кошуља.
Женска хаљина.
Политика.
Разрешење коњичког слока и ребуса из броја 6.
Загонетке у слици.
Одговори и Огласи.

своја крила, а књаз Никола I. чини све, што је поже могуће, да и с ове стране унапреди своје јунаке.

Срби са свију крајева диче се својом рођеном браћом црногорском и надају се, да ће ови под управом свог књаза Николе I. још имати прилике, да Србству осветљају образ. (73)

1. АПРИЛ.

Ускрс код свију хришћана пада у оно доба године, кад се природа подмлађује, дакле онда, кад и природа ускршава. Земља се буди из дубоког зимњег сна, цветићи промлађују своје главиче и жељно их дижу зраку сунчаном. Ово устајање природе каже се на латински *арегити*, и отуд долази и реч Април. Но почем је у томе месецу време непостојано, час ладино час топло, час ведро час кишовито, зато се и непостојани људи зову: „Априлци“.

Већ од старих времена обичај је, да првог дана у ономе месецу људе „шлеу у Април“, а узрок томе треба тражити у великој седмици. То „шлевање у Април“ спомен је тога, како су Христа шлевали од једног до другог, или као што веде „од Понтија до Пилата“. Но и источни народи имају тај обичај, на тог дана каквотод будау шлеу овамо онамо, па га онда немоју. Код Индијанаца је спршетком Марта празник Хули, а последњи дан тог празника сматра се као први дан пролећа.

И стари Грци имали су таку светковину, коју су звали Аподиаскиндра на којој су играли игру (слени мис), која је и дан данашњи позната свуда по Европи.

Петар велики, цар руски, послао је једаред целу једну варош у Април. Сасвим близу Петрограда дао је нагомилати читав брег од дрва, сламе и другог горећег материјала. Нико није за то знао. Неколико хиљада војника и радника надалека окружише тај брег. Ноћу, кад је сав Петроград спавао запалише тај брег на све стране, светлост пламена разбуди целу варош и сви мислише, да сва варош гори. Дојуреше са широким не само из вароши, већ и из оближњих места. Људи скупилаше своје најбоље ствари и бегаше куд-који. Кад се близу ватре нагомилала већ много хиљада људи, онда уједаред окренуше се сви војници на једногласно повикаше: „Први Април!“

Краљ Француски, Луј XV., подговорен од кардинала Флери-ја, уапсио је Херцеготина и његову супругу у Лионску, граду, који је припадао истој херцегу. Овоме се догоди чамити у затвору и договори се са својом супругом, да 1. Априла побегну. Тог дана у зору, пошто се отворише градске вратице, изаше кроз једну од тих вратица један сељак и једна сељанка, с тешким коњима на дећима. Стражар је мислио, да су то сељаци и пусти их. Но пред канијом сретне их једна сељачка цура, која их позна и одма оде војнику стражару, свом дубавнику, па му прича, како је видела херцеготина и херцегинју. Војник је мислио, да га његова девојка хоће да пошаље у Април и све већма се смејао, што је она више доказивала. Но после два часа опет му се учини, као да треба то да јави својим старешинама. Кад то исприча капетану, овај се од смеја све ваљао по миндерику и рече му: „Е, твоја те краља баш мајсторски послала у Април.“ — Али два часа затим и капетану се учини, као да му је дужност, да то јави командиру градскоме. Оде и овоме, па кад му све исприча, разлути се ко-

НИКОЛА I.,

КЊАЗ ЦРНОГОРСКИ И БРДСКИ.

Близу тамне ноћи најнижег робства, близу најкраснијих предела полуострва балканског, на коме од векова у оковима чаме Србство, — постоји мада, но кренка и снажна држава Црногорска, у коју полумесец никад није промолло своје шилке, нити је тамо могао с њима уништити веру слободе, веру хришћанску.

Сви су Црногорци рођени јунаци, рођени браниоци народне слободе и хришћанства, узорни обрасци душевне величине.

Глава ових јуначких Срба, сада је Никола I. Његуш.

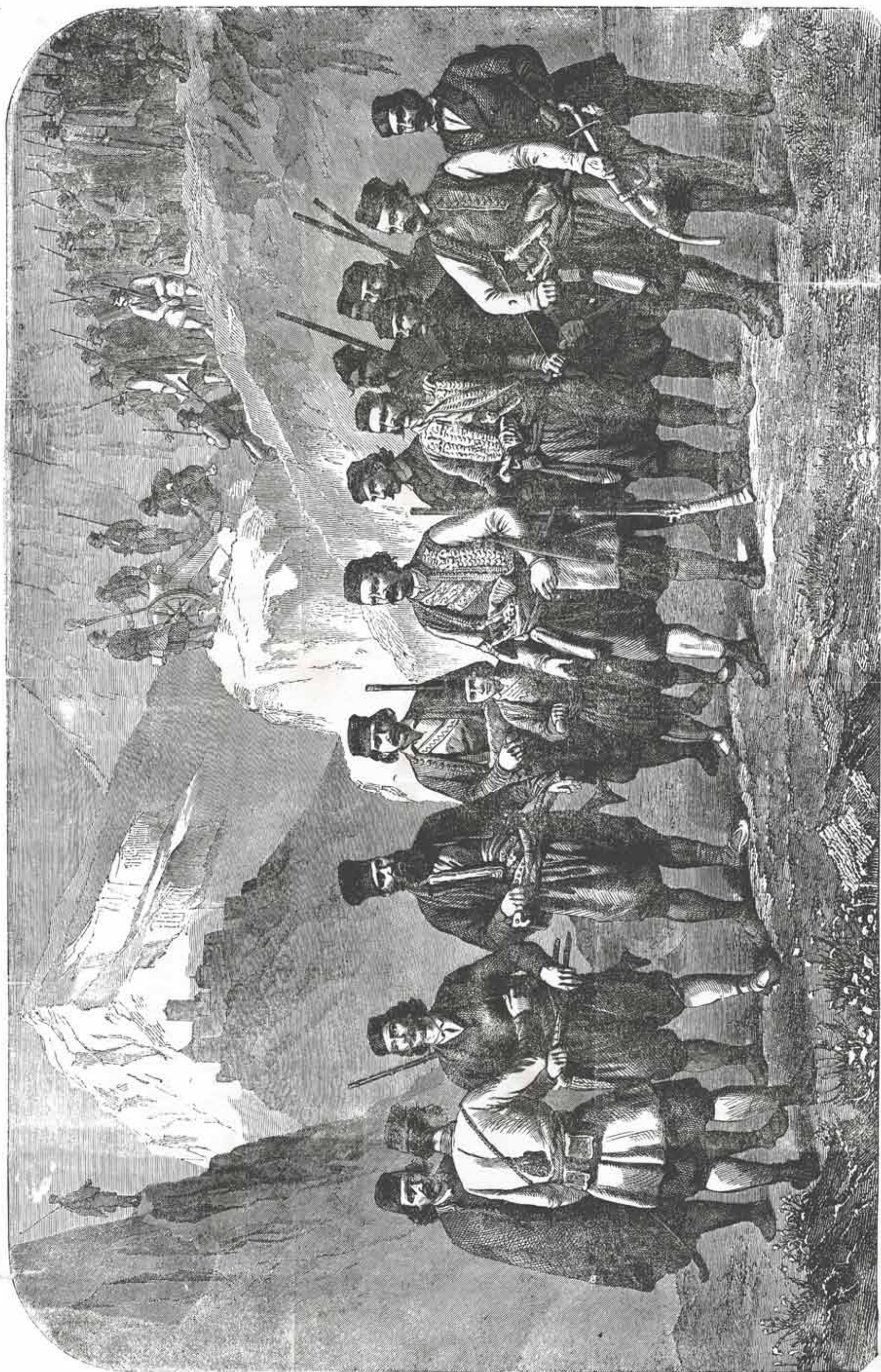
Књаз Никола I. рођен је у Његушима 24. Новембра, 1841. год. Отац му је јунак од Граховца, Мирко Петровић, а мати Стана, ћерка Мартиновића. По жељи умирућег књаза Данила ступио је на престо, 2. Августа 1860. год. Учио је науке у Трсту и у Паризу, и светски је образован. Осим матерњег језика, добро говори и пише француски, талијански и немачки. Оженио се у јесен 1860. год. Миленом, ћерком војводе Вукотића, која му је при крају године 1864. родила ћерку Зорку Љубицу, којој је кум био књаз српски, Михајло Обреновић III.

Под владом Николе I. јуначки су се борили Црногорци против турске силе и њих 8000 најјачаше турску војску од 60.000 момака. Од тог времена Турска признаје самосталност Црнегоре.

У јуначком овом народу почиње и образованост да шири

НИКОЛА I., КЊАЗ ЦРНОГОРСКИ И БРДСКИ.

ХЕРЦЕГОВЦИ ДОГОВАРАЈУ СЕ, ДА УДАРЕ НА КЛЮБУК.

БЕОГРАДСКЕ ИЛУСТРОВАНЕ НОВИНЕ

БРОЈ 8.

У БЕОГРАДУ 16. АПРИЛА, 1866. ГОДИНЕ.

ГОДИНА I.

Излазе 1. и 16. сваког месеца, а стају у Србији на годину 60 гр., на по' год. 30 гр. чарш.; за Аустрију (с урачуном поштарином) на годину 6 ф. 50 по ч. аустр. вр., на по' године 3 ф. 25 новч. аустр. вредности. — Огласи наплаћују се од сваког реда, сваки пут по 1 гр. чар. или 10 новч. аустр. вр. — Писма се примају само наплаћена а рукописи и цртежи невраћају се.

ПРЕГЛЕД.

Стамбол. —
Месец. —
Распуст брака у ваздуху. —
Смедерев. —
Политика. — Русија. Румунија. Аустрија. Турска.
Загонетке у оцици —
Разрешене загонетке у саници. —
Огласи. —

СТАМБОЛ.

Што се више приближавамо истоку и југу, утолико се већма муте слике, које се показују нашем оку, упркос жега сунчаној, која их осветљава.

Још више нам се смути душа, кад помислимо, како су некада величанствено цвели државе у овим пределима, према чему садашњост показује нам се као сурвотина пуна јада, а земља и жители као баучке сенке бившег красног живота.

Како је овде елиниски народ дивно живио! Каква је голема блага стварао у вештинама, државном и грађанском животу! Слободан грађанин пливао је у лепим уживањима, која је сам створио! — Но и последње остатке некадашње среће сир'ала је невеста рука сурових Османлија, који изауђени фанатизмом, ништа друго неонаучише, само разоравати, а никад нису били ништа некада бити у стању, да на место утамањеног ставе нешто лепше.

Па при свему томе и ту има као неки блеск, који окружава државу Турака, особито пак њицу престолницу, — али тај блеск налази на бледи, неволдан прак месеца, а не на оживљавајућу прак сунчани.

Ако нам је жеља да познамо падајући блеск истока, онда треба да се мало прођемо по Стамболу; јер престолница калифа, Багдад, — са својим мноштвом житеља, водоскоцима, 10.000 дамија, 100.000 вртова и чаробним красним здањима, пуних ладова, слонова, жирафа, богато накићеним дворским слугама, — сада је само сиротињски, тихи град ткача; а и блеск државе персијске уништен је, од како су Арани расекли онај краљев љилим, који је био дугачак 300 рфеи, широк 30 рфеи и на ком је драгим камењем био извесен рај. Реке и вароши на њему биле су нараћене бисером, лишћа и воће смарагда и рубинама, извори и језера дијамантима и сафирима.

Стамбол је по свом положају један од најлепших а по својој повесници један од најважнијих градова. Кад немо идемо средиземним морем, онда пролазимо 8 миља дугачки мореуз Дарданела (што стари зваше Хелеспонт), који на неким местима једна има ширину од 3000 стопа. Тврдице с обе стране Дарданела с малим својим тоновима могу свакој лађи да преспече пут. Тврдице на јужном крају мореуза нову се нове Дарданела, а оне на северном крају, старе Дарданела, где је Галипол са својим лепим пристаништима. Осим тога има кастела и тврђица на разним другим обалним местима.

Кад лађом пролетимо мраморско море, које је окружено вешћем красних брежу-

лака, онда стижемо на ушће другог мореуза, који се зове богат стамбодски или Босфор, који као кака река кривуда међу брежуљцима Мале Азије и Европе, а води у Црно море. И на обалима овог богаза има многих тврђица. На његовом јужном вр'у преко седам брежуљака прелива се море од домова, а то је Стамбол или негдашњи Константинопол. Почем се узима рукав морски на овоме крају на једну миљу далеко улази у земљу, и ту ствара пристаниште, које се зове златни рог: то овај вр' земљишта стамбодског изгледа као троугла, кога нилак долази до богаза а широк се стране окрећу земљишту.

Поглед на Стамбол очара око. Море модре боје пуно лађа од разне форме изгледа као огледало, кога се светли зраци као жадај губе у даљину. Ту се на ланцу лентера лађа оријашка лађа од три катарке, онда долази дугачак пароброд с димењим одаком, који неке уморне трговачке лађе вуче у пристаниште. Поред старог сирског обалобродца с високим шилатим кљуном и трбушати плећина лежи итјка јахта Американца и црна угленобродина трстанска. Онде се с катарке спајајућег бртва вије француска застава, тамо угодно место у пристаништу тражи тешка убојна лађа с подумесеком на застави, а громовитим усклицима „хура“ дочекује ју грдосни ниглеси брод.

Где-год погледаш, свуд је катарка до катарке; на њима заставиче у синама бојама и знацима а упрљано бели једкени дагано се надувају и набубре, па опет сила-сипају. Између ових грдних бродова као муња дете ка-јиди, и вијугају се између већих лађа као змије. Чудновато изгледају такви шарени кајиди а што се лако изврћу, зато морају поседати сви људи, што су у њима, да би одржали равнотежу. Дакле гледаоц од тих људи ништа невиди, јер преко кајиди вине само турбани, фесови или мешири. Игом брзином дете преко воде и гондуле отјенијих Турака, а познају се по бадахињима од шарене свиле са златним гајтанима, с којих се често чује и свирка.

Погледајмо сад мало и у варош. Пред нама на љонку троугла лежи конач султана, нови сарај, са својим ша-

реним здањима, многостубовним палатама, водоскоцима, баштама и љонкама, између шумица од наранџа, платана и кипреса. За сарајом шири се море од домова. Између ових вине витке мунаре са светлим вр'овима, или широко куће какве цације са спајајућим полуиеском. Попада вири и високи кров какве зидане куће из времена Ђеноваца и зеленило од воћака и жирте. Све већма се шири обухват кровова од 80.000 кућа, које су на простору од 2 1/2 миље, док се и последњи кров неугуби под сенком платана и маслина. Угасито модро небо с лаким, пернастим, малим облацима, светлеће море, кровови и кубета, састављају слику, од које око од мишине неможе да се уклони. Мирно и величанствено као дин лежи овај лепи предео и самоулање удаљене ташме људске ономине нас, да пред нама лежи нарче не подшебног, но правог света.

Красан је изглед и на азијску страну, обалом босфора и даље на море. Босфор с обе стране има лепе пределе са зеленим брежуљцима и сенастим лавровим шумицама, из којих вине мирна села или летњи коначи, ливаде, њиве, шуме одвоја и турска гробља. Мило, бело мормер-камење провирује међу кипресема, даље покрај чесама и сенкастих платана видимо у скупу госте каванске, који чује с испрекрштаним коленима на сцадету, суморно пију дуван и кафу и блеје у чаробни свет свог садашњег зачијаја, али опет невиде ниједну његову лепоту. Гле, — тамо, напола скривено у сенци шумице, лежи Долма-Бахче, летњи конач султана, са својим отвореним предворјима, водоскоцима и шареним крововима, као урнек обсењујуће дивоте! На лево на азијској обали светли предграђе стамбодско, Скутари, са својим мунарама и дивном љонком султана на крајњем вр'у малог предгорја, а на средини мореуза непушећи бију таласи подножје деандрове куле. Дале острат блеста се мраморско море а из остротина вине између сенкастих брежуљака лепе летње куће богатих Турака, а далеко за њима нде се модре планине обаде битинске са снежном главом Олимпа.

Предграђе Галата лежи преко воде златног рога, крај пристаништа. У 13. веку Ђеновци оградили су тај зидом. Тамо су понајвише куће од камена зидане са плоскати-ним крововима, и 140 стопа висока кула Вујук-Кале. У Галати већином живе Европ-лани, зато и налази на европ-ску варош. Покрај Галате лежи Пера, где су некада Мјечини имали своје конторе. Макар да ту бораве европ-ски посланици, опет зато ули-це су неправилне и некадрили-сане. Красне палате стоје поред сиротињских колиба и повлаче се к брежуљку, на кога је другој страни крај пристаништа, утврђени мор-ски арсенал Тершана са својим бродостројницама, до-ковима и ансамама. Тамо ста-нује турска флота. На самом Босфору леже оружнице, то-нолинница и лимал топ-хан-ски, а одатле на доле иде се у Вујукдере летњим дворима европских посланика и у шум-ицу белградску, где има мало-го славуја.

По унутра у варош из-глед је јадан и тамо непа-лази на велику престолницу. Цела је варош окружена ан-дом од 15—20 стопа висине; према унутрашњости овај је појас од зидова трострук са 548 кула, окружен шапцем од 25 стопа ширине. Но ови

СТАМБОЛ.

БЕОГРАДСКЕ ИЛУСТРОВАНЕ НОВИНЕ

БРОЈ 9.

У БЕОГРАДУ 1. МАЈА, 1866. ГОДИНЕ.

ГОДИНА I

Издаје: 1. и 16. сваког месеца, а стају у Србији на годину 60 гр., на по' год. 30 гр. чарш.; на Аустрију (с урачуњеном поштарином) на годину 6 ф. 50 полч. аустр. р., на по' године 3 ф. 25 полч. аустр. вредности. — Огласи наплаћују се од сваког реда, сваки пут по 1 гр. чар. или 12 полч. аустр. вр. — Писма се примају само наплаћена а рукописи и прегледи невраћају се.

ПРЕГЛЕД.

Стамбол.
Распуст брака у ваздуху.
Садашњи Грци.
Зворник.
Пољитика.
Разрешење робуса из броја 8.
Загонетна у слици.
Огласи.

СТАМБОЛ.

(продужено.)

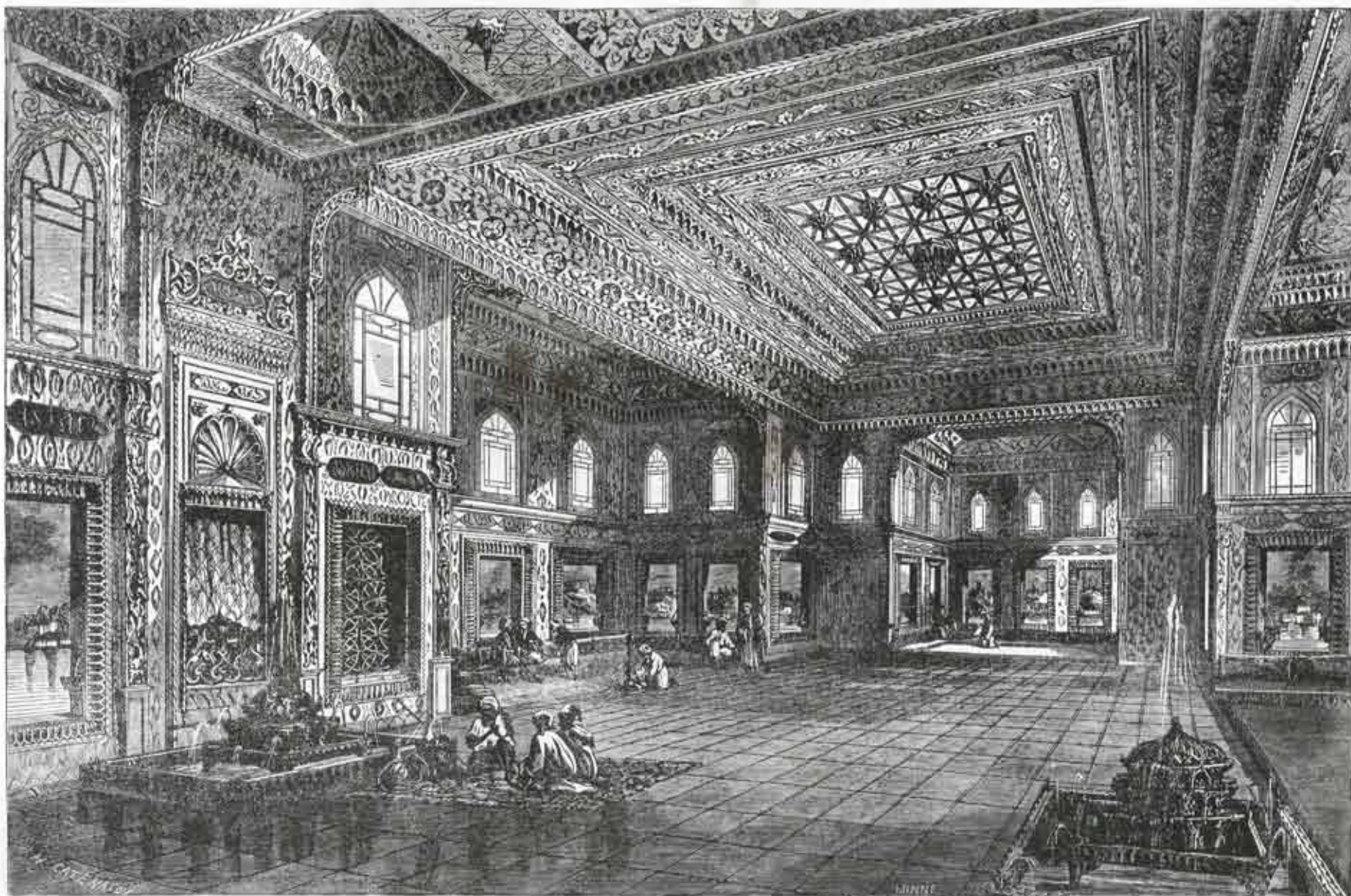
У Стамболу потреба тражити праве, дугачке улице с дугачким фронтима од домова, с прозорима од финог стакла, уличним перспективама, кадражом, фијакерима, осветљењем и чистоћом по улицама. Напротив улице су савим узане и то међу високим наторе у улицу улазећим лановима од домова. То је клубче од изкривљених

улица, које су кадга тако тесне, да једва могу проћи три човека успоред. Гледате се осети и кака стена под ногама, по они остаци кадража из срећнијих времена сада сметају нешаку утолико више, што су блазни и смрдљиви олуди баш уред улица. О неким напредним ланом патњу зидања потреба ни помислити, јер оно мало нешто добрих домова траже свој постанак у прошлом времену или су грађени од Европана; а скоро сви остали домини скупљени су без темеља од ланних, блатом премазаних балвана. Ужасно за ненавикнуто око изгледају ови домини још и зато, што или немају прозора на улицу, или уместо њих имају руне с тустом гвозденом решетком и што тих домова горњи сират искаче на улицу.

При свему томе, што Турци сваки гад и љубре баца на улицу, онет зато небрине се, да се то почисти већ се у томе ослања на дивље псе. Ови пси лутају без госе, ждери сваки гад, што се баца на улицу, обди леже по-претче по улицама и отежавају пролазак, јер су зли. Обићно муче житеље својим лајањем и дивљим урлањем. Ова пси као да су подељени у куманије, од којих свака има свој особити округ, у коме нетрпни сва из друге куманије. Поћу ходати кроз неосветљене улице престоднице

султана, врло је опасно, јер се човек мора плашити да га пси неиздржају, ако у краку случајно згази ког од њих. При свему томе обичај чуна те псе и забрањено је убијати их; на побожни Османлије чине посмртна завештања, да се ти пси ране; а други онет мисле, да је богу угодно дело, кад им сваком приликом додају рану.

Чудновата имена носе улице, као и. пр. улица кршача, напурија, чешљара, кутијама, екмекија; покрај ових има и улица: обешака, освојача света, сладко воде, белог конака, непитај — већ ући, хенимовог сина. Најблажније су улице, које воде од пристаништа и вишим пределима варошким, јер крај домова има и много дућана и базара. Већи базари зову се безестани а састоје се од два реда шатре до шатре које стоје у четворуглу на је свод над њима — тако, да је средишња збојана роба, а састрат је још једна мала соба. Ови базари задржавају свој источни изглед још тиме, што су озго крунисани кубетом. Ту ћеш у једном реду да видиш разних алина, у другој реду димскије сабле, арапско копље, персијске ножеве; у златарском базару сија се дијамант голкондски, бисер бахрејски, модруљина пинабурска, смарагд бедхашански, међутим у базару до

ТОШКА У СУЛТАНОВОМ САРАЈУ У СТАМБОЛУ.

ви знате да овде нема вашара ни гостинице. Ја сам јачи а ви сто слабији, па ако овако само још један дан по-држи, то сам приморан да у корист свог обдржања бу-дем човекоједи, па и сињора мора да живи, закон вам ту дужност налаже да је морате рањити. Ако се до су-три какавгод чудом из овог стања неизбавимо, мораћу једног путника жртвовати, да остане с њиме паранам. Ви видите, сињоре, да је распушт брака неизбежан."

Хочес се парне главом изнад гондуле као да шапне да измери растојање између себе и тврде земље.

У тај мах корачаше један лав преко пустиње и не-гова страховита рика прекине разговор; дурбин се ухвати на нотање останке од дромедара. Задочиненим гостима остају кости; зацело је тако помишљао краљ зверова кад угледа пред собом потоње останке од дро-медара, али још беше на њему један делнатики залогат, онај кодан од позонске коже на ком беше утврђена тлоздена алка. Лав намамаиен мирисом, баи се на њ и прогута га, а тим се ваздушни шар јако задржа. Лав беше у хитни прогутао и тлоздену алку а бесно му ска-каше изјављивање његово гране муке, које су и саму ла-вовску силу далеко надмашале. Шар, који је дојак о-стајао као законан на једноме месту, поче се олет на-ново претати, али без икакве правна.

Подниште ово писмо,⁸ рекне Белзони Хочесу, па ћу вас спасти.⁹

Хочес уздано из дубави својих груди и подниште.

Белзони сечепа за уже и стане га силно тамо амо др-маша, као рибар кад свлаи да се узхватила риба на удини.

Лав испусти страшну са-жртну рик и брањаше се својим потоњим силама, стра-ховито роићање разлеташе се по пустињи, а оно гудио чудовиште сурва се целом те-жином свог тела на весак а тим се шар нешто ниже спусти.

Сад овамо помозите, — сви шест руку па уже, па сложити да се ради!¹⁰

Нада, да ће се изабавити, удвоји снагу путника. Белзони снажан као дин, а научен да се с ужетом обходи, радио је за два лићарека коња. При сваком повицању њи-хових шест руку длаво се и лав пошеито у арак. И тако мало по мало дође до саме лађице, где пошто се при-бавиш, одсече му Белзони све четири шаке и неке сочне делове, а остале остави ор-лушницама. Ветар нас носи пут Елефантине,¹¹ рекне Бел-зони, па неко време мора-ћемо се ранити рибима, што ћемо их ловити а понас ћемо кинаковати у колибама Асу-алта.¹²

Од кад се шар ослобо-дио, летео је елио строга кроз ваздух. Путници се сира-ме за предстојећу светло-вину. Белзони осећајући своју надмоћ, присвоји себи ла-вовски део, но из учтивости послужи госноћу с најбољим залогатом.

Као што је Белзони ре-као, спусти се шар у оали Асуалтаман, кад је сунце седало, и тако беху опет у обитаваној земљи.

Сињоре Хочес,¹³ рекне Белзони, пружили смо вам сапутнику руку, ја цела пи-смо, што сте горе у облацима подисали и враћам вам вашу жену.¹⁴

Госпођа Хочеса учини покрет пун једа и лутње.

Овросите ми, то бе-ше само шала с моје стра-не,¹⁵ продужи Белзони, бе-ше ми горе дуго време, па шаћ да имам какугод па-балу. После екртеја играсмо се једну партију брањог рас-пушта. Цел ми је постигнута; сад вам враћам мој добит.¹⁶

Другога јутра укрцаше се у брод и спусти се Нидом, те сиваше чак код пирамиде од Гизох. Али нис-ке изворе оставе засад неодакривене.¹⁷

П. З.

САДАШЊИ ГРЦИ.

За време великог помицавања и покретања народа на истоку Европе, — које је трајало све донде, док су Турци освојали Константинопол, — Цинцари и Арбанаси од доцније до-лазећих народа отиснути су до данашње Грчке, зато и јесу данас тамо жители мешовитог по-рекла, изузимајући оне по градовима. Па и у самом Маратону, близу Атине, има многих жена и деце, које говоре само арбанаски и цинцар-

ски, а грчки нераумеју; по шта који дан, грчки се језик све већма распрострањава. Они жители у Грчкој, који неговоре грчки, јесу сурови, зато се и чују разговори о садашњим Грцима, који им одузимају сваку душевну и телесну способ-ност славних њихових предака, макар да се у томе народу и данас још скривено онајају вр-лине старих Едина. Јер садашњим Грцима мора да се остави слава, да с одушевљеним пошто-вањем гледају на своје предке. Мајноте још се хвале својим Леонидом, Итакии Одисејем, и кад је један грчки морнар ту недавно лађом про-лазио покрај Саламиса, гордим чувством рече: „Овде смо „ми“ победили Персијанце.“ Кад је у Елевсису један странац ишао стрмим удницама, да потражи храм Церере, замоли једну илја-

игра се у част богиње Церере. Разни предмети имају још и сад ону исту форму као у старо доба, као: тестија, кандило, мангал, котао, по-јас, онанци, шамија. Грци још и сад тако раде земљу и лове рибу, као у старо доба.

Но ту се уједно онажа и недостатак само-сталне душевне снаге, па зато нови Грци слено обожаваше своје „старе“, уместо да се труде, да их стигну у душевној ваљаности. Вароши сада се установљавају само на развалинама старих вароша. — зашто? Што та места мора да су ваљана, јер иначе стари неби били тамо градили вароши —: Инглезе исмејаваше, што су у Крф доносили пећи за собе — зашто? Јер „стари“ нису имали пећи. — Па при свему томе садашњи Грци уобште опет нису у стању,

да схвате оно, у чему се састојала величина „старих“; јер им недо-стају права чула за ве-штине и знања. Старе храмове Турци преобра-тише у џамије, а хри-шћани у цркве; од ста-рих развала красивих зда-ња узима се материјал за некусна здања, која се сада граде.

Грк увиђа своје не-знање, кад помисли на образованост својих пре-дака, зато му је најви-ша жеља, да му се дена добро изуче.

Много греше они, који веле, да су Грци нај-неспособнији народ са-дашњости зато, што су засад врлине њихових праотаца као нешто скри-вене у њима. Но и нај-већи њихови непријате-љи морају признати, да је садашњи грчки народ онако прилежан, као и његови преци. Већ пре зоре предуткају грчке жене а прекраћују време говором и певањем; сво одело, па и празничко, прави се код куће. Зато и вели турска послови-ца: „Френк-Баур про-налази, Грк-баур ради, а Турчин ће одлејше и ужива.“ (89)

ЗВОРНИК.

„Турци су у Европи били само бескорисни отимачи и упропаститељи; они немогуше претворити у себе народе, који надоме под њихов јарам, а тако исто не бејаху способ-ни допустити да њих прет-воре они народи или суседи њихови... Европи је у зајуд мука; она никад неће успети, да Турци, у својему царству, правично поступају са Хри-шћанима, нити ће се икад Хришћани уздати у турско правителство и веровати му као зако-нитој власти.“

Guizot, Mém. VI, 258.

Не треба ни преко света за доказе овима речима гласовитог писца. До скоро наш Дор-ћол бејаше томе сјајан доказ. По садада погледамо за часак на град Зворник у крај воде Дрине.

Зворник је на левом брегу Дринском, баш онде где та вода избија из теснога својега ка-менитога жљеба и улази у Доње Подриње, у равницу, која се све више шири што се већма приближује к Сави. Зворник је на југу од Лоз-нице и може бити далеко од ње не пуна 4 сахата коњичкога хода. Подожај му је важан, јер само кроза њ пролази пут из Доњега у Горње Подриње. Био је некад и утврђен лепо. Озидан на каменој стени која се готово одјесно спушта к

Г Р К И Њ А И З Е Л Е В С И С А.

рицу, која се гордо као каква царица насла-њала на зид, да му покаже пут. Она сасвим учтиво одговори: „Кирије, добро што сте се обратили на мене, јер по једној скаски моје је племе од порекла елевсијских свештенина.“ (Види слику.)

У Грчкој садашњост живи у прошлости, јер језик је скоро онај исти, као што је био, и разликује се само у изразима за новије пој-мове. Па и скаске садашњости налице на старе скаске. Још се показује место, где је богиња Афродита изишла из мора. Неренде једнако се још баве у таласима мора. Коло, које се пр-вог Маја игра цвећем и венцима, опомиње на поштовање према богињи Флори. Јесење коло

БЕОГРАДСКЕ ИЛУСТРОВАНЕ НОВИНЕ

БРОЈ 10.

У БЕОГРАДУ, 16. МАЈА, 1866. ГОДИНЕ.

ГОДИНА I.

Излазе 1. и 16. сваког месеца, а стају у Србији на годину 60 гр., на по' год. 30 гр. чарш.; за Аустрију (с уроченом поштарином) на годину 6 ф. 50 по'ч. аустр. вр., на по' године 3 ф. 25 по'ч. аустр. предности. — Огласи наплаћују се од сваког реда, сваки пут по 1 гр. чар. или 12 по'ч. аустр. вр. — Писма се пријају само наплаћена а рукописи и цртежи невраћају се.

ПРЕГЛЕД.

Правосл. црква у Паризу.
Стамбол.
Ко је убио Фротре?
Рватска.
Политика.
Загонетка у слици.
Разрешње ребуса из броја 9.
Огласи.

Православна црква

св. Александра
у ПАРИЗУ.

Овај крaснi храм по-стао је трудом Васили-јева, проте у руском по-слањству у Паризу. То по-слањство имало је од године 1820. једну ка-пелу у улици Бери, али њен тесан простор није стајао у сразмери ни према величанству пра-вославних обреда, ни према величини и моћи руске државе. Осим тога, једнако млогење броја Руса и других пра-вославних странаца у Па-ризу, захтевало је ши-рење храма, па и ново здање. Зато је Васи-лијев начинио лист за сип-сак добровољних при-лога, да би скупио нужну суму за грађење нове цркве. Дванут га је ру-ска влада одбила и није му за то хтеда дати пу-номоћство, најпосле А-лександер II. кад ступи на престо, изда му до-звољење и уједно 50,000 рубаља из своје хазне; руски свети синод да-ио исто толико, а и други православни богаташи даду подоста, те Васи-лијев скупи повелику суму, која је потребна била за грађење храма. План је скројио Кузмин, професор у академији ле-пих вештина у Петро-граду. У славу цареву тај је храм посвећен светоме Александру и подигнут је у предграђу

ПРАВОСЛАВНА ЦРКВА СВ. АЛЕКСАНДРА У ПАРИЗУ.

Сен-Иермена у улици Де ла кроа. Ово је здања ства тако звани визан-тијско московски, који сједињава форме визан-тијске са потребама пра-вославних обреда и има форму грчког крста, а пресвођен је великим, пирамидским и јако по-злаћеним кубетом, које се сиршава позлаћеном кулијом и блистајућим крстом. На сваком глав-ном угау диже се по једно мање кубе, у сим-вол четири еванђелиста, а средње велико кубе у символ спаситеља. Из-нутра је црква најкрас-није и богато псковићена, оставља у души гледа-оца врло хармонски уне-чатак, и много је налик на Ају Софију у Стам-болу. Крaснe фреско сли-ке у њој, које предста-вљају разне догађаје из старог и новог завета, израдила је вешта рука проте Василијева. (92)

СТАМБОЛ.

(СВРШЕТАК.)

Турци не знају за јаван живот, само га трговина мало нешто увлачи у саобраћај с другим људима; његов влада-лац скривен је у неприступ-ном лавиринту од домова, и одећен је високом андоном од свог народа, који не сме да му гледа у очи, већ пред њим мора да спусти лице до правилине на земљи.

У Турчину заостао је нешто од скитајућег номада. Његов је дом дрвени чадор, окаћен с неколико њилима; он не зна за особити начин здања и што му коран за-брањује сликарство, укинуло је, те нема никаког нуса за вештине.

Турска музика то је само дивљи урлик дречећих и лу-пијућих ајата; турско игра-ње, то је будаласто окретање без такта, ђиварања или лу-лање с једне ного на другу, па и вера. Турци није ни-шта друго, већ само томила енолашних обреда.

Једина јавна места, која посещава Турчин, то су ка-ване. Али те каване не посла-дају као оне у образованом

„Може бити“, одговори Муса „да је то сад баш мода у Францији, да се тако поступа; но ја мислим о скривениостима у срцу људском, и тврдо сам убеђен, да је то срце упркос све наше образованости, још исто онако, као што је било у старо доба. Да, ја чак мислим, да би наши садашњи Фарисеји и књижевници ради били да још и дан данашњи понеког Еврејина лагано испеку, као што је то некада бивало у Шињолској.“

„Ти дакле нећеш да признаш, да се и правда у својим најобичајнијим дужностима придржава човечности. Да си мало даље из Леванте путовао, могао би и. пр. разумети, да судови нигде више немаче људе.“

„Био сам до Трста и Венеције“, одговори Еврејин, „и слушао сам, да се ономе, на ког се подозрева, некрвају више кости; али и то сам слушао, да такове људе затварају на мрачна места, да их застрашавају којеваким погрешно баченим претњама, и да их, одлучене од својих најближих, остављају у страшној неизвесности о својој судби, док их та мука не доведе или у главу нехатост или до очајања. Разлика није баш тако велика. Но ја нисам дошао овамо, да се с тобом свађам о тако страшним стварима, већ да те молим да дођеш мојој кући, која је изван варошке капије, па да тамо лабораториш тегобе нашег путовања. Ниј своју калу, и нека те обуку, па хајде самиом на место мира. На целом васељеном путу од Стамбола доведе, био си ми као старији брат; твоја ме десница обранила од лоновских, пустињских Бедуа; зато сад ступи под мој кров, да те благослови Ра-Езра Харира, а Лејла да ти благодари.“

Он дупаше о дланове, хамамџија дође, сваког од њих одведе у собицу, где се облачи и оде да Немцу меке скарлатске шаћваре, лепе чизме од савијана и богато везене горње одишје а његове на путу поковане алине задржи. Пред капијом хамама чекао је слуга с коњима, који су били окићени богатим ашама, па посади странца на коња и одведе га кроз лавиринту уличних улица напред пред капију варошку.

На старој виду, који окружава варош, показивао је већа страноме хемиму један издигнути прозор, кроз који седе, да су у корпи скупљени апостоли Павла; а пред њим један римски гроб, витеза и мученика Ђорђа, који је ирмано плаштину на истоме месту, где је скривено.

Затим стигну до капије бајдатеке с високим спољеним тремом, у који једва продире светлост дана. Тамо, где је мало светлије, стоји нека чудна цамија, којој је мунара зелено обојадисана.

Била је баш субота, и велика гомила шарено и фантастично обучених женскиња из сирејске махале са дрним, сијајућим очима, тумарала је пред аером. Баш сада долазише из вароши, и странац мишљаше, да јамн у неком чаробном врту, кроз мирисе црвено цветајућих бадема и белоцветних дамаскињских шљива. Сто извора бистре Кризореје, лепе златне реке, ту се састају са свију страна и у обитем кориту долазе до вароши, где омет раздвојени на сто канала, служе вароши. Путања сада била стрмица; из баште од савих нараста, кроз велики воћњак, дођоше до шумице од маслина, којих ниско границе савија терет од бостана и грозђа.

Шумњар од лавровине, мирте и јасмина запрема стазу, па коју са стране, са стрме стене, сенку баца леп борови грм. Распунуто високо степе на ком је гдегде маовина, ужасно стоји крај стаје. По крајем коњ сигурним кораком носи Френца, — кад наједаред улашено застане и плашљиво дакће, јер баш пред њим лежи аријана лешица неког већ подуже време убијеног човека. Турбан му снао с главе и коса од краја издигнута као да хоће да му покрије зидјајућу рану на сасном оку, а кри је надалеко учинила ужасну, приу докву.

Странац степе узду, но Еврејин већма се понавља него његов коњ; утисне широке бакарлаје у бок свога коња, а овај прелети преко лешице. Један велики кобац, намамљен мирисом од крви, илва у ваздуху, а за њим лети читав гомилу лакомих кобана.

„Жури се“, страшљиво шаше Харира; „да нас ко год угледа близу овог мртвца, онда би консул твог владоца имао муке, да те избави од анса; а мене, Еврејина, ни највећа блага неби спасла од губилишта.“

„Ти се плашиш од призрака“, одговори му друг. „Билет наша поштеи је човек, макар да је Турчин, па ће нам бити благодаран, ако му јавимо за ово безаконије.“

„Ти се ниси родио у овој земљи“, одговори млади Еврејин. „Жури се, молим те, ту близу је кров мог оца, који те изгледа као гост. — међутим овде близу те чекају опасности, за које ти не знам, а мени још неће.“

Тако умољен и овоженут, Френц пусти узду коњу, који одједна, и једва на пушкомет далеко однесе га под степену пред један прост но укусан дом. На тешка, твужем јасо окована врата плаће један високи старац у дугачким алинама, који странца поздравни достојанствено и срдачно, па га одведе у кућу. Прођу твр, својени ходици и дођу до врата, која су окована јаким лимом, и ту се тек улази у обиталиште, где се види најисча раскош истожа. Меки персиски ћилими покривају патосе и бацају красоту својих боја у углајене, тешке сребрне свећнаке, који висе са таванице. У средини саје на лет кошкова, повисоко скаче бистра вода, у фонтени од алабастра играју се златне рибице, а кроз кубетне шарене прозоре пада блага светлост.

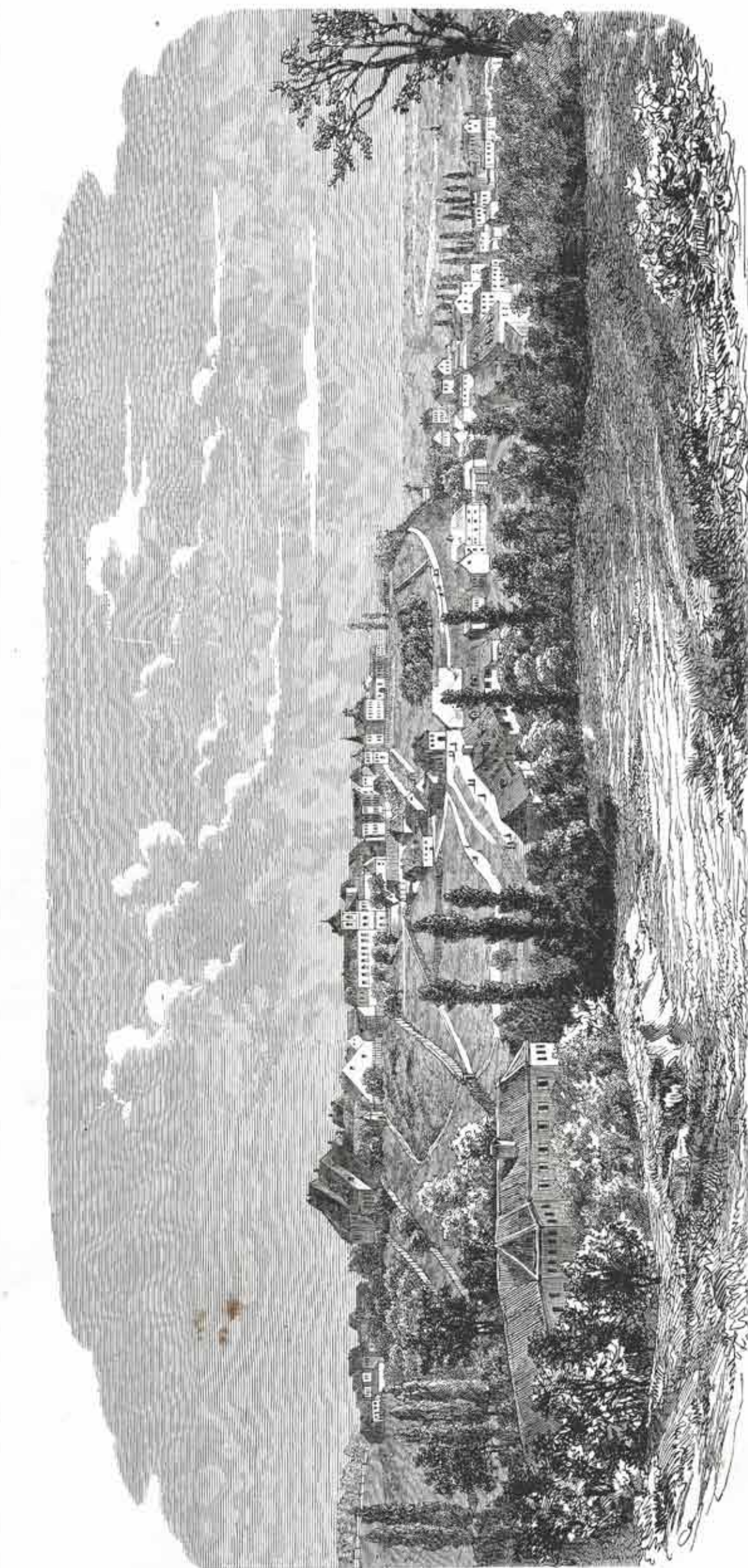
У једном од пет шкољкастих удуба, у тешким уга-ситим прасним димискијским алинама, лежи једна лепа женскиња, која радознала са својим црним бадема-очима сматра странца. Модро арија коса оплетена јој је с бисером и златним накитом, а на лепог округлом прсту биста јој скупљени солитар од смарагда; по својство, које се приписује томе камену, да разбуди наклоност и благовољење, ту најје било потребно, јер је скромна дражест обилвала сав овај створ. На столу крај ње седне Муса Харира; удуби се у мисли гледајући је, и игра се с ружичним претија њене скупљене руке, која се диге кад кад, да чуине нежне тонове с давидовске харфе, као да хоће тихом мелодијом да прати сладно умла-нање свог мужа.

Езра Харира, поштовани отац целог дома, труди се, да развесели госте, и то му добро пође за руком, јер има великог искуства, зна све околности истока, и познаје све земље до границе даљњег Китаја и до Гебел-ел-тарина (Гибралтара).

„Одкуда је то“, ушита странац, „да овдашње жене не носе онај гадни покривач, као што то заповеда коран?“

„Строге заповести многих паша“, рече старац, „па чак и заповест од Шејх ул ислама једна учинише, да жен-

скиње оставе јашмак, макар да је то углавном њиховој сујети. Дамас је, као што видиш, благословен од Господа и то врло добро знају лоновска, пустињска племена Бедуа. Убраћени јашмаком трину су се они лоновци уву-

ЗАГРЕБ.

кљ у Шам Дамас, па кад је мујеки с мунаре одпојао икиндју, у великим гомилама почну по вароши налити, плачкају, и све одреда убијати. Пашини гавани по праку нису могли да им се одуру, па и њих, заједно с во-ђама поубијаше, док недође строга заповест и хатинерије од

султана из Стамбола, па онда и сами мужевн сујетних жена радили су о томе, да небуду више јашмак, јер сла-ком се мужу, чија жена носи јашмак, одсеку уши.“

Редко сам виђао лепше женскиње, него овде у Да-масу, говораше гост, па и с те је стране добро, што

БЕОГРАДСКЕ ИЛУСТРОВАНЕ НОВИНЕ

БРОЈ 11.

У БЕОГРАДУ, 1. ЈУНА, 1866. ГОДИНЕ.

ГОДИНА I.

Плате 1. и 16. сваког месеца, а стају у Србији на годину 60 гр., на по' год. 30 гр. цар.; на Аустрију (с урачуномом поштарином) на годину 6 ф. 50 по ч. аустр. вр., на по' године 3 ф. 25 по ч. аустр. вредности. — Огласи налажују се од сваког реда, сваки пут по 1 гр. цар. или 12 по ч. аустр. вр. — Писма се примају само наплаћена а рукописи и пртежи невраћају се.

ПРЕГЛЕД.

Павле Јосиф Шафарик.
Гибралтар.
Ко је убио Фратра? (Продужено.)
Катакомбе у Риму.
Судска новост.
Еде Ремони.
Војна труба (на четири мушка гласа).
Политика.
Закошкетна у слици.
Разрешена робуса из бр. 10.
Огласи.

ПАВЛЕ ЈОСИФ ШАФАРИК.

У наше доба уједињења, скупања и одбране племена, грешно би било непознавати оне људе, који су највише допринели, да се развије свијест племенска и народна порекла славенског, јер смо и ми грама тога великог свуда подјармљеног стабла, осим Русије, Србије и Црне горе. У том случају неоподјармљена славенска племена могу се слободно развијати на темељу народности, а подјармљена могу одгајити у себи свијест о себи и сачувати се од пропасти.

Кад дакле романско племе у Француској, Шпанији, Португалији и Италији иде на то, да и оно мало Талијана ослободи испод власти аустријске; кад сви Нијемци нападају на малену Данију, да ослободи мали део Нијемаца и да их придруже општем отаџбину, — било би непамятно не знати, како славенска племена стоје, ако не у политичком стању, а оно бар што се свијести тиче, јер управо говоримо, племена и народи јесу личности у историји људства и општог живота, колико развију општа начела правде, истине, вјештина и т. д. на темељу своје народности. Ако ли само мајмунски усвоје туђе склопове и начине живота, онда се предивају у туђа племена и немају мјеста за своју личност у општој кући људства.

Од свију народа славенских, имавших своју дину историјску прошлост, потпадших под туђине и дотрајавших до нашега доба, то је народ чешки. То насљеђе туђинско у Чешкој дошло је до најгорег стања у 18. столећу. Имали чешки књижевци, то је била редност, јер нове се књиге издавале, а старе су сналазили неупоредно. Особито су Језујити упропашћавали књижевност, гдје су је гођ нашла. Бог дати рај за то, што је упропашћено. У Чешкој постоје: „Заштита

чешкога језика“ вели се. Зна се, да су прије три године (1780.) установљени тако названи виедници (т. ј. жандари), који су као гладни курјаци трчали по свима странама чешке земље, претресали сваки кут, па ако су налазили какву чешку књигу, или добру или рђаву, хватали су је, и заглављивали у њу насилу су је отимали и перазумјевајући ни једне ријечи чешке, одма је бацали, газили, пљували, цијепали и палили.* Јосиф П., цар аустријски, заповједи да се у свима чешким школама и свуда и учи и одправљају дужности на немачком језику. Одсудна је пронаст и понијемчење предстојало тој грани

тјех Неједли (1772.—1844.), Гњевковски (1770.—1847.), Полак (1788.—1856.) и т. д. Али су особито много урадили за сва славенска племена Ханка (1791.—1861.), а највише, како за Славенство, а нарочито за српски народ, урадио је Шафарик.

Павле Јосиф Шафарик, родом је Словак из Горње Угарске, гдје му отац био аустрански проповједник, најмањи између три брата и родно се првог Маја, 1795. год. С почетка се учио у неком аустранском лицеју у Угарској, затим у јенском свеучилишту, а доцније је био професор и старјешина српске гимназије у Новом-Саду до 1833. год. Затим се пресели у Чешку, у Златни-Праг, гдје је од 1842. год. те до своје смрти (1861. г.) био званичник у библиотеци пражког свеучилишта.

Мало је његов овакв живота, али су му велика дјела. За српски народ он је урадио готово толико, колико немачки Нук Карачић. Од свију славенских народа, он је највише био заузет за наш народ. Своју књижевну радњу одлучио је Шафарик још као ученик лицеја 1814. год. а и то је било дјело појединачно „Tatranská muza a lyra slovenská.“ То је био дар малаћаних година. Од тога доба више се није занимао поједином, већ се ода чисто науци и почини се његова научна радња. 1823. и 1827. год. заједно с Њоларом изда „Písňe světské lidu slovenského“ (словачке pjesme); 1826. год. издаје словенску историју књижевности, у којој он удружује славенске народе и схвата их као једно највеће племе; 1828. год. издаје књигу о првобитном Славену (Ueber die Abkunft der Slaven); 1833. год. књигу о српском језику, у којој просвјетител историју славенских језика (Serbische Lesekörner); а најзанимљивија је 1837. год., јер је те године издао књигу Славенске старине (Slovanské starožitnosti), без изучавања којих није могуће, у садање доба почети изучавати старину славенских народа. 1839. год. заједно с Палањким изда „Најстарија основа чешкога језика“ (Die ältesten Denkmäler der böhmischen Sprache); 1842. год. изда Етнографију славенских народа (Slovansky Narodopis) с малом мјестожиљеном славенских народа; 1845. год. Граматичку старог чешког језика; 1851. год. најзанимљивију за нас књигу: Основа јужно-славенске књижевности (Památky Drevního písemnictví jihoslovanského). Осим тога написао је књигу о пореклу Гаголице, о српској црквеној књижевности од 15.—17. столећа у Млетима, Србији, Влашкој и Ердељу, и у Часопису преглед најновије књижевности рватске, далматинске, бошњачке, славонске, српске и словенске и т. д. а послједње његове смрти издате су њиме написане књиге: Историје књижевности јужних Славена 1) славенске и гаголицке (1861.); 2) напрекне прватске (1865.) и 3) српске (1865. г.).

ПАВЛЕ ЈОСИФ ШАФАРИК.
РОДЕН 1. МАЈА, 1795. Г., † 14. ЈУНА, 1861. Г.

славенској. То први увиде научени отаџбину-љубци и уину се из све снаге, да оживијесте народ, а кад га оживијесте, он ће се и сам и бранити и одбранити од падале нијемачке. Први одпочио Ј. Добровски и мало помало појави се читава гомила патријота и народних људи, који су тежили, да обнове чешку књижевност и да очувају народ. Најзанимљивији су: Прохаска (умро 1809. г.), Крамерије (1753.—1808.), Пухмајер (1769.—1820.), Ј. Неједли (1776.—1835.), Вој-

Све су ове књиге од највеће важности. Шафарик је знаменит колико „о филолог и историк, толико и као критик и његове књиге стоје на првоме мјесту у изучавању славенства. Све његове књиге, а нарочито историја славенске књижевности, старина и етнографија, биле су прави проналазак. У овима је књигама он први обазрео све славенске народе. Његове су књиге учиниле огроман утицај на све Славене, јер се створе школе људи, који

БОЈНА ТРУБА.

Из драме: „Наход и дашина“.

Сложио П. Д. Димић.

Allegro con fuoco.

ТЕНОРИ.

f 1. Бој на труба труба ја сво, Душан до се, хајд у бој! Бој на труба труба ја сво, Душан до се, хајд у бој!
 2. За сти ни се ерб ска на је: на Ца ри град во ди пут, За сти ни се ерб ска на је: на Ца ри град во ди пут,
 3. Срб ска де мло, де мло кра сја, ти си мај ке сла ве нја, Срб ска де мло, де мло кри сја, ти си мај ке сла ве нја,

БАСИ.

f Срб ска сла ва о ри с' кра сја, и мо бе де сла во ној. — *mf* Срб ска сла ва о ри с' кра сја и мо бе де сла во ној.
 Ду шан до се да се би је, и про то ни зло твор лут. Ду шан до се да се би је, и про то ни зло твор лут.
 Те би сви ке до ри ја сна, за теб ка мо у мрт сви. Те би сви ке до ри ја сна, за теб ка мо у мрт сви.

p *f* На пред сви Ср би сад Ду ша ну у При зрен град На пред, на пред Ду ша ну у При зрен град!
 На пред сви Ср би сад е Ду ша ном на Ца ри град На пред, на пред Ду ша ном на Ца ри град!
 На пред сви Ср би сад у сла ви наш При зрен град На пред, на пред у сла ви наш При зрен град!

cresc.

p *f* На пред, на пред.

f На

(102)

и на куч публице, — али ко је имао прилике, чути га у подној његовој вештачкој слободи, онај и сам мора признати, да Рембел с правом запрема у садашњости једно од правих места између вештака на нивоу.

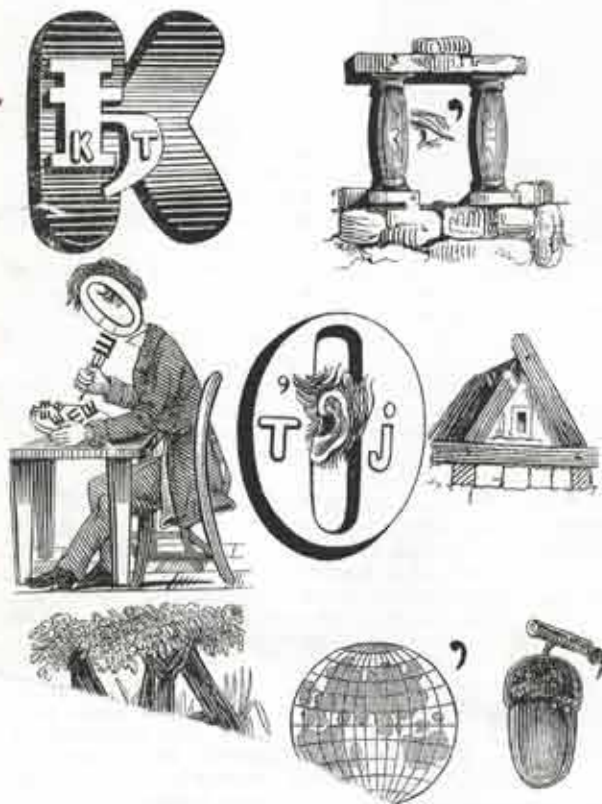
Идуће јесени онет ће нас посетити овај вештак, а уверени смо, да ће код нас примљен бити онако, како он то заслужује по својој вештини. (101)

ПОЛИТИКА.

Аустрија сада излази на видик са својом немачком политиком, на мисли, да ће таме привући на своју страну све мале и најмање државице немачког савеза и заједнички с овима појевати против Прајске. По такве незнатне државе никад немогу ни слободном политичком стазом, већ морају се чувати и врдити, да се непамере којој од већих држава. Тако ће бити и сад: оне ће се спремати за рат, али ће се тог после првог сражаја присловити оној већој држави, која ће показати, да је јача.

ЗАГОНЕТКА У СЛИЦИ

од Б. Ј. Ворђевића.

РАЗРЕШЕЊЕ РЕБУСА ИЗ БРОЈА 10.

(Пу О Т И ниш А под по лиц(е) у Он о ђе и на по лиц(е) у.)
 Пусти миша под полицу, он ође и на полицу.

ОГЛАСИ.

ЈОШ НИКАД СЕ НИЈЕ ПРОДАВАЛО
 ТАКО ЈЕВТИНО, КАО САДА У
 ТРГОВИНИ ПЛАТНА ИСПОД ЧИТАЛИШТА
 А ПОКРАЈ САБОРНЕ ЦРКВЕ.

Тимо има:

Румбуршког, холандског, енглеског, француског и белгијског платна, ФИНИХ ПРОСТИРАЧА ЗА СТОЛ, САЛВЕТА, ПЕНКИРА, ПЛАТНА ЗА ЧАРШАВЕ У ЈЕДНОЈ ШИРИНИ, МАРАМА ЗА ЦРП од најординарнијих до најфинијих. Сваке сорте НЕВЕЉЕНОГ и ВЕЉЕНОГ ДОМАЋЕГ ПЛАТНА, АМЕРИКАНА и МАТЕРИЈА ЗА ПОСТАВУ. МАДАНОЛАМА до најфинијег. КОШУЉА ЗА МУШКАРЦЕ ОД РУМБУРШКОГ платна НАЈВОЉИХ а одвећ јевтинијих. — све то под гаранцијом праве капоће и праве мере у дужину. НАРУЧБИНЕ извршују се најсавесније, кад се поштом поштом у наплатном писму, или на назнаме. На закључавање пишу се и мустрџе. ПИСМА МОЛИМ ДА СЕ АДРЕСУЈУ на

ЈОСИФА ХИРША у Београду.

ПУШКА, РЕВОЛВЕРА И ПИШТОЉА од сваке врсте има по најјевтинијој фабричкој цени из најбољих енглеских, белгијских и француских фабрика, код ЕВГЕНА П. ПОПОВИЋА, агента, на каменним басамацима у кући Станиславића, где је и стопариште тиролске фабрике оружја. (12-6)

ЉУБИТЕЉИМА ПРАВЕ, ЧИСТЕ КУБА ЦИГАРЕ,
 КОЈА ЈЕ ОД ТРИ БЕРВЕ ОВАМО ЈЕДНАКА ОСТАЛА У ДОВРОТИ,
 даје се прилика, да таку нају код подисаог. — Цена за 1 хиљаду 22
 прајских талира. — Сандучићи са 100 комада на пробу за 2²/₃ прај.
 талира. — Продавача, кад поштом узму, даје се сразмерни рабат.

Ф. Р. ЗАКСЕ У ЛАЛЦИГУ,
 ИМПОРТОР ПРАВИХ ХАВАНСКИХ И МАНИЈА ЦИГАРА.
 F. R. SACHSE IN LEIPZIG,
 IMPORTEUR ACHTER HAVANNA'S U. MANILLA-CIGARET.

АМБАЛЕМА и ЈАРА ЦИГАРЕ од 10 до 20 талира хиљада. — Потраживања
 за стоваришта примају се само у наплатним писмима и с означењем доста-
 точних референца. (12-4)

Издаје и уређује М. Миловић.

У БЕОГРАДУ, У ПУТЕВОЈ КРАЈИЦИ.

БЕОГРАДСКЕ ИЛУСТРОВАНЕ НОВИНЕ

282
53
48
15
12
07
4 17

БРОЈ 13.

У БЕОГРАДУ, 1. ЈУЛА, 1866. ГОДИНЕ.

ГОДИНА I.

Издаје 1. и 16. сваког месеца, а стају у Србији на годину 60 гр., на по' год. 30 гр. чарш.; за Аустрију (с урачунаном поштарином) на годину 6 ф. 50 новч. аустр. вр., на по' године 3 ф. 25 новч. аустр. предности. — Огласи наплаћују се од сваког реда, сваки пут по 1 гр. чар. или 12 новч. аустр. вр. — Писма се принају само наплаћена, а рукописи и цртежи невраћају се.

ПРЕГЛЕД. — Булевар Севастопола. — Ослобођење мужика у Русуји. — Гвоздени пут. — Зидарски каафа. — Крој одеће за мушко дете. — Крој хаљине за девојчицу. — Политика. — Загонетка у слици. — Разрешење ребуса из броја 12. —

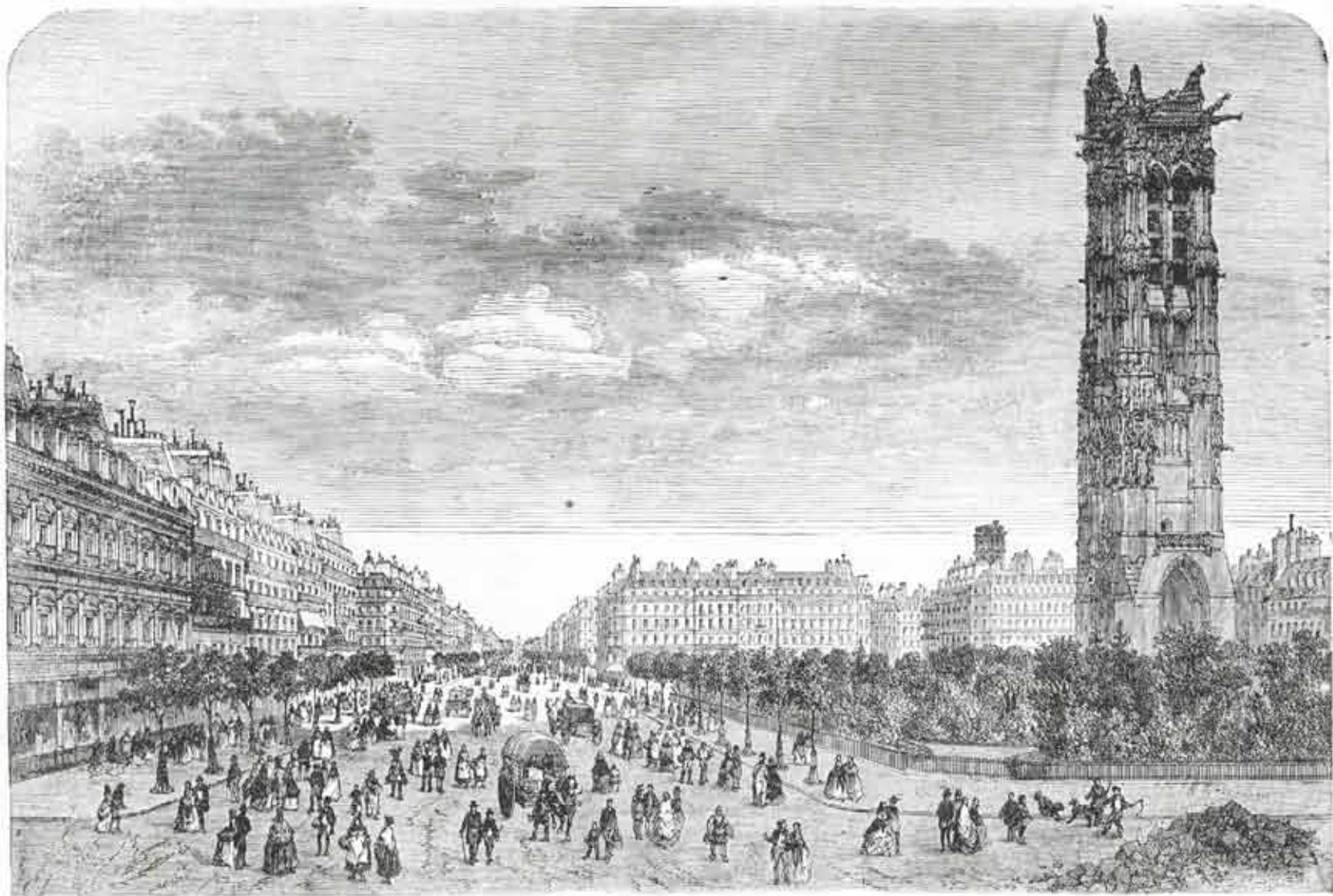
БУЛВАР СЕВАСТОПОЉСКИ У ПАРИЗУ.

Стара предграђа париска под владом садашњег цара лагано се губе, а на њихова места с чудноватом брзином долазе нова. Али све новије вароши, макар да су им домови све саме палате, немају толико пријатнога и дражеснога, као старе вароши с најразнијим историјским споменицима. У старим варошима сваки нас корак опомиње на прошла времена и важне догађаје; име улице, тамни зидови каког незграпног здања, остатак каког кина, излизан напине на мермеру, — показују нам прошле векове и опомињу нас на радост и жалост, срећу и не-

срећу, блеск или невољу оних, који су пре нас живили на овом свету. Шта би био Париз без својих саборница, храмова, палата, кипова и разних других споменика? Један поглед на њих прича нам париску историју.

Булевар Севастопољски, са својим красивим здањима и својим гордим именом, опомиње нас само на војену сујету и прекомерно раскоштво садашњег људства. Куда св. Јакова, где почиње булевар Севастопољски, улице, које он просеца и огромна здања, опет нас опомињу на његову прошлост. Улица Ломбарда одма при почетку булевара, опомиње нас на богате талијанске банкере, који у средњем веку боравише у овим писким и жалосним домовима. Још пре једног века налазише људи неку угодност у

оваким мрачним и влажним ходницима, а ми данас мислимо, да тамо људи морају умирати од дугог времена и меланхолије. При свему томе у оваким узаним улицама, где је светлост дневна једва продирала, било је ваљда више срећних а на сваки начин више добродетељних људи, него у данашњим великолепним палатама. Мало је даље улица оз Урс. Овде на ћошку улице Сад о Конт, које сада нема више, био је пре револуције кип богородице, пред којим се сваке године у месецу Јулу спаљивала једна грдна лутка, обучена у униформу швајцарског војника. То чинише у спомен тога, што је некада један швајцарски војник сабљом убо у кип, па из кина потече крв. — Још мало је даље земљиште где је пре било једно лено шеталиште. Тамо

БУЛВАР СЕВАСТОПОЉСКИ У ПАРИЗУ.

је била капела светог Ђорђа, око ње стара дрва, под којима у ладу радо седише Паризлије. Сада тога нема. Пошто прођемо покрај улице Гренијата, ступамо на место, где је у средњем веку стајао шпитал св. Тројице. Доцније преобратили тај шпитал у кућу за сирочад, онда у занатлијску школу, из које су изашли многи ваљани мајстори. Консерваторија вештина и заната сада вири кроз млада дрва недавно засађене баште. Пре тога ту је била сивељија св. Мартина пољског с јаким зидовима и мазгалама, као какав градић. Земљиште ове сивељије захватало је простор од 14 јутара, са шумом, где је сад улица Верт-боа, и брежуљницама с ветрењачама, где је сад улица Мезде. У авлијама сивељије биле су три капеле, воденице, шуме, шпитал и ансана. Данас у капелама стоје моделе за машине; у дворани за ручавање и по осталим собама предаје се математика, физика и хемија.

И тако, макар да Париз данас спољашње тако неизгледа као пре неколико година, опет зато у сваком буџаку има споменика из прошлих векова. (110)

ОСЛОБОЂЕЊЕ МУЖИКА У РУСИЈИ.

Сасвим је противно појму Славенства, да у народу може бити тако различних стајежа, да најнижи мора да робује свима осталим. Тако и у Русији мужиштво није била установа из прастарих времена, већ се завела тек указом цара Бориса Годунова (1598.—1601. г.) и има на несрећу да благодарни своје утврђење баш ономе цару, који је први хтео да тобож изгна варварство из свог народа и да своје широко царство у уставовима приближи западу. Дакле опет хваљена западна цивилизација!

До Бориса Годунова могли су сељаци да се седе из једног места у друго и то у границама исте области. Но кад изађе онај страшни указ, морали су сељаци остати на оном спахилуку, где су се родили и сачињавали су попуњавајући део спахилука. Сељак није се могао продати без земље.

Петар Велики направи од сељака ствар. Господар могао је радити са сељаком шта је год хтео, могао је да га бије, уапси, да га пошаље у Сибир, па само ако овакав роб није умро за три дана, могао га по жељу заостављати.

Скоро до најновијег времена плашани су се, да ће сељаци оставити све неплодне пределе, ако се ослободе, па онда да ће бити грдних пустиња, и да ће руски сељак, како мрзи радити у пољу, одма почети да се скита, торбари и ниљари. Већ у прошлом веку мишљаше о реформама, али како почне француска револуција, поплаше се и оставе све при староме. Напротив почеше радити о томе опет нешто озбиљније при ступању на престо Александра I., јер њега је већ у мислима вређало, што је у његовом царству највећи стадеж у робству. Но његова непостојаност карактера, спољашња политика и саветници од немачког порекла учинише, те опет остаде при староме. Његов наследник као опет започне нешто радити око ослобођавања мужика и од 1840. године изађоше повише указа, који су имали за цел, да у праву својине, обиталиског права и у праву прибавити себи својину, нешто приближе мужике осталим стадежима. Али цел није толико била, да се поправи судба мужика, већ да се ослаби имућно бољарство.

Тек цар Александар II. уснео је да скр'а то срамно обесчашћење људства. Није одма мо-

гао заночети, већ тек 1857. године. Али међутим је постепено спремао. Више покушаја осташе без дејства, но најпосле 6. Марта 1860. године изда указ, којим ослобођава мужике и у коме укратко вели овако: „Господари задржавају право својине над земљиштем, али дају на уживање сељацима куће, где они бораве и извесно парче земљишта, које сељаци за одређено време могу одкупити. Сељаци имају право да одкупе своје куће и земљиште. Све ово мора да се удејствује за две године.“

Господа објавише својим сељацима онај указ онако исто као и прву прокламацију од 1857. године, и то на овај начин: Извесног дана пред вече после свршеног посла скупе се сељаци на неком одређеном месту и оду пред конач господаров. Овај их дочека, заповеди да му се донесе једно стакло пуно ракије од кромпира, успе нешто у једну чашу, окваси њоме своје уснице, и тако преда стакло сељаку, који му у знак подчињења и покорности љуби ноге, а то је свагда морало бити, пре него што је сељак могао говорити с господаром. После такве церемоније прочита господар сељацима царски указ, а сељаци се трле и љубе као на ускрс. У Петроград долазише паре депутације са свију крајева големог царства, подносише му скупоцене сребрне и златне тањире с лебом и соли, а царици лепог живог цвећа.

РУСКИ СЕЉАЦИ ПОДНОСЕ СВОМ ЦАРУ ЛЕБ И СО.

Једну таку депутацију показује наша слика.

Народ се радује, што је срећан, те је изабављен робства, а цару, који није само при томе стао, већ постепено корача све даље напред, спрема историја такве лепе венце, каки само приличи највећем пријатељу и избавитељу свог народа. (111)

ГВОЗДЕНИ ПУТ.

У данашње доба за сваку је земљу срећа и напредак, кад има гвоздених путева. Но као што се и науг може да претвори у мач, тако и гвоздени пут може да служи рату, па онда даје средства, да брзо на једној точки концентрисе одморну војску. Тиме ратови бивају тако страшни, да обично већ неколико сражења решавају.

Гвоздени су путеви друмови, на којима су од гвоздених шина стазине за тоčkове, а на тима шинама помичу се неке особите каруце и кола. Тоčkови тих кола држе се на нешто узвишеним окрајцима од шина. Ове пак утирђују се на балванима.

Локомотива (парна кола) сада може већ да се неће у вис 1 педаљ на 33 педаља дужине; каруце и кола, прикочена парним козима, могу доста и да кривудају. Тако сада иду гвоздени путеви и у вис и на доле. На местима, где су дубоки уреси долина, тамо се граде друмови

(виадукти), а преко река или узаних морских кракова праве се мостови. Неке планине и брегови, кад стоје на путу, онда их пробурше, и то онда зову тунел. Највећи је такав продуб планине Мон-Сениса у дужини од 1¼ немачке миле.

При таким радњама одликују се осим инжењера и архитекти. Здања покрај станица гвозденог пута и кућери чуvara, свуда су распростирали племенитији кус у здању.

Но сад, драги читаоче, ваљда и ти, заједно с нама, живиш у надежди, да ћемо и ми скоро имати гвоздених путева, па ти ваљда неће жао бити, ако ти покажемо, како изгледа једна станица првог ранга на гвозденом путу, и шта тамо свашта има. Хајде дакле с нама, па ћеш имати бар појма о такој станици (види слику).

Ми ступамо у један од два велика трема 3, од којих је један за долазеће, други за одлазеће путнике, да неби било толиког налога, гунгуле и забуне између долазећих и одлазећих путника.

На пространим местима 1 и 2 пред тремовима, стају каруце и фијакери.

Ми видимо билет с којим можемо све разгледати, у здању управе 4, где су контори за званичнике, — уђемо у двор станице и идемо за једном локомотивом, која се у нерадном стању одмара у једној од шина 11 или 12.

Први је рад локомотиве, да се за себе снабде с рабом за пут. Она узме воде из једне од бунарских славина 21, а тамо опет кроз висећи олук долази вода из резервоара 18. Овај резервоар пуни водом парни шмрк 17. Покрај славина 21 шинуће је узвишено место, где је угљен за ложење; и од овога узима нагрени коњ, јер му треба и те ране. Кад се тако снабде, онда иде по каруце и кола, којима је место у шини 5. Кола су товарена еснапом у магацину 15, или у авлији 16 и то справом 19. Инспектор станице, који има свој контор у левој кућници 7 покрај трема за путнике, — прегледа цео воз, и пађе, да је све у своме реду. — Сада под тремом седају путници у каруце.

Кола и каруце грађене су по плану инжењера у машинској радионици 9, а инже-

њери седе у здању 8 и брину се, да се свака оправка одма сврши, зато код 14 има спремих сипасет точкова.

Сигнали (знаци) 23, који се ноћу осветљавају гасом, који се прави у газометру 22, — морају бити точно намештени.

Па онда? — Сад се звони трећи пут! Сав овај воз, — напред локомотива с тендером (колина с угљеном), затим многе каруце с путницима и кола с еснапом — пројури испод друмског моста 24, преко виадукта (друмовода) 25, и жури се тунелу 26, у који кад улети, — онда га више невидимо.....

Срећан му пут!

(112)

ЗИДАРСКИ КАЛФА.

I.

13. Маја, 1846. год. у ладу пред стражаром шетао се са својим пријатељем из истог полка, у француском граду Хаму, кавијеском стражом командујући официр. Он је у пуној униформи с јакоком на глави. Петер пријатељ нема данас службе, па се раскомотио, мет'о је кацину на главу, скинуо је надету и турио је руке у ципане својих широких панталона.

Стражар стоји на другом крају стражарнице и заблејао се у неку позамашну лепотицу, која на горњем скрату здања преконута пере прозоре.

Близу кације на високој столци седи клучар кације, поздрављајући кавијера, женичког порека, пуног извртеног че-

БЕОГРАДСКЕ ИЛУСТРОВАНЕ НОВИНЕ

БРОЈ 14. и 15.

У БЕОГРАДУ, 16. ЈУЛА и 1. АВГУСТА, 1866. ГОДИНЕ.

ГОДИНА I.

Цена 1. и 16. сваког месеца, а стају у Србији на годишну 60 гр., на по' год. 30 гр. чарм.; на Аустроју (с урахувањем поштарског) на годишну 6 ф. 50 новч. аустр. вр., на по' годишне 3 ф. 25 новч. аустр. вредности. — Оглашење наплаћује се од сваког реда, сваки пут по 1 гр. чар. или 12 новч. аустр. вр. — Писма се пријимају само наплаћена и рукописи и крешко не враћају се.

ПРЕГЛЕД.

Вук Стефановић Караџић.
Бабилон.
Зидарски калфа (Сарматизам).
Букмурешт.
Мртав младожења.
Анкона.
Пољни гости.
Пабирци.
Политика.
Загонетна у сани.
Разрешање робуса из бр. 13.

ВУК СТЕФАНОВИЋ КАРАЏИЋ.

Кад се добро само измере све разлике које постоје, Српска историја може доста стати уза сваку историју, ма била она од народа најзнатијег у Европи.

Од најстаријих времена до најновијег доба, наша земља, кад би год затребао, не беше без генија, који нечитим епохама испунише све наше историјско биће. — У часу, кад се по другим могло судити да је познато несрећом, на коју ишле снага опомине 15. дан месеца Јунија, задата вечита рана нашем народном и државном животу. — Србин је опет могао зашевати: „Сунце паде да се с нова роди.“ Јер, изнесавши живот после толиких претешких беда и мука, кохуство и ако одвећ злосрећно, остаје опет у премину прдо пратко по и прдо богато за безирајну будућност. То је једно.

Српска средовековна властела, која највише припаде даде оној ужасној мутни, себи највише и пауди; или изгубе или се за благо истурчи, тек је у часу једном нестале. И то је друга срећа.

Народ сам оста себи тада најбоља узданица. Српска проста колбја постаде полазна точка снагом нашем народном и државном напретку. Из народа и са народом, подиже се Кара-Ђорђе и кнез Милош да Србији даду после толико тешка робовања, нова политичка живота. У то исто време, опет из народа и са народом устаде и Вук Стефановић Караџић, да животу томе улаје душевне снаге. Са те стране, 26. Октобра 1787. год. када се Вук у селу Трипићу у Јадру (сада окр. Подрињског) родио, остаје знатан дан у Српској књижевности, на тако и у историји Српског народа.

Чим мало поодрасте, Вук поче учити књигу. Али како? Не имајући уџак онога што је за то

нужно, често би га учио, како нам сам казиваше, те је прва слона широк штаном по праници. Из мадепа док још није био за књигу, гуљо је с непаница брезову длаку и слатао је као хартију, на на ње читао: алајуја и господи помилуј, (зашто је то чуо најпре од полова и калуђера). Читати научно га је после рођак његов Јерко Симић 1796. године, на и то зими код казана а из рукописа писатог растовљеним ба-рутом. Кад је с тиме био готов, онда су му навалили некакви Московски булвар, те је из њега учио оче наш и остале којешакне молитве, и читаво оно лето носио га је по планини за козама. „Кога би год, вели, мало лепше одјевенога срео на путу, питао бих га (само кад видим да није Турини) да ми каже што ако зна. Који је знао онај ми је казало, а који није знао онај је рекао: Бог ме синко не знам ни ја. И то сам лето писао како вишњима и трешњама при-

јом, и знао сам свакоме Ришанском новцу колико има година.“ — Из такана ето стања по-ниче овај наш највећи књижевник.

По и ако Вук из раних још година показиваше необичну тежњу за науком, — не може опет ни онолико школа изучити, колико их онда беше, на стаде. Он је видео да се и тада доста радило и да је људи доста наметних било; али му сна њихова редна изследаше нешто мртва, нешто услована; без духа, без правна. С тога, пошто за времена Кара-Ђорђега и у ратно и у мирно доба послужи као највернији писар; а осим тога и друге повеће државне и политичке послове, који му се поверише, добро изврши, — кад Србију снађе нова несрећа год. 1813. Вук оде у Бео, да одлучне отуд своју велику и тешку мисију, првога Српског у правом смислу народнога књижевника. Ту се упозна са царским дворским библотекаром Коштаром. Али овај велики

филолог и историк Словенски, одмах с првих речи, мимо све остале наученике Српске, само у Вуку познаде онај велики дух, који је потребан и кадар да реформише и поидигне умиш развијат својих земљака; и са тога њихово прво познанство пређе у такво пријатељство, да се они тако рећи не растављаху више један од другог.

Доста брзо и лака беше ова мисао Коштарова, или прего-дема оном својом пророчком исти-ном; јер та дружина њихова уроди прдо богатим књижевним родом.

До тада, баш у след ове напомене Доситијева, да писати треба чистим Српским језиком како народ говори, — наши ондашњи књижевници писане уприво на-шарски; или као што Вук рече, онако како је во хтео: „Што не знаш, вели, Српски, метни Сла-венски; што не знаш Славенски, метни Српски; а што не знаш ни Српски ни Славенски метни како ти драго.“ — Кенгеда се први поче срдити на таку радњу. Шта је то вели: „Ево народи и сами азичници, кинги елика по граматичким проналама списа-на, и наса по проналама елика Славани пишћга“, и зашеди граматике. Ма заман; он се у томе ништа не може, јер тај посао чекаше само Вука, који одмах у години 1814. издаде на свет малу „Српско народну пје-сарицу“; потом прву Српску граматичку под именом „Писмени-ца Српскога језика“; а после године дана (1815) још једну књигу Српских народних песама.

ВУК СТЕФАНОВИЋ КАРАЏИЋ.

КАБНАН.

У дивљим горским пределима северне Африке, на граници француских области Алжира и Константине, живи неки јуначки народ, који је за толико векова па до данас умео сачувати своју самосталност, јер само нека његова помала племена по имену подпадају под Француску.

У селима, где су лени задани домови, или по планинама, где су усамљене колибе од земље и бусења, живи прилежан, радни народ кабилски. Долови и косе стране брегова лепо су урађене, а почести радиности показују велику оштроумност. Тежачке алате, оружје, барут, прећу, љиличе, кожу и друге предмете, он сам израђује. На при свему томе, овај се народ ипак „цивилизације“, јер презире и мрзи све што је странско, па макар да је и мусуламско, а камоли хришћанско, само ако није од свог племена.

Кабиле уживају умерено и просто, тако, да неколико месеци могу да живе само од галете (поначаћа) и кускула, без меса.

Кад га видни, како на своме гордом берберском хату јаше кроз тесне дољаче атласких планина (види слику), на њима само бандуру и буриус, који прелазе од оца на сина, без седла, с обешеним рогом, пред собом терајући стадо, наоружан само једном батином, с којом се брани против змија, шкорпија и дивљих горских паса, — одма ћеш у њему познати човека, који се за тили часак може преобратити у јуначког ратника, кад његових јаких руку затраба постојбина, која је одељена од равнице, где је разлика и у карактеру, и у обичајима, језику и у установама племенским.

Код Кабила влада је чисто народско демократска: своје Емире (поглаваре) бирају без многих церемонија, али их тако исто и лако збаце с власти. Свако племе сачињава малу републику, а племена међу собом једнако су у раздору. Али кад се споља приближи непријатељ, особито хришћански, онда је цео народ само једно и заједнички иде против непријатеља, да своју милу

Французи још ће дуго морати да се боре с овим народом, докле га оборе и наметну му „благословне цивилизације“, а да га оставе на миру, скоро би се намамнио да долази на француске пијаве, ступио би с њима у тешњи саобраћај, и с временом би се привикао на господарство француско; али ако се нагони, да се лати оружја, онда ће његова мржња против Хришћана и свега што је странско, распаљати се још већма, па ће Французи тамо задуго морати да троше и много новаца и много људи. (119)

ЗИДАРСКИ КАЛФА.

(серијал.)

Седмала на сату показује сат и по часова. На врата причепа андаске себе неко луна; доктор Коно кинутра отвара врата и унутра улази градски командир.

„Е, како је, докторе?“

„Идаж се, сад је већ све препуњено, мајору.“

„Како је принцу?“

„Он спава!“

„Зар још спава?“

„Једнако још, мајору! — по седите малко —, могао би једно по сата да ћаскамо — онда... онда ћете ваљда већ моћи приступити крвоточу причевома.“

Мајор седне покрај астале, која је натоварен књигама и брошерама, препунута од лавесе, која дели сужњеног спаваћег кабинета од собе. Он неколико пута притисне руку на чело и тешко учини да лекар обрати пажњу на њега.

„Шта вам је — мајору?“ пита доктор.

„Немам, — мени је тако некако чудновато... као да — по то је смешно, — као да ми предстоји нека несрећа.“

Доктор тресе главу и вели: „Ваш стомак рђаво вари, немирно се движе.“

„Докторе, али данас ми је тако тешко око срца, као никада пре тога... ја сам стар, видите, мени има шездесет и једна година — хм! Треба да се спремиш за пут на други свет!“

„Ви сте хипохондар — ништа друго; метајте се нешто по боденима.“

„То ћу и да чиним, — право кажете. Одсад ћу снажи дај да одам с принцом — али збоља, данас сам добио неко безмислено писмо, у ком седе, да је принц — помишлите само на таку булвазистичку — напависно да побегне.“

Доктор смеје раненима.

„И да му у томе и ви, докторе, помажете.“

„Одсад ћете ме дакле екзитирати, кад нападнем из града, да вам испурадем принца и да га у потаји невинесем у везу од пре-дуна...“

„Немојте да се смејете, докторе — то би била страшна несрећа за мене...“

И као да му се нешто предвиђало, командир јави, отрчи навеса, — дини је... одане и задовољним лицем окрене се. — Видео је принца, да ипак лежи у кревету, лице окренуто докарару и да је до ушну умотан у јоргану!

Смеша се седне опет на столицу.

„Право велите, докторе.“ рече он, „мислим да ћу да поуздан... право да кажем, оно безмислено писмо врти ми се по мозгу —“

„Па, богами, — шта би најпосле и било, кад би принц утекао из града — зар би му то могао по замерети —“

„Застајте молимо, али — али ја... ја?“

„Ви сте нападн човек, мајору, по сумњам, да би принц ваљда заубав остао у граду Хану.“

„А што му олаз онде? — Зар има да се тузи на мене? — Зар ја нечисти своме и сна, зар му нешта-ђам, колико се год слаже с мојом дужношћу?“

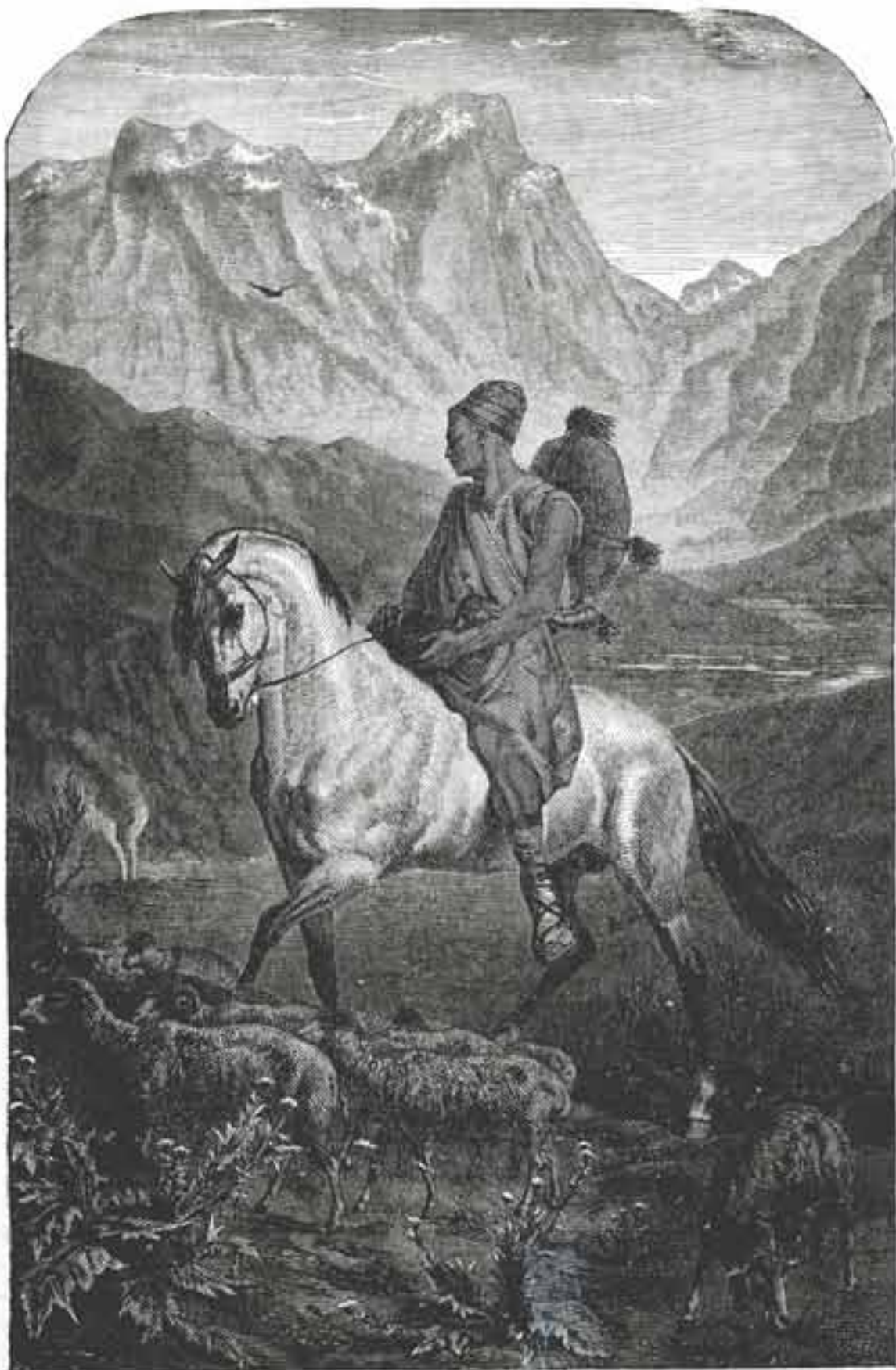
„Зачуло мајору — зачуло... али то опет није слобода, — то ми ваљда нећете одрећи.“

Мајор ћути — нашо је на асталу случајно карте и жеша их, макар да и сви на то познати, па одже их неколико пута...

„Чудновато!“ рече он, тресе главом, „верујте, тада ми на вартарска вратима?“

Доктор се смеје.

„Видители,“ вели мајор, па опет жеша карте и одже их, „узећ их, онда их деветица... мајора карта... онда обриут их жеш, — то значи рђав успех — опет их деветица, —“

бу — дугу жалост — ах, једна једна картена карта... каро десетна, плаћа удаљено... нут... Ах, боже мој... Ове три карте наједно, или коц, или деветка, каро десетна... видите, одиш се на умислено бегство прилика...

За сва то време доктор с милосрдним оком гледа на старог оца — оца да створи усто — да нешто пије, али мајор још као бесомислен и трчи зајеси.

„Морам да изиди тринна... морам с њиме да говорим... сам да му кажем...“

Он паће за завесу, а доктор, који је такође једини, да трчи на њим... баци око на сат и застане као ушопан — на сату је пет и три четврти...

У тај ма часу се за завесом — врх — не, то беше као урлик — неколико тресутица као бесомислен ронкање... затим ошет све се утапа.

Доктор је пребегнуо као прта — гласи стра стеза му је груди... најпосле окуражи се — пође тавеси — даио је у вис и види мајора, где руком држи енглеску тлаву; он стоји пред разбраним врењетом припитеним а у томе је првсту... доктор се томе паравно не чује, али екста крао добро, да јадан мајор може да изгуби памет.

У крвату припитвом лежи вољка од слани и старијих, алина начињена дутка, обучена у ноћне алине припитве, с парком на глави и тако већто наменена, да под јоргалом изгледа, као да је човек! — а обсеа је утлајено лама, што је лине окренуто дугару и на глави има јакко ватавину ноћну каву.

Доктор Копо ухвати обе руке мајорове, повузе их с лица... и види му на лицу две велике сузе.

„Ја сам обестанен...“ муна мајор... „обестанен...“

„Зар ви, мајору, обестанени?“

„О! Нико ми неће веровати да сте ме ва тако обманули! Рећи ће, да сте ми купили моју услужност, моје лаборирање на души... ја сам обестанен... обестанен!“

„Нико то неће казати, мајору.“ вишио лекар јасним гласом, „јер ја ћу сам да се предам суду, све ћу да причам, како је било, а нама ће част бити сазнана. — О не, некашните се, мајору — ни једна лапа на тошој се дој јави неће бити ошадана. — Ја сам се мојој припитуб-још тобоја, краљиви Хортанси, при невом издасиу за-... да ћу бити над невом сином — ја сам све то учи-... он је слободан — али заоста, негова слобода неће оеромити ни једног часног и поштену човека.“

„Али ја морам написати рапорт, — морам да јавим — морам да нас уапим...“

„То а треба да чините, мајору...“

„Где је отишао припит?“

„Памите у нашем рапорту, да је он данас у девети ко сато, обучен као индаси... ах, живео из града — да тим жу ја, доктор Копо, парче ко парче доносио алине да се ер обује, — да сам му ја обрину браду и бра-ко, те ти нико није, коган познати — да сам вае ја ела-тао да е припит бољестин и најпосле — да сам ја... емо

да обманем и индасије... алине дакут усто лев на блу-наше!“

Мајор ћути дивека... затим пружи руку доктору.

„Где пукао да нуди... па шта Пет да, докторе...“ вели мајор, „чини ми се, као да је моја сасења, моја нерасудност, приведена вишим промислом, — као да сам ја — на и ви, докторе, само слепа оруђа... на срећу али нестрелу Францусе!... Дођите, пријатељу — сад сам си-свири жираи — ходите да поклајемо чашу чаја, на љу ме-ђутим јавити аластима — татни, кад се мако опоравите, напосреду, да нас уапсе.“

Али несена патни стоји доктор Копо пред поротним судом округа Па де Камеја. Он тамо савезом отворено и подробно прича све, како је припит утешао, сву кривину прика на себе самог и ладнирано едну пресуду, којом се осуђује на три месеца заточења.

Једну седницу допине стоји пред вијеним судом ко-мандир града хамиског, кучар града... ко би то ни-сало... и прости војника Францусе! доктор Копо ту је као сведок, он овет говори оно исто, што је а прегово-рно. И оба лајтанта беше сведоци, али нису умели ни-шта да кажу.

Командира и ово друге обужене, ослободило је во-јени суд, али они овет добише дисциплинарне казнити, — на и сам Францусе! — Полиција је напала, те је тражила да дозна, како је то мтао да буде, да се у на-роши Хаму рећ у шест и по сати уече изаде, да је припит побегло у Белију, а командир још онда није ни свр-шио био свој рапорт. Не узлад! — А разубина?!

Овде морамо приметити, да се дуго време масило, да су а оба лајтанта изаде, да припит ове да побегне.

Навда неће бити чујно, да кажит, да је индаси изаде, који је изаде из града хамиског, био припит Луја Наполеон, садашњи цар Француса — **НАПОЛЕОН III**, кој су год 1810, „а већто време“ затворили у град хамиски, да ноби смегао тада у Француској аладајућој династији Вурбони. (113)

БУКУРЕНТ

није лена, али је велика варош. Ту су криве и мрачне улице, но у њима има много ду-ћана. По улицама виде се разна пошипа: бугарска, србска, турска, арбанска, дама-тиска, јерменска и мађарска, измешана с пошипом урођених Румуна и насељених Фа-нара, Евреја и Цигана. Како је различно пошипо, тако су различни и обичаји; ту је фони, углађени и помодни начин обхођења покрај простог и природног понашања и сељачког простакула. Домова има најраз-личнијих, од палате па до најпростије ко-

либе. У предграђама иза палата има јадних подземних бурдеља, а недалеко од њих у сен-кастим баштама дижу се крајне куће. Вредно је посетити Музеум, где је и библиотека од 7000 књига. Здање гимназије има доста простора за ученике.

Броз Букурент тече каљава речица Думбавица, у коју бацају своје хубре. Варош је подељена на пет предграђа: жуто, ве-лено, црвено, плаветно и црно. Сва су та предграђа велика, лети пуна прашине, а зими тако каљава и блатна, да у пе-кима немогу да пролазе ни кола, камоли пешаци. Житеља има од прилике 120,000. Јадних пијаца има доста, и скоро свака кућа има своју башту. Скоро све су куће ниске и на један спрат. Као свуда на истоку, тако и овде, сваки занат има своје опредељено место у вароши. Најјаче су насељена предграђа, где бораве Евреји. Где год корачаш, ту ти је Еврејин.

Шарени живот има свој прилик у бо-љаритини, која је све спољашње форме и обичаје попримала из Париза. Бољаритина надмеће се с леним каруцама, воњима, који су покривени златом и сребром и помодним хаљинама. Ту је јакко заступљена и она сорта женскиња, која се у Паризу зове динчонд (полусвет). Овде пуши и мушко и женско. Хвале дружебност и уљудност ондаш-них житеља према странцима. (120)

— 222 —

МРТАВ МЛАДОЖЕЊА.

(ПО ФРАНЦУСКОМ.)

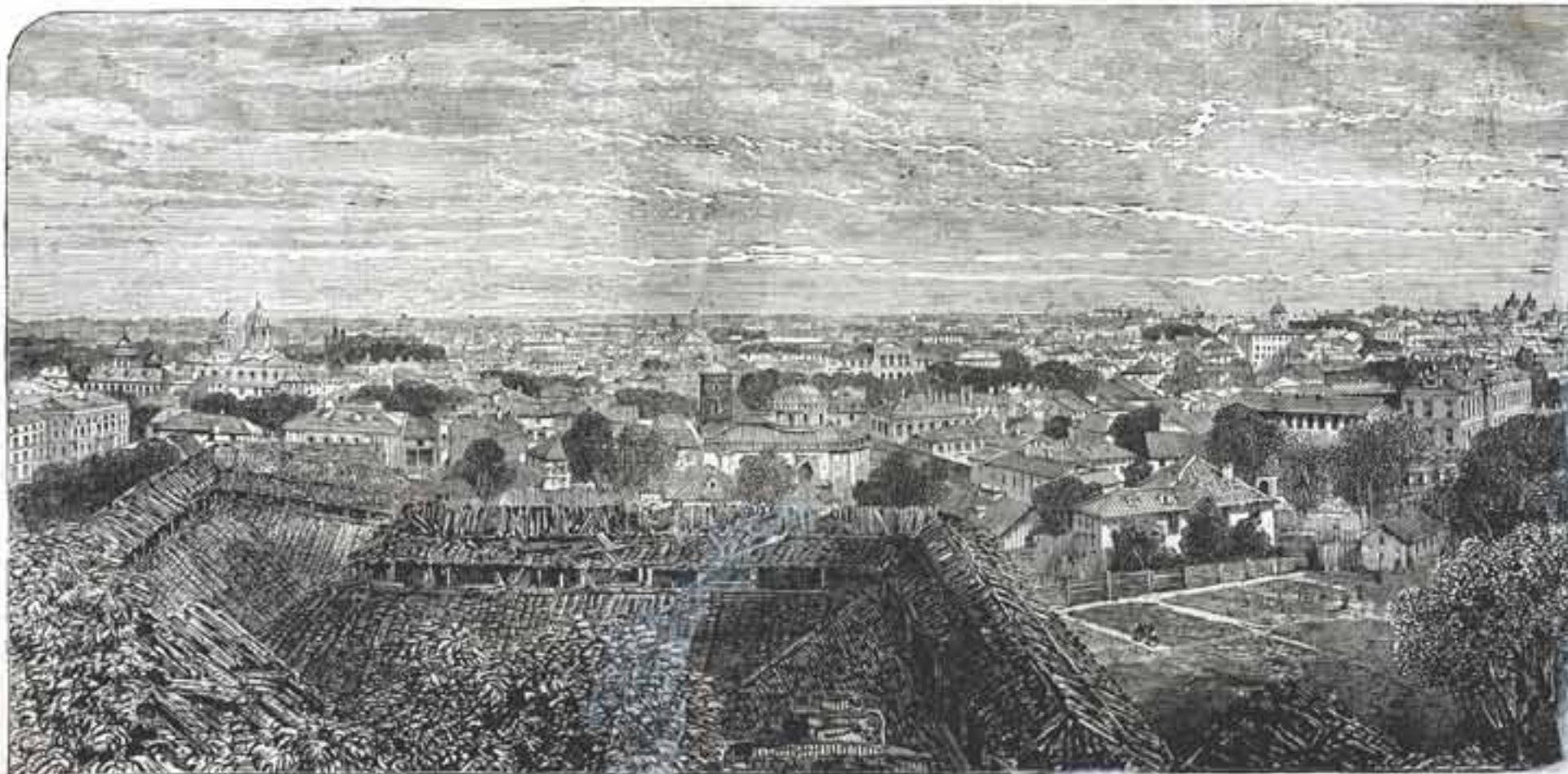
I.

Два млада човека путоваше на гвозденом путу из Марсеља у Париз.

Манај да су били земљаци, овет се ни-како нису познавали и само случајно би, те седеше у исте каруне.

С почетка разговараше се таварно о кре-мену, о гвозденом путу, телеграфу, о једној ле-вој глумици и како се сада може брзо и угодно путовати, о овоме и оном, т. ј. о онаким пред-метима, с којима се свагда извајуре уприжаљива снага и брзина језика, да тако рећи, уђе у ток.

После по сату нудеше се цигарама, на првој питацији заједно нише пина, гледаше на

малу ногу неке путнице, чинише приметбе о лепом лицу неке друге путнице, и тако порасте брзо међу њима поверење.

Пре него што свршише половину пута, већ им се отворише двери срца, као старим пријатељима.

„Ја,“ велише Павле Серињи, „идем у Париз, да се венчам с једном лепом округлом суом новца у форми јединице ћерке неког старог пријатеља мог оца.“

„А ја,“ одговори Карло Божије, „оћу да променим ваздух, да би, ако је могуће, могао променити и свој положај. Почем у Марсељу писам баш ништа, следствено и у Паризу могу на најмању руку да будем то исто, то идем у тај велики Ванидон, — истина с доста лаким кесом, која неће ни надеждом да порасте и да постане тежа.“

„Мој будући таст,“ примети Павле, „веде, да има великог утицаја; ако вам дакле могу у нечему услужити бити, то...“

„Ви сте врло добри. — Но кажите ми, дали ви идете да се жените из љубави?“

„Ја се томе надам.“

„Шта, ви се надате?“

„Дабогме.“

„Неразумем вас.“

„Та то је сасвим просто. Мој ми отац рече: Клеменс Вјевинаовић има осамнаест година, она је добра, блага, лена, добро васпитана, и није девојка од обичне сорте.“

„Но то су својства...“

„Њен отац,“ продужи мој родитељ, „већ је од детињства мој пријатељ, од двадесет година овамо наша је највећа жеља, да ову снесу још већма утврдило и да некада будемо једна фамилија. Одкад ја имам сина, отац је он жедно да има ћерку, и он је добио. Дакле, сине мој, на тебе је ред, да учиниш, да се ове наше жеље или испуне или да престану.“

„А ви сте на то пристаали?“

„Наравно!“

„Дакле ви се жените као неки принц, — преко других.“

„Зар вам се то недонада?“

„Та ваљда је добро и тако; али, ако би ја кадгод хтео да уступим своју слободу, своју срећу, све и сва на свету, онда би ми омет милоје било, да знам, где и како.“

„Да ја имам каквагод страст за неком женскином, и ја би онда теже ступао онаком послу, али моје је срце слободно као ваздух — на онда — помислите, који је то младожења, што пре венчања познаје своју невесту, или која је то невеста, што познаје свог младожењу?“

„Да видите...“

„Е да видите, како ствари обично теку. Узмемо случај, неки млад човек, странац, приближио се на базу, металнику и т. н. једној фамилији, која има кћери, онда та фамилија раснигује о његовом такозваном карактеру, и ако кандидат нема баш одвећ великих мана, ако игра полку, ако му је добро сисројен канут и цилиндер на горе малко ужи, ако је недовољан, онда одговара обичним закључцима добродетелности, на ако му је и имање према томе у сразмеру, онда има право, да двоји девојци. Зар није тако?“

„Богме тако је.“

„На шта чини онда тај млади човек? Набрија сваки дан подбрадак, облачи везену кошуљу с укотеном јаком, веже око прата најшаренију мараму, претвара се да је нежан и учтив, говори у разним варијацијама о вечитој теми: љубав, и показује само своје канџе у виду дугачких шилахата поштију. Укратко, он сакрива своје мане и кити се својствима, која нема.“

Карло смењивао одговара му.

„Е, пређимо сад младој девојци,“ продужи Павле. „Њена ју је мати опоменула, да каже на сваку своју реч, и издалека јој је показала опасност тога, кад би се дала видети и своје правом карактеру, она јој је заповедила, да се свеједнако смеши као кака играчица на театру, и да никад непокаже своје срце на лицу. Од раног јутра на до мраког мрака, брајлица је ушараљена од главе до нете, еризирана, утиснута, укљештена у ципелце, које красно показују ножицу... Ви се смејете?“

„Ја се смејем на то, како ви верно и истинито умете пртати.“

„Ако вас послужи сладким, колачићима или компотом, то је она начинила, она је пртала главу Алцибијада и водонад Нијагаре, што висе о дувару, шарени без на јастуку миндерлука, то је послао њених видских руку; чујтели клавир? то је она, што зупа по њему; она иде из куће у сарајану, од саксија с цвећем до кавеза с канарицама, од нежа до илети чаране, она ради, икономине, гладни суше и улази челичне обручеве у криволину, она је прилежна, женијална... Срећан је онај смртник, који међу толиким шлокама нађе драги камен, који у толиком сену нађе дијамант, у толикој бодлици нађе дубичицу...“

„Ви сте по свој прилици удован, па сте имали ваљда већ две, три жене,“ смејаше се Карло.

„Слутвај ме боже! — Е, што се тиче својства духа и срца,“ продужи Павле, „наравно,

сва их има брајаница; то је нешто и рђаво по остале девојке, али, на члану реч, тако је, а никако другачије. Она мрзи да се кити, једи се на лене хаљине, неможе да схвати, како се могу осталим женскињама донадати адићари, брошвици, мишјунице, прстеће и т. д. Она неможе да трни гунгузу, кад чује о базу, она јој се смучи, у театру зева од дугог времена. — Царство женскиње то је њен дом, право је блаженство, кад се сједине две душе, које су као сисројене једна за другу, а да је њена душа за твоју, твоја пак за њену сисројена, о томе нема ни сумње, — једном речи, она је у аићела претворена женскиња, она је обашка баш само за тебе из облака спуштена на земљу. Зар то није лепо?“

„Дакле...“

„Дакле,“ продужи Павле, „ту се гладни и на телу и на души, ту се успиње на највишу лествицу сваке могуће и немогуће способности, ту се обратио нара по сваком могућем начину. Тако то траје неколико седмица, гдекад и по неколико месеци, и то све под надзором милостиве мајке. Ту ти се притискују руке као с неким напода правом, ту ти се шапуће по будаљима, ту ти се шта не башти и седи под сенистим тренима и орасима, ту ти се дају китице од цвећа и писманица — на пошто се изрекне оно... „оћу,“ онда суиружница, кад стигну у давно жељени мис мира, тамо збаце са себе маску, обришу с лица белило, које је покривало боре, и виде се наједаред безани јаким лицима, који се немогу одрешити.“

„Осим кад се раскину —“

„Завста. — Но верујетели ми, да се после овако нараде за време између прошења и венчања, људи боље упознају, него сада ја и госпођина Вјевина, који се никад писмо ни видели?“

Карло је морао за право дати своје новом пријатељу, и тако им брзо прође време и пут им се учини врло кратак.

„Где ћете ви одсести?“ упита Павле свог савутника.

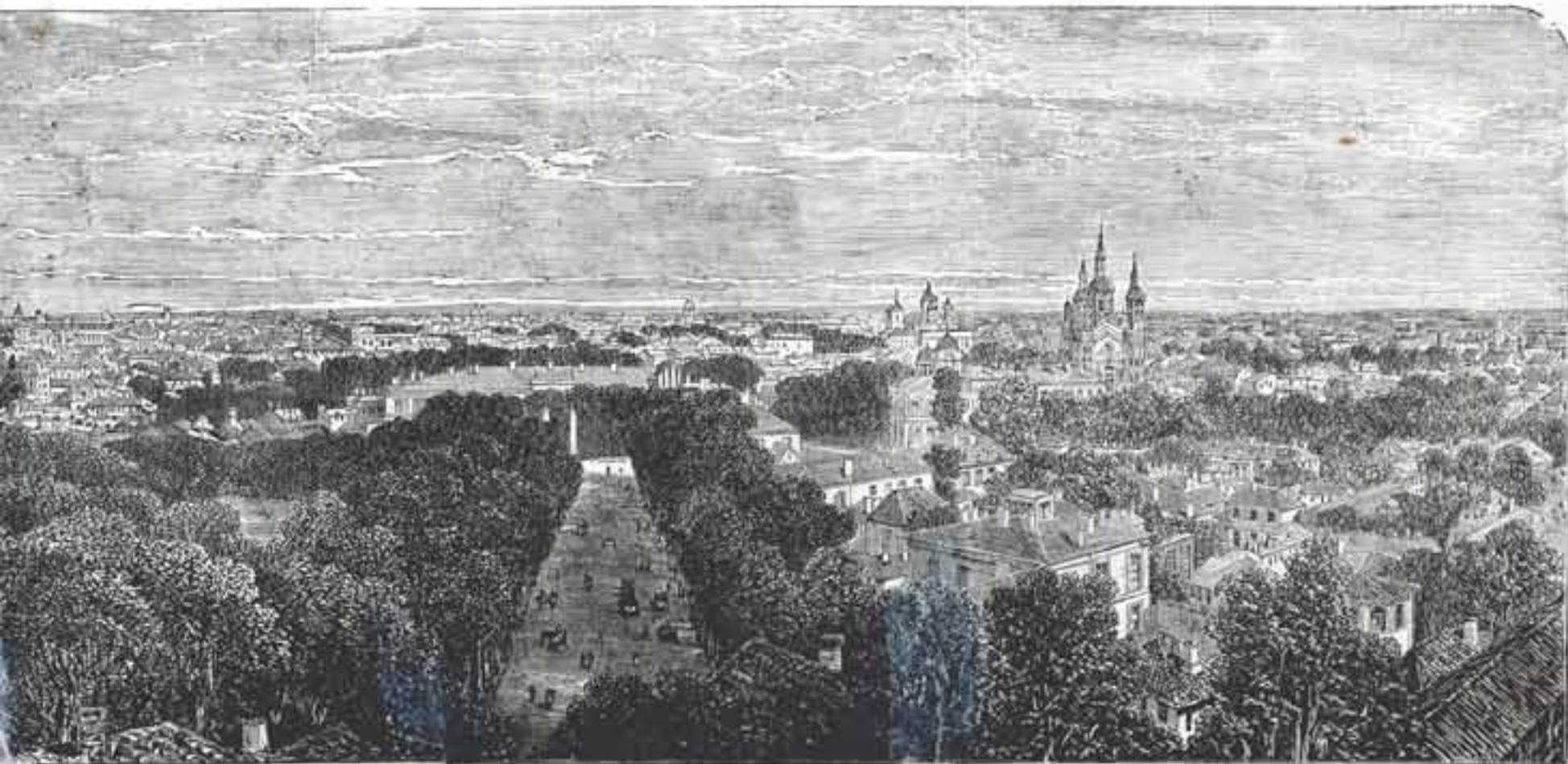
„Ја то и сам не знам,“ одговори Карло.

„Предузео сам си, да седнем у ма какав финансијер, на куд ме онда одведе, то да останем случајно.“

„Е, тај случај сам ја,“ у смеју говораше Павле, „и ја глас, по сизи свог ауторитета, водим у хотел Рингле, на пијаци Фанарта. — Та ваљда ћете бити на мојим сватовима.“

„Оћу с драге воље.“

„Чудновата је то ствар, тај живот,“ говораше Павле, „јуче се још писмо ни познавади

БЕОГРАДСКЕ ИЛУСТРОВАНЕ НОВИНЕ

БРОЈ 18.

У БЕОГРАДУ, 16. АВГУСТА, 1896. ГОДИНЕ.

ГОДИНА I.

Издание 1. и 16. сваког месеца, а стају у Србији на годину 60 гр., на по' год. 180 гр. чарина за Аустроју (с уграђеном континентом) на годину 6 ж. 50 новч. аустр. р., на по' годину 2 ж. 25 новч. аустр. кредитница. — **Огласи** налажу се од овог реда, сваки пут по 1 гр. чар. или 12 новч. аустр. гр. — Писка се прилажу само наплаћена и рукописи и пртежи невраћају се.

ПРЕГЛЕД.

Мејико.
Врат.
Маронити.
Дунав.
Политика.
Загнетак у слици.
Разрешене загнетке у слици.
Огласи.

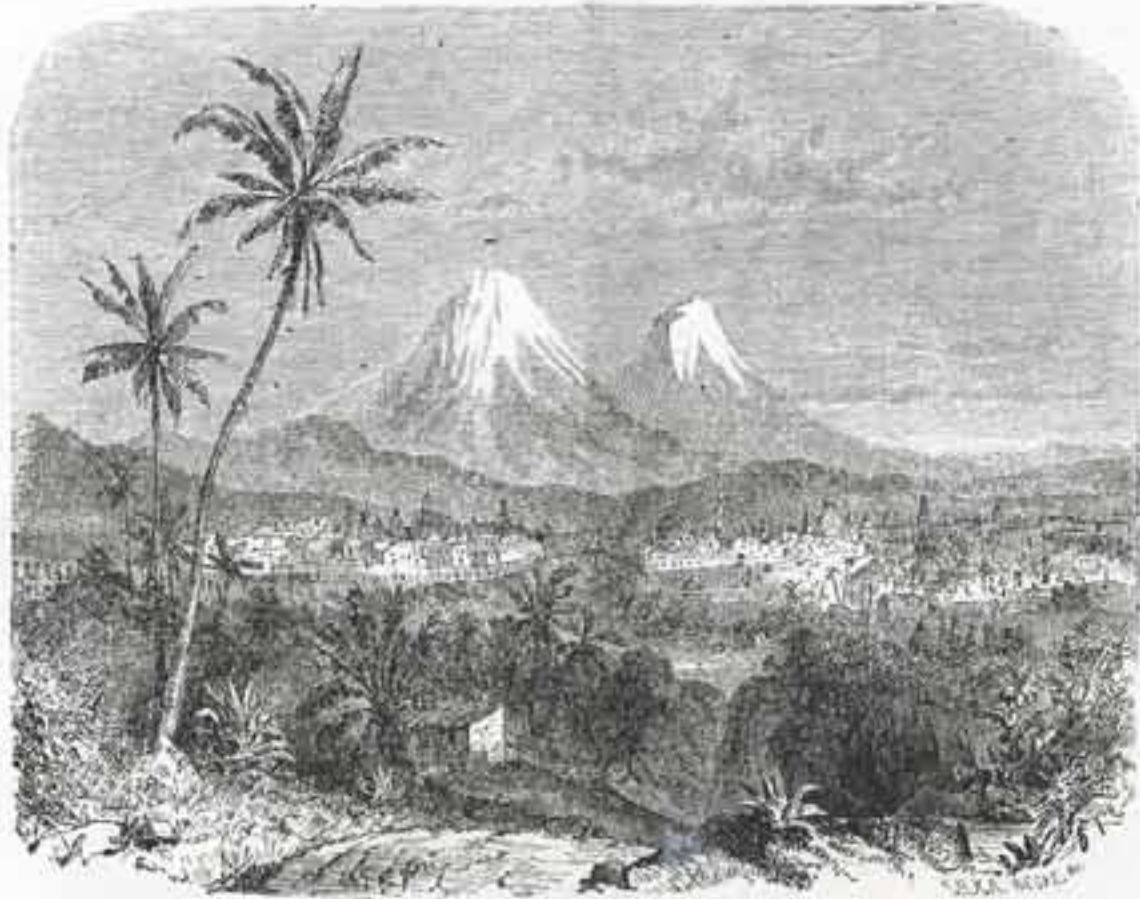
МЕЈИКО.

Кад прођемо теснаце, који раздвајају Веракруз од Мејике, кад пређемо високе планине и безкрајне равнице, па се пошлемо на последњи планински врх, онда кроз влечене угледамо једну дољу, која се на својој крајњој граници губи у модрилу неба. На истоку дижу се горди врхови **Попокате-потла и Истакиутла**, оних црних кордиљерских гора, који су по свој прилици нагорела патрочетна огњишта; на северу и југу ову дољу затварају два реда брестуљака; а на западу морао је бити неки бедем, кроз који је пут себи прокрчило језеро, које је са својим долинама некада начинило ову дољу. Од обала реке Рио Фрио почиње равнина као длан. Ту се онака само мало нешто културе и то у маслина, иначе је све сама солска пустиња и баруштина. — То је површини пртеж предела, у коме нема скоро никакве шуме. Напротив ту бујно расте кактус, који са својим бодљикама чува од доповских нападања, а грдосна **Ахуеху-**

ота гдегде показује свој белни врх, који се диже и пебу. Ту нема ни палме ни банане. Поднебије је прдо благо; а томе треба тражити узрок у високом положају Мејика над површином мора. По једино, шта је само овој грдној равници својствено, то је, што на целом њеном површину има рантржаних многох нагрозетних брегова. Они шизати брегови од 300 стопа висине изгледају као гробови неких старих дивљих народа. Али на њима буја растине, а зеленило овога чудноватог изгледа покрај црвенила изабаченог пенела (лаве).

Путник, који иде из Веракруза, ништа друго не види, само неку зидину, преко које ире неки торњези и кубета: — тако издалека изгледа **најлепша варош на земљи** — **Мејико**. Ништа неспрема на њену лепоту. И сама канија, кроз коју пролазимо, нема на себи ништа ванредног, али улице

у правј линији грађене, утолико су лепше. Нигде нам се крајније и живље не показује слика ове вароши, по на Плату Мајору, кад смо на њему пре заласка сунца. Дућани (порталес де лос меркадорес) захваћају једну страну ове грдне пијаце, а велика црква, Ајутамијенто и царев копак, три остале стране. Најлепше улице имају ушће на ову пијацу: улица де ла Примера Монтериља има крајних дућана; улица де лос Пратерос, у којој су дућани златара, блиста се од злата, сребра и драгог камења. Превонута су улице, где је европска трговина разастрла сву своју красоту, а домаћи су се пилари увукли у мрачне дућане испод стубова меркадора. Ту има на продају сјасета молитвица, бројаница, шизатих пожева, мамуза и т. п. Ту се витлају одрпани Ленери, који намећу своје ситарије од стакла, и вичу жене, које продају печене дивље гуске. По пролазећи људи ништа за то неможе, на вду својим путем. Прозрачне боје алине и танале (кратака јануцета), злато на мангама (рукавица), шарени вез на сарапама (јануцетица), све то изгледа као да је ту какав велики маскарни бал. Кад се увече затворе дућани, онда на сваком њошеу има гомила људи, који страсно гоморе о политици. Пролазећи грађани и ошцири, попрај ових гомила, гоморе о прошлим или будућим превратима, док се најпосле лагано неупразне места, онда сенке грдних стубова служе за прибежиште тајнама љубави. Из свију се улица виде угањене

Попокатеотла, Истакиутла.
МЕЈИКО.

„Пет година.“
 „А теби?“
 „И мени је сад пет година.“
 „А колико је теби, малечки?“
 „Четири године.“ — одговори дете са смиреним гласом.

„Дакле ономе је тек четири године,“ помисли Манда, „то јенајмање, дакле и најневишније дете.“ Нешто га као малко дигну у срце, али нађе заједно његове уображене прие судбе, — он дигне дете у своје наручје и убоде га пожем чај у срце.

„Где, како га је бацно на земљу,“ говорише дечкица и укуме јадно дете са ноге. Но упрепасте се, кад виде крв и почну дркати. Суседи ухватише Манду и овај није ни покушао да побегне. Његова се судба приближила својству. Сузе му сад потеку низ образе, не што што је учинио зло, већ што је тиме у срце убо и он и мајку дететову, а на то одпре није ни помислио.

Сада с летећом косом, као бесомучна дотрчи једна женскиња, никајући: „Моје дете, моје дете!“ Кад доспе до мртвог детета и поглед јој паде на његове укочене очи, онда летне на анђелче, скочи, узе га у наручје и трча с њим као да је изгубила памет. Манда стајаше покрај ње, окружен мноштвом људи и гледао је ово страшно позорије с очајном мирноћом. Он је вознао мајку дететову — то је била његова Фаишета. — Кад њен страховити и јаросни поглед паде на њега, онда је тек у дубљини душе осећао, што је учинио и помисли: „Та то бар нисам морао учинити! Сам ме јаво наукао, да то буде! Водите ме,“ рекоше страљарима, „и брзо свршите самном.“

Пресудом врховног суда на-
 риског, Манда буде
 осуђен на смрт.

Једног јутра иде
 осуђеник, с дебе-
 лом поштаном све-
 ћом у руци и бо-
 соног кроз главна
 врата цркве Нотр-
 дама. Прозорећи
 кроз гомиле многих
 гледалаца чује кле-
 тве жена, које др-
 жале своју децу у
 наручјама.

Приспе губиш-
 ту и поше се си-
 гурним кораком. До
 њега стоји млади
 целат, ког никад
 још није видео.

„Сад, Жан Пти-
 ту, покажи да си
 мајстор! Отац до-
 бро ће да погоди
 убица свог детета!“
 Два гласа уједаред
 говорише ове речи
 и то Хаура Кризон,
 отац мужевљев, и
 Мери Каплиш, о-
 тац сусудини.

„Жан Птити,
 покажи својој жени,
 да је вољни!“ То
 викаше из гомиле
 Фаишета.

Жан Птити дигне
 сабљу, она про-
 звишти у ваздуху
 а Манда последњи
 поглед сретне се дој
 глави и наочарима
 врача, који му ник-
 не последње речи:
 „Сад се смеј!“ (129)

МАРОНИТИ.

Једног кра-
 сног јутра у ме-
 сецу Мају изађем
 из хана, где сам
 први пут преноћио

у Бајруту, и одем неком тамонијем тр-
 гошцу, коме је било име Ласкарис, који ме
 по препоруци писменој прими врло прија-
 тељски и одма ме поцуди, да заједно про-
 бавимо дан.

Предузмемо си, да идемо на ушће Нахр
 ел Кеба илити всеђије реке и да видимо
 красни водовод емира Факр ел Дина.

Јахаћи прођемо крајња утврђења бај-
 рутска, и мој нови пријатељ много ми је
 причао о Друзима и Маронитима или Му-
 туалима.

Најпре морам вам приметити, — гово-
 раше Ласкарис, — да побрканост у пошви
 и језику, на коју се ви толико чудите, —
 постоји и у верозакону, где скоро свако
 лице има свој сопствени закон, особито код
 Друза.

Маронити пријали су име своје од не-
 ког калуђера Маруна, који је живио при
 свршетку шестог века и ког су врло пошто-
 вали, јер је живио као светац. У његов
 спомен градине манастир по његовом имену.
 Један век доцније упусти се неки после-
 довац Маруна, Јован Маронит, у кавгу
 Кршћана против Хришћана, који се по-
 следњи онда на Ливану јако распотвраше.
 Хришћани следовачи су начелима цариград-
 ским а Маронити начелима римским. Већ

онда употребљаваше верозакон, да се сред-
 ством њега забркају политички одношаји.
 Јован организује горске житеље, води их
 против непријатеља, и загосподари целим
 Ливаном чак до Јерусалима. Јуначки и без
 страха дуго одржаше ови људи своју не-
 зависност и тек године 1588. Ибрахим паша
 кахирски повргне их плаћању данка, који
 још и дан данашњи дају Порти. Но као
 што свако планинско племе тежи за слободом
 и независношћу, тако и Маронити, угне-
 тени од Турака, једнако у кавги с Ансари-
 јема или Мутуалима, нијеу престајали, у
 једној руци мотику, у другој мач, радити
 своју земљу и уједино од непријатеља бра-
 нити слободу своју постојбину. Они су још
 и сад људи јаког соја, као што ћете ви-
 дити, кад дођете кедрима ливанским. Јужно
 од Маронита живе Друзи, који су шизмат-
 ски муслиманци; разлика у обичајима ве-
 розаконским код Маронита и Друза нерас-
 простире се на обичаје и навике у овим
 племенима, а и језик им није баш одвише
 неједнак. Друзи могу да се сразне с Есеј-
 цима и Гностима а и Фархасони морали су
 многе своје обичаје и идеје узети од њих.
 Њихов верозакон има ту особеност да каже,
 да је последње одкровење божје, а њихов
 Месија био је будала, који се под именом
 Ел хакем би амр Алах-а крунисао за калифа.

Тек под славним
 емиром Факр ел
 Дином верозакон
 овај почео је да
 се шири. Овај Ма-
 кијавел ливански
 био је врло вешт
 и лукав, те за се
 задобије Порту, а
 добро је живио и
 с француском вла-
 дом. Он је у седам-
 наестом веку од
 Бајрута начинио
 живљу и лепшу ва-
 рош, коју је укра-
 сно нужним, јав-
 ним, леним здањ-
 ма; но под Осман-
 лијама та се здања
 скоро преобрати-
 ше у развале,
 изузимајући беде-
 ме и један водовод.

Обреди код
 Друза имају вид
 космополитски; је-
 дан чланак у њи-
 ховом верозакону
 вели, да ће ве-
 лики суд онда би-
 ти, кад Хришћани
 у Сирији загоспо-
 даре над Турцима.
 Неки су Друзи кр-
 шћени, а неки онет
 обрезаани. Њихова
 политичка устрој-
 ства сасвим су
 сметена; поглавар
 им је Хакем или
 управитељ, који
 заповеда многим
 емирима или шеј-
 цима, који влада-
 ју у појединим сре-
 зовима и од по-
 реса, коју узимају
 од свог народа,
 дају неки део Ха-
 кему. Господар-

МАР-АНТУРСКИ МАРОНИТИ НА ЛИВАНУ.

БЕОГРАДСКЕ ИЛУСТРОВАНЕ НОВИНЕ

БРОЈ 17.

У БЕОГРАДУ, 1. СЕПТЕМБРА, 1896. ГОДИНЕ.

ГОДИНА I.

Издание 1. и 16. сваког месеца, а стаја у Србији на годину 60 гр., на по' год. 30 гр. чар. и за Аустрију (с упућеним поштаринам) на годину 6 а. 50 нем. аустр. р., на по' год. 5 а. 25 нем. аустр. врлогод. — Оглавож наплаћује се од сваког реда, сваки пут по 1 гр. чар. или 12 нем. аустр. вр. — Писма се примају само наплаћена и рукописи и прегледа невраћају се.

ПРЕГЛЕД.

Царско село.
Победа лепоте.
Шта један Немач мисли о Србима.
Рекa.
Следиства рата.
Колера.
Политика.
Законодства у слици.
Разрешање законских у слици.

ЦАРСКО СЕЛО.

Царев конач, Царскоје село, од Петрограда удаљено је двадесет и две прсте и лежи малко узвишено, тако да га Пена не може препливати. Гвозден пут иде из престолнице доде. Сама царовица у своме изгледу налечи на садније руске царовице, по улицама има лених летњих дворана с кривим баштама, а главна црква има пет кубета. Царица Катарина II. намећу своју својих летњих дворана најчистија је Царско село. Царска здања криво су грађена и велико је богатство унутри, на чак и у мељеностима. Велики парк с каналом, језерима и леним шумицама, изгледа, као да и није на високом северу, већ на Босфору.

Недалеко од царевог коначка ископано је једно велико језеро, с малом флотилом од лађа, где се царовица уче првим појмима о морској науци. — Овим развали једне у готској кули грађене цркве, театра, арсенала за ес-пале и обелиска, предно је видети кошку парике Катарине II., којој лака кубета више кроз уга-сине зеленило кленова и сикомора, а украшени бели зидови огледају се у језеру, где пливају лабудови. — Баште Царског села јесу у свези с баштама Павловска, где борави велики цезар Константин, а путник за један дан лако може да разгледа та криво чуда на високом северу. (153)

ПОБЕДА ЛЕПОТЕ.

Редко је кад који човек био у тежем положају од Бонапарта, за оно време, кад је он био при консул француске републике, а само човек од његове извредне памети и среће, могло се срећно извући и порастити оним силним опасностима, које су грозиле и његовом положају и његовом животу.

Највећи његови непријатељи ису били баш они многи завидљивици у грађанском и војничком стадежу, већ обе политичке једнако још снажне партије радикалаца (Јакобина) и присталица сурваног краљевства (Ројалиста). На прве гледао је он с презрењем, као на лаку трулежу лешину, или рашуцану бомбу, која није могла није бити од штете, али против присталица краљевства употребљавао је најстрожије мере, јер они не само да су се оружјем дали у Вандеју на републиканске старешине, већ су и као бегунци по Немачкој и Пилдеској умели, да своје иза-

сланике и уводе имају чак у најближој околини приот консула.

Обе партије грозиле су његовом животу и при су покушај учинили Јакобини.

Увече 22. Септембра, године 1800. возио се Бонапарта у театар и то по жељи своје супруге Јозефине и неких приликих пријатеља, макар да ни најмање није био расположен и жељно је, да остане код куће.

Кад је театар већ хтео да почне, морали су га пробудити.

Бенерал Лан донесе му шенир, Бесије да му сабљу, и тако га увукоше у каруце, где је уморан одмат опет заспао, а синуо је о опасностима, којима је био изложен пре неколико година, кад је кушао, да у Италији с војском пређе реку Тапаменту.

У тај пар зачу се странна праска, а било је, као да су каруце и сна улица у натри.

„Ми као да летимо у ваздух!“ викне Бонапарта, окренувши се Лану и Бесијеру.

То је било у улици Сен Никеза.

Сирапа, која је произвела ову праску а била је намењена да убије приот консула, стајала је на путу, тако да су јој коњи ишли с пута. Та паклена сирапа није била састављена од пушчаних цени, већ је она била у форми колони, на којима је било једно буре с барутом а унаоколо партачка танета, која су са-дом унаоколо барута из све стране летела.

Ту сирапу запаљиве дугачким фитиљем и ума-ло што није постигла своју цел. Бонапарта одр-жање живота имао је да благодари поред прови-ђена — само томе, што је кочијаш био пијан, па је брзо терао и прошао је сирапу у два минута пре него што се распукла.

Саукители, који се-дише уз кочијаша, мо-лише овог у врлом страху, да стане, али кочијаш шибao је коње што је игда могао.

Кад Бонапарта уђе у театар, онда се ди-гоше сви гледаоци, на-кисе и радоваше се, што му је спасен живот. Ме-

КОШКА КАТАРИНЕ II. У ЦАРСКОМ СЕЛУ.

БЕОГРАДСКЕ ИЛУСТРОВАНЕ НОВИНЕ

БРОЈ 18.

У БЕОГРАДУ, 16. СЕПТЕМБРА, 1866. ГОДИНЕ.

ГОДИНА I.

Излазе I. и II. сваког месеца, а стају у Србији на годину 60 гр., на ил^л год. 70 гр., чарга: — Аустрију (с уграђеном поштом) на годину 6 ф. 50 новч. аустр. вр., на ил^л год. 3 ф. 25 новч. аустр. вр. — Ослаом наплаћују се од сваког реда, слани пут на 1 гр. чар. пак 12 новч. аустр. вр. — Писма се прилажу само наплаћена а рукописи и артикли неплаћују се.

ПРЕГЛЕД. — Црногорка. — Последња венџица. — Живот у Напољу. — Суђине кривце у Америци. — Дунав. (Сарматик из броја 16). — Полити-
ка. — Загонетна у слици. — Разрешање нагонетно у слици.

ЦРНОГОРКА.

У историји давног прошлог века дивно се одијају поједи-
них народа, који
нам још и данас
служе за узор у
свему, што је ве-
лико, дивно и из-
срешно. Међу овим
народима на нај-
виши су се степен
образованости по-
дигли они, где су
женскиње једнако с
мушкарцима осећа-
ли љубав за слобо-
ду, част и народну
независност.

Но ма какве не-
лике примере ју-
наштва да нам при-
ча стара историја,
онет ипде неваж-
љиво на такав ви-
соки пример љубави
према својој роду,
оташтву и слободи
и у следству тога
највећег јунаштва,
као код наше сла-
вне браће Црного-
раца.

Кад су у лето
1862. год. Турци
превеликом својом
силом већ хисали
да ће уништити Цр-
ногору, — кад су
браћа већ стрели-
ла, да ће пропасти
језгра Србске сло-
боде и независно-
сти, — онда се ору-
же и жене и деца
и стари, или да
ослободе своје на-
речене земље, или
да пронађу.

Онда је и јед-
на мајка Црногорка
покрај својих си-
нова ишла у бој
против Турака. Њен
најстарији син био
је барјактар, па кад
он паде у битки

ЦРНОГОРКА.

код Беловишћа,
онда она преда бар-
јак средњем свом
сину. И овога с бар-
јаком у руци погоди
смртно таче. Мајка
узме барјак и да га
свој најмлађем сину.
Пред вече и
овога згоди турско
таче, и он падне;
— мајка му заклана
умируће очи и ве-
лива му лице и ус-
нице, узима барјак
из његових руку,
па лети у најжешћи
бој и пиче: „Напред,
јунаци! Ја ћу да вам
предважим с бар-
јаком, докле ми
неојача унуке, ко-
је ће га носити!“ —
(141)

ПОСЛЕДЊА ВЕНѢИЦА.

СКОПСКА ПОВИЈЕСТА.

Гојко је био јак
селацки дечко, по
свуче, које је од-
расло у највећој не-
вољи. Један његов
стриц, сиромачи-
ник, узео га је к
себи и одрадио га
је, како је могао,
затим је Гојко као
гонедар служио код
неког богатог села-
ка, где се научно
на стриљење и по-
ворност.

Кад му би два-
десета година, онда
је гледао, да нађе
бољу службу.

Слушао је да не-
ки Радован, богат
селац у једном уда-
љеном селу, тражи
слугу; он се дакле
спремил, па пође то-
ме Радовану, где
се нашао, да ће наћи
посла и добру на-
граду.

„Знам, мајка Анђо,* рече он, „да вама није ништа потребно, јер сам видео, да се вама пољски све покорави.“

„То ваљада значи, да и ти мислиш, да сам вештица?“ у смеју запитала баба.

„Ја мислим,* одговори Гојко, „да вам је Бог у својој милости даровао већу силу, него другим људима, али уверен сам, да ни ту силу употребљавате само на добра дела.“

„Право велиш,* озбиљски му одговори баба. „Тој сили, као што си видео, имамо благодарити, што сам у мраклу мраклу нашла прави пут, што сам предвидела, да ће муња ударити у јаблане, што сам те одведа у колибу кречара и онда у воденицу, где је воденичар мој дужник, што сам те наговорила, да из баре востераш краде, што сам скувала лек и што сам предвидела рђаво време; али јаво се параш, ако мислиш, да ме је Бог напредно благословио, јер ми је дао само онолико, колико даје и осталим људима, само што сам ја тај дар боље неговала и вештије употребљавала. Људи веле да сам стара вештица Анђа, али мени је право име: ИСКУСТВО.“

(142)

Живот у Напољу.

Нигде неможе бити ширенијег живота, но у главној улици Толедо, у Напољу. Два реда каруца, омнибуса у јакима, тискају на страну пешаке, товарне коње, маже и магаре, који у парови довозе воће и зелен, а из њиху свакојак гад. По све би то још опасније било, да та улица није доста широка; јер куд би онда ишли бајачице, који седе пред паванима, и кројачи, обућари, бравари, седлари и лимари, који и дану и ноћу раде пред својим дућанима и који у њиху тек онда, кад је најжешћа жешта од сунца, изиша или севернак петар (трамонтана). И пилари, којих има стотина, и сарајни седе по улицама. Многи куварци, који готове напароне; фриџиери, који колоније од меса прже на жутину; служитељи кафеана, који прже кану; људи, који продају печено кестење и кукуруз, — сви они имају своје нећа од лана по улицама, још и томе долазе и они, што продају ледену воду. Сваки од ових људи има своју муштерију, која једе и пије, бљеје и брбља. Уобште сваки који год има да шта прода, утискује се што већма може у улицу, само да би жлози пешаци пролазили крај њега. Сталдаржебе неколико својих рђавих стакала, — рекао би човек — људима међу ноте, и подише црвену артију под стакла, само да она лежише изгледају. Да му којигод случајно згази које стакло, дигао би страну дреку само да добије бар шест пута онолико, колико вреди разбијено стакло. Онај што сузу рибу луче на двоколицама, етано баш тамо, где највише људи одају, на ласе-јанао би сваког, који би му рекао, да на

друго место стане. Ту има и селзак и лаварони и просјаци, који се или оджарају, или бљеје или чекају на заслугу и милостињу, на леже сокавом попреко, с главом према кућама тако, да остали пешаци морају преко њих корачати. Они су људи тако навикунути свањају на калдрми, да их и највећа ларжа не разбуди. — Чешће бива и то, да неки господин капетан има беје, да му момци маширају целом ширином улице; ако се онда који пешак за време неуклопи у такву другу улицу, онда тешко њему, на у тако доба чују се на све стране невоље од мушкарца и преклињања од женскиња.

Напољ, покрај како трезвене немачке парови изгледа као башта пуна цвећа, покрај како ње. Ту има најразлијег поштина и најразлијег људи. Напољани од бољих сталежа имају пошћу француску, али утолико су шареније остале пошће, ту су црпене кане као пређе и појасени лаварони и рибара, свилене жараме по главама, шарени прелуци и хаљане женскиња из околиних места. Ту су у дугачким прима хаљинама римски попови, на онда калуђери у разним униформама; ученици поновских школа, који у дугачким редовима шетају по улицама; „суин“ и „морски“ падеци, ђаци јединицих и надарских заведења, сирочад, богата и братства, који сви имају какву особено шарену униформу. Тоже још шарене љирице, и вратари, који су од главе до пете обучени у црвену чоју — па то је онда од прилике слика напољског јакног живота. По ту има још и многих разних странаца: Руса, Нема-

ца, Инглеца, Француза, Шпанцолаца, Данаца и Америкаца, који сви бљеје и шарљају по улицама. Овакав је живот и крај лимана. Напољског, у познатој Санта Лучија, у коју утичу многе улице, као Паломета, коју показује наша слика.

(143)

СУБЕЊЕ КРИВИЦЕ У АМЕРИЦИ.

Око три часа после подне ишах из своје собе и седнем у салу крај ораклије. Напољу и унутра све ми је изгледало весело и радосно.

Четири године неужорно сам се трудио у наукама и данас сам по подложеном испиту добио диплом лекарски. Четири је године провдио, над сам за један месец дана изгубио оба моја родитеља и остао сам на оном свету као сироче. Једини моји рођаци били су мој тетак, тетка и нахона ћерка, а они боравише на сунчаном југу.

Мој је отац на својој самртној постели написао писмо својој нашој, и то је писмо стигло баш тамиш, те је мој тетак стигао, да мог онда испрати на гробље. Он кратко време остане код нас, доведе у ред моје ствари и преда ме под туторство једном добром и поштеном човеку, доктору Вајлу. На задовољство мог тетка одам се науци лекарској. Ишах што је остало после мојих родитеља, доста је велико било, да сам могао безбрижно свршити науку, а при малог штедњи могло ми је још нешто и остати. Мој

ми тетак пре свог поласка да благослов, препоручи ме заштити божјој и остави ме у моме новом кругу, како би доцније вратио се у круг његове фамилије.

Света овога опоменио сам се данас и све ми то у моме памћењу пролетело као сенка преко воде, јер мој дух данас није био расположен за бригу и жалост.

Питање, где ћу да се станам, много ме већ пута занимало, но још се нисам био решио. Промислио сам, да ли да се станам у неком старијем источној граду моје миле домовине Северне Америке, па да стрпљиво чекам на праксе, или да идем у који од градова западних, где ми је брзо растење броја интелекта давало надежду, да ће и мој праксе да расте и где ћу некада као слабака старина изаћи част, да ме броје међу основаче града. На овог мог сањања о будућности разбуди ме купанје на вратима.

Ја отворим врати и слушајући ми преда једно писмо.

С овим је писмом било решено питање о моме будућем стану. Писмо је било од мог тетка, кмета Рајмонда, који ме поздравља, да се станам у широку Г. у Тејасу. Његово уствождање нађе одобрење и један сат затим већ сам се био решио за своју будућност.

После шест недеља седно сам с неким другим људима у поштанским каруцама од М. до Г. Пред мене први пут угледах место мога опредељења. „Заста, крајна паровица“, помислих и моје надежде

УЛИЦА ПАЛОМЕТА, ДА САНТА ЛУЧИЈА, У НАПОЉУ.

БЕОГРАДСКЕ ИЛУСТРОВАНЕ НОВИНЕ

БРОЈ 19.

У БЕОГРАДУ, 1. ОКТОБРА, 1896. ГОДИНЕ.

ГОДИНА I.

Подаје 1. и 10. сваког месеца, а стају у Србији на годину 60 гр., на 30^и год. 30 гр. тарик; на Аустројуг (с уредничком контаринком) на годину 6 а. 50 новч. аустр. вр., на 30^и год. 3 а. 25 новч. аустр. вредности. — Оглашен издавају се од овог реда, сваки пут по 1 гр. тар. или 12 новч. аустр. вр. — Пасха се врши само наплаћена и рукописи и притома враћају се.

ПРЕГЛЕД.

Осмо чудо света.
Суђење кривице у Америци. (Сиринетал.)
Велика исповест у Риму.
Лажни женик.
Раба за мушкарца.
Протожи за блан и прии вол.
Набирци.
Политика.
Загонетна у сани.
Разрешене загонетке у гласи.

ОСМО ЧУДО СВЕТА.

САБОРНА ЦРКВА У МИЛАНУ.

Дошао сам у Милано, прву варош ломбардске краљевине, и одма пођем да видим саборну цркву. Обилazio сам латано око овог огромног здања и одма у прии мах чудно и дивно сам се његовом величанству и красоти. Као лени брег од урасито безличастог мермера, на великог округа диксе се оно далеко над осталим високом здањима. Хиљадама белих удуба, шилака, торокчића и кипова чине, те кроне лишће у шарежаним кривотипама нагледају као да су од леда, а горди и витки торови са својим млогим шарама излетно је у ваздух као да је на био изниклави кристалисани стуб од мермера. Предњи део здања на прозорима и пратима има грчке стубове а порош прдо широке прозоре са страпе су дугачки узани прозори у тотекоме куцу. Средњи простор унутра сав је у шилатом стилу, неке поједине капелнице у византијскоме куцу. Величанственост унутрашња тана је, да на красном мермеру клечећи луди нагледају као зраци пред величанством божијим. Шарене слике на окнама од прозора разастуру чаробну светлост, а црнола покривени прозори бацају као нешто тајнствено на гласни олтар, на то чупта у човеку дорне тако, као да је у највећем страху. Овај стил у пријама за римске обреде има као нешто страховито што притискује људска чупта, уместо да рамастре веселост. Сиреж се у леву пришту капеле Борожеја. Како је ту млошто злата, сребра, мермер и драгог камења нагомла-

но, само да краш гроб свечен, кој је тело у сандуку од горског кристала који је богато окићен сребром! Кад човек из крпите и цркне плаће и спола издалека прегледа сунчаним зраком обасуто оно чаробно здање, онда неможе да се уздржи а да непомисли: оно је чудо, коме нема пара!

(147)

СУЂЕЊЕ КРИВИЦЕ У АМЕРИЦИ.

(Сиринетал.)

Њено болешљиво лице тумачило ми је, да се мора нешто чинити, ако се неће да јој скоро плаће душа из своје слабе луске, или да погуди. После неколико тренутака рече он:

„Ја знам, да је он невин.“

Затим ућути. Ја почекам неколико тренутака, јер сам мислио, да ће даље говорити, па онда рекох:

„Зар нећеш да ми се повериш? Зар сам —“

„Оћу, — оћу све да ти кажем, све, — све, — само немој да кажеш, да ти неверујем, — ја могу, ја оћу!“

„Сиринетно је било, да се ми, то је, Стиварт Мил и ја, после једног месеца венчамо. Он је син једног богатог земљедржица а кућа му је

дванаест сати одавде. Познала сам га пре три године, кад се вратио с велике школе. Моје га је срце тежљиво познало и ја знам, да нема на свету поштењатог човека од њега; вољно би умрети, него да учини и најмање рђаво дело. Данас преподне био је овде, да ме позове у шетњу до Милграуа и пошто му обречем, да ћу њим с њим, он се врати, да се спреми. Један сат затим видим, како се спуњају људи по улици; одем и пратима од баните, да занитам, шта се ту обило; ту ме сретне Жил Пјер с пушком на плећима и неколико тина у руци. Његово је лице било бледо и уверекнуто.

„Дали сте, госпођице Рајмонд, већ чули за убијство?“ питање ме он.

„Убијство!“ Ледена муња прође ми кроз све живце. „А ко је убијен?“ страњљиво занитам.

„Џона Роџа, поштаљона, пре по сата из пушке је убио и обљачило Стиварт Мил.“

Дале ништа нисам чула и кад опет дођем и себи, лежала сам на миндерлаку, окружена родитељима и домаћим лекаром.

Жил Пјер није нише ту био; али још сам јасно видела накосно, љаводско његово лице, кад је оне речи говорио, које су ми прибадале срце као какав шилати нож. Он је млого трчао на мнош, по ја сам му увек окретада леђа и он се једаред толико заборавно, да ми се заклео, да ће се осветити. Боже мој! опрости ми ако мислим неправно, по ја неумјам, да Жил Пјер није убијала, а Стиварт Мил да је жртва његове пакосне освете.

„Ко је тај Жил Пјер?“ занитам ја.

„То је један млади човек из Јужне Каролине а онде је одприлике три месеца.“

„Каког је он заната или занимања?“

„Нишњог. Он се овде понаша као син неког богатог земљедржица.“

„С које је стране он данас долазни?“

„На друму с истока.“

„А убијство учинио је на друму северној?“

„Да.“

Ја сам то зато питао, јер сам по свему што сам досад чуо судио, да је Жил Пјер неки рђав човек и што

САБОРНА ЦРКВА У МИЛАНУ.

БЕОГРАДСКЕ ИЛУСТРОВАНЕ НОВИНЕ

БРОЈ 20.

У БЕОГРАДУ, 16. ОКТОБРА, 1896. ГОДИНЕ.

ГОДИНА I.

Издаје 1. и 16. сваког месеца, а стају у Србији на годишњу 60 гр., на по' год. 30 гр. чарж. за Аустрију (с укупним поштареним) на годишњу 6 ф. 50 новч. аустр. вр., на по' годишње 3 ф. 25 новч. аустр. вредности. — Огласи наплаћују се од самог реда, а сваки пут по 1 гр. чар. или 12 новч. аустр. вр. — Посла се прилажу само наплаћена и рукописи и пратећи испраћају се.

ПРЕГЛЕД.

Велики китајски зид.
Ноћно страшило.
Чудновата дубав.
Арапски пош.
Из дневника невог старог војника.
Политика.
Заговорна у омици.
Разрешене законите у сави.

ВЕЛИКИ КИТАЈСКИ ЗИД.

Грди стари китајски народ, који је досад на свету од свију народа највећама напредовао у раду и вештинама, и који живи у градовима, на рекама и каналима, — никад није био однех ратоборан, зато и јесу могли околини дивља народи упадати у његову рајску земљу и тамо га пленити. Кад се то досади једном од китајских цара, Ши Хоангу, онда он за осигурање граница, да преко оних небј упадали доповски Татари, године 237. пре Христа, заповеди, да се гради један грдан зид, који има дужину од 300 миља, а иде преко равница и брегова, преко река и бара. Овај зид, који је савршен 177. године пре Христа, има висину од 25 стона, доле је дебео 25 стона а горе 15 $\frac{1}{2}$ стона. Горе су на зиду зграде од 5 стона висине, у којима су мазгале, а тамо је дебљина зида така, да 6 јахача успоред могу на њему јахати. На 300 коракаја раздалеко има кула од 60 стона висине и 121 стоне у квадрату; осим тога у већем растојању зидаше и капије, водиле зид на неким местима до 5000 стона високо на брда, превукоше га преко грдна бездна и реке, удвојине на и утројине га на неким опасним местима и насељине га посадом. Овај је зид огроман, и могао га је градити само врло велика држава, јер у њему има толико материјала, да би се с њим, кад би се направно зид и. п. као што су зидови око наших авија и башта, двапут могао опасати цела наша земља, т. ј. да буде дугачак 10,800 миља, — или да се с тим материјалом саграде сва азија, која су

у Инглеској, Шотској и Ирскеј. Но при свему томе тај огромни зид није одговорно својој цели, јер га пређоше Татари, на сада се он распада онако исто, као што се распада и цела китајска држава, која није више у стању, да страном свету недозволи улазак у своју земљу. (155)

НОЋНО СТРАШИЛО.

(ПРЕЧАО ЈЕДАН РУСКИ ОФИЦЕР.)

Последња пољска буна била је однех крвни. Број жртана с обе стране никад се неће дознати, а што је тај број тако грдан, то долази отуд, што си никад нису суотр стајали велике масе, већ мале чете огорчених и хитрих непријатеља. Ми смо бунтовнике осуђивали кратким путем зато, што и они с нама нису радили другачије; јер њихов начин борења ни у даљу није био човечији и бољи него у дукавих дивљаци; ми смо се дакле морали владати према њима, као што су се „западњачки образовани“ Инглеси владали према много невинијем житељству Индије и Јамаике. — Но ја оћу до вам причам нешто, што сам ја сав за време те буне доживио.

Добијем заповест, да од В. до К. спроведем војну касу, у којој је било по милијона рубаља. Номац је био у гвозденим сандуцима, а моји сто двадесет Драгона, били су одвајни, рату наизмањити момци, који су се борили против Шамиза и у Краму. Било је око нашег божића, а грдна зима. Моја пратња беше слаба, јер смо имали да пређемо до 200 врети. Предео беше врло несигуран, велике шуме, у којима беше

бунтовници, који су свагда знали за свако наше претање и маневру. Зато сам и ја био врло радостан, кад једне лене јануарске ноћи непопређена стигнемо у Н. У тој је палици било немача и Козака, а ми смо имали само још један дан до места опредељења, зато сам наменио да се после толиког тешког марша овде већ једаред одморимо и добро испавимо.

Миш определи, да преноћим код неког сврејског берберина. У Русији и у Пољској многи су лажни шпанци у рукама Евреја, који су окретни дечаци и способни, да за свој интерес учине и оно, што се баш неспасе с правдом и правном. Дојахам пред кућу мога Евреја; он шаље пред кућу и чине си главу, кад чује, да ћу ноћити код њега. Он вели, да му је кућа појинка, да нема нише ни кревета ни постеље, ни шест стона пјетоса, где би могао спавати омијар. Ја се развучем, неусјем, грдим и претим. — Но улазуд.

Евреј вели, да је на једно петстотина коракљаја пред палицом једна кућа, која му стоји на расположењу. Та је кућа угодна и добро наменствена, но већ од неколико година нико у њој неседа, нико у њу неулази, сви је луди обилазе, јер тамо, одако је умр'о последњи господар те куће, бесни неко грдно ноћно страшило. Ако би ја хтео тамо да ноћим, могао би ме он тамо одвести, — али онда неће да одговара ни за шта!

Наравно, нисам могао оклевати! Кад човек седи дванаест сати у седлу, онда се много неценка, где ће да одседне и да спава, а ко се неспави ни смрти ни ђавола, онај наљда незапре ни од ноћног страшила. Тако дакле Евреј с кључевима ноће напред, ја и мој момак за њим. Кућа је стајала усамљена али није изгледала као да је у њој нешто непријатно. Кад дођемо до врата, Евреј ми преда кључеве и свеће, жели ми „добру ноћ,“ и брзо се враћа својој кући.

Кућа није била однех велика, али собе у њој биле су простране и подишно наменствене у кусу пољских сеоских бољара. На брзо прегледам сву кућу и непањем ништа, на шта би могао подозревати. По-друг са својеним вратима нисам излазио ни погледао, на доњем спрату биле су неколике собе за слуге и једна велика кујна, на горњем спрату собе за фамилију покојног бољара.

Ми се ту угодно наместимо, макар да нам је сметала силна прашина, која је покривала сав намештај, и онај несносни мирис, који је у необитаваним собама.

Мој је момак отишао, да набави што за јело, ватра је горела у очајлија. Самовар ницао је врућу пару. Пушећи добру цигару, и ча-

ВЕЛИКИ КИТАЈСКИ ЗИД

A panoramic view of the city of Zurich, Switzerland, showing the city built on a hill overlooking a body of water. The foreground features a large white building complex with arched windows and a central tower. The middle ground shows a large body of water with several boats and a prominent white building on the right. The background shows the city's skyline with various buildings and a large church spire.

ГОДИНА I

УЕСТМИНСТЕРСКА ЦРКВА У ЛОНДОНУ.

ни долазите, господине Клерку? — викне начелник.
„Мислио сам да сте у Албану.“

„Имао сам несрећу, те ме оплачише, дакле нисам могао даље путовати.“

„Грехота и еромота,“ жестише се Бартон: „већ је крајње време, да се ти лопови једноред ухвате.“

„Та то сам наумио сад да учиним, зато сам и дошао овамо,“ одговори ја и метнем своју руку Бартону на плеча. „Ви сте мој апсентик, господине Бартоне, ја вас оптужујем, да сте ме ошљачкали.“

„Јесте ли ви при себи, господине? — дрекаше Бартон.“

„Сасвим.“

Но пре него што је помислио, ја му из његовог репа од прелука павучем прилично обедежену банкноту. Он се издао, кад је стакао с ракијом длако устима, јер онда сам видео, да нема средњег прста. Бартон није хтео да призна, док му неказа, да сам био у орману оне собе, где су он и његов другар сакривали крадене ствари. Кад види да је све узалуд, онда призна и изда и свог другара. Обојица дођоше у аис.

Под патеом собе нађоше се многе скупоцене ствари, које су све враћене својим господарима.

Неколико седмица затим добијем неичану карту господине Емилије Доблове с господином Тодором Џонсоном, сином оног Џонсона, кој су лопови оне исте ноћи ошљачкали, кад и мене.
(183)

ОСТРОВО МАДЕРА.

Ово острво између северних канарских острва, геотрафски припада Африци, а политички Португалској. Мадера на португалском језику значи „шума,“ велика је одирило 18 □ миља а цело је једна гдња изгорела ватрометна гора. Ваздух је тамо врло благ и као да је нешто прохлаће. Винова лоза, која је овамо пресађена са острва Брите, даје најскупоценије вино. Тамо има и много урча, парова, бресака, кестења, кајсија, смокава и наранџа. У бајтама поред обичних кухинских растина има ананаса и другог тропског воћа. Жита за рату не расте доста на острву, по толико више шећер трске и кафе.

Тамо има 110,000 житеља, понајвише португалског порекла, који су поштени, умерени и раднији људи. Трговина је у рукама Битлеза. Главни град Функал, у коме има 25,000 житеља, лежи се у полуокругу од обале на на окружне планине.

Велику је важност добила Мадера зато, што тамо преко зиме седе многи странци, који пате од прехладе. Путници, који обале европске остављају у влажном и ладном времену, или у магли и жестокој зими, после осам дана види сасвим нови свет. Кад изађе на обалу, а оно се зима преобратила у лето. Дрва, која је оставио у Европи без лишћа, ту их види у најлепшем зеленилу. Уместо бридег ветровита ветра одане у топлој јужној ваздуху, уместо сценерије умерених појаса показују му се тропски растина, недро плаветнило неба, блистајуће сунце и депо угасито модно море.

За странце и болеснике ту има свакојале угодности. Но они се због жете Маја месеца враћају у Европу, а урођеници седе на висока брда, где имају крајне дворане.
(164)

ИЗ ДНЕВНИКА НЕКОГ СТАРОГ ВОЈНИКА.

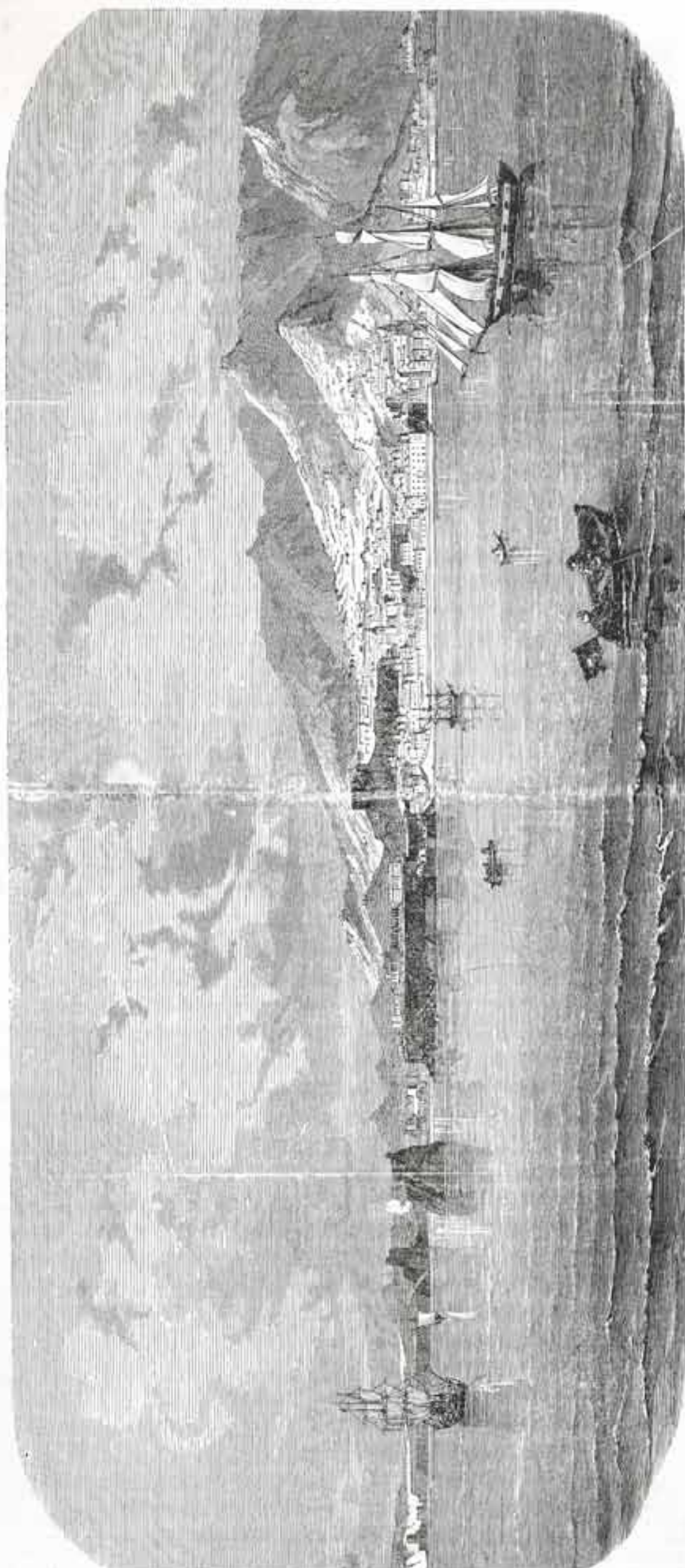
(Степанов.)

Сад или никад могли смо се надати, да се спасемо, зато се људски почасно крчиги кроз снег. Кад дођосмо до неке тачке, с које је ветар снег очистио, видимо чист, отворен пут пред нама и онда се обрадовасмо, да ћемо ићи и стојере, на да знамо, куда ћемо.

Журисмо се, на пскоро угледасмо и сјајајуће свеће у Рока Роиз, те нас и то обрадова и обнадежди.

Но опасност још није била проиша: јер тек што смо дошли на то место, кад овет чујемо, где близу нас урлају курјани. Наше коње већ повдерише и неколицина се курјака насити, али се при нападоци сјединише с другима, који тек дођоше са брегова, а ми смо добро знали, да ће они последњи, који су нажда само тек омири-сати кри, бити још бешњи одважнији од првих.

„Овде је, на овој страни села, једна мада канела,“ рече мој другар, „ако дођемо до ње, онда ћемо бити сигурни преко ноћ, зато, хајд да бежимо тамо.“

ОТРАЗА

ОСТРОВО МАДЕРА

ВРЕДНЕЛА ГОРОВ

БЕОГРАДСКЕ ИЛУСТРОВАНЕ НОВИНЕ

БРОЈ 22

У БЕОГРАДУ, 16. НОВЕМБРА, 1896. ГОДИНЕ.

ГОДИНА I.

Плати 1. и 16. сваког месеца, и стају у Србији на годину 60 гр., на во' год. 120 гр., царс. и на Аустрију (с урахуеном поштараном) на годину 8 а. 50 новч. аустр. вр., на во' год. 16 а. 25 новч. аустр. вредности. — **Оглаше** плаћају се од сваког реда, сваки пут по 1 гр. цар. или 12 новч. аустр. вр. — **Писма** се прилажу само плаћенима а рукописи и цртежи не враћају се.

ПРЕГЛЕД.

Доситија Обрадовић.
Уашингтон.
Мали прот.
Политика.
Закометка у савци.
Разрешено законство у
савци.
Одговори.

ДОСИТИЈЕ ОБРАДОВИЋ.

У малој пароши Чакону у Банату Та-
машинском (у Аустри-
ји), живљао неки
Ђурађ Обрадовић Ђу-
рица, са женом својом
Круном и четворо сит-
не деце.

Једно од њих био
је Доситије Обрадо-
вић, чију слику ево
онде пред нама гле-
дамо.

Он се родио 1739.
године и било му је
име Димитрије. Ња-
оца остао је врло ма-
ла, тако, да га је
једна могао запамти-
ти. Но онет он се
њего врло често сећао
и много је размишљао
зашто какав је у гра-
ђанству био.

Ђуку? — познава-
ше добро сваки у оном
крају; и тако му брзо
даваху одговори, да
је био доста сиром,
но врло поштен и скром-
ан човек.

То се малом Дими-
трију веома допало и
отада се једино за-
носио у мисли, како
би требало да се тако
и о њему добро го-
вори. Но у тој жудни
дете сасвим претера;
јер то старање његово
толико беше, да он у
класу брзо претече оца.

Тек што наврши 14
годину, — а Дими-
трија поче народ љу-
бити у руку као свога

ДОСИТИЈЕ ОБРАДОВИЋ.

духовника у мана-
стиру Опону, где му
дадоше име Доситије.

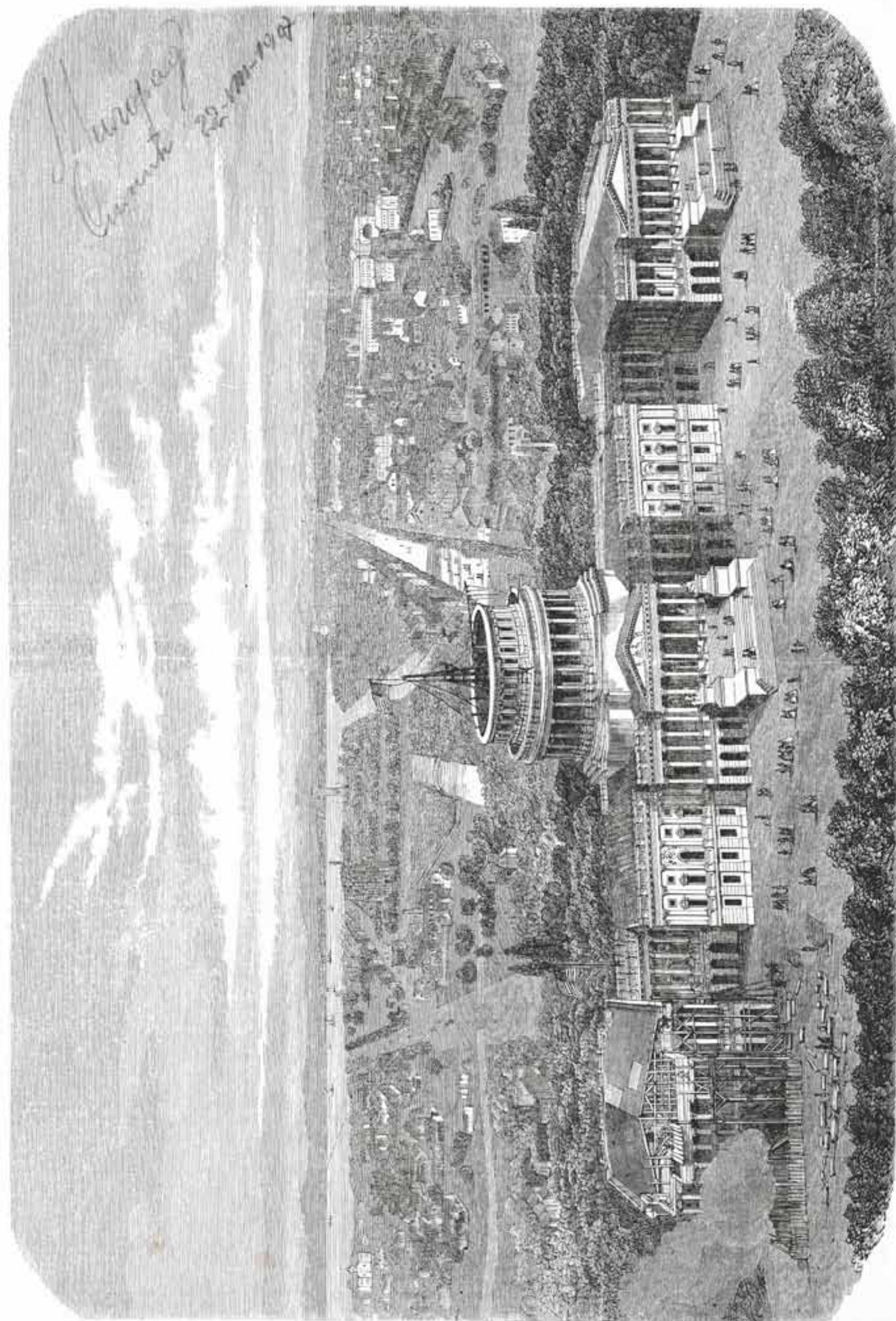
Човек би мислио
сада, да је Доситије
тима брзо и лако пре-
шао све мене свога
будућег живота.

Не. Он се одмах
засети том чапљу, па
у брзо остави мантију
и камилавку; јер се у
њему распаљати нео-
битна тежња за нау-
ком и просветом. Ње-
га јако тек чекаше
велики пут и големи
туди. У задатку му
написано беше: да
мора научити све глав-
није Европске језике.
— Он треба још да
буде и пош, мисионар,
и књижевник Српски.

Једна само жеља
оста му сасвим непо-
ушљива, а та је —
да постане путописац.
Али да буде вољки
путник, — то му не
може нико забранити.

Још кад је у 9. или
10. година био; кад
је и без мајке остао
у селу Сентмартону
близу Чакова, где му се
мати беше преудала.
— Доситије прича:
„Како му је срце само
пририцало да ће стран-
ствовати. Од кога би
году, вели, чуо споми-
нати Варадињ, Бу-
диму, Пошту, срце би
ми летело из тих
мјестан и жељо би
познати људе, кои та-
мо живе и да видим
каква су у њима деца
и девојке. Ужаснао
би се чуо да има
већи и шири река него
Тамис, и височин
планина, него упе-
око Сентмартона.“

Може се казати, да
је у Доситија била
претерана та деција
парва, да он баш учи-
ни што му прво на
папет дође. Ни стриц,
ни тетак, ни учитељ,
ни деци савети ни
претња нису били ка-

УАШИНГТОН, ПРЕСТОЛНИЦА СЈОБДИНА СЕВЕРНО АМЕРИКАНСКИХ ДРЖАВА.

БЕОГРАДСКЕ ИЛУСТРОВАНЕ НОВИНЕ

БРОЈ 23.

У БЕОГРАДУ, 1. ДЕЦЕМБРА, 1866. ГОДИНЕ.

ГОДИНА I.

Излазе 1. и 16. сваког месеца, а стају у Србији на годину 60 гр., на по' год. 30 гр. чарн.; за Аустрију (с урахуњеном поштарином) на годину 6 ф. 50 новч. аустр. вр., на по' године 3 ф. 25 новч. аустр. вредности. — Огласи наплаћују се од сваког реда, сваки пут на 1 гр. чар. или 12 новч. аустр. вр. — Писма се примају само наплаћена а рукописи и цртежи невраћају се.

ПРЕГЛЕД.

Велика школа у Београду.
Фотограф као провађач.
Брак после смрти.
Наполеон III. цар Француза.
Подјетина.
Загонетна у слици.
Разрешено загонетно у слици.
Одговори.

ВЕЛИКА ШКОЛА У БЕОГРАДУ.

Четири столећа варварским јогуњством радила је босна сила мусуламанска, да сатре и најмању клицу образовања и хуманитета у јужним славенским народима, који су, на срамоту средње и западне Европе, несрећни били, пасти под јарам фанатичких азијских дивљака.

У такви страшним околностима морало је најпосле у тима заробљеним и на свакојачки начин непрестано злостављаним народима изгаснути свако знање и вештина, и само једно им није могла одузети та сурова сила: народне песме, које су споминале

лепшу прошлост, и давале надежду бољој будућности.

Кад се почетком овог столећа Србија својом сопственом снагом колико толико изтргне из робетна турског, онда она одма неуморно започе радити и на пољу просвете и образованости. Већ после двадестину година видимо народске школе на све стране Србије, а тим правцем корачајући напред, данас је Србија дошла на онакав ступањ, да је великим својим напрезањем већ близу стигла и оне веће народе, који су имали многе прилике и доста времена вековима, да се за то озбиљски постарају.

Сада је за јужне Славене средсреда просвете и умног напредку: престолница Србека; а у овој је опет једна голема и красна палата, — којој источно и јужно од престолнице Аустрије бар за просветне цели нема пара — која, као поклон најврснијег грађанина србског, на своме челу носи родољубиви наслов: „Миша Анастасијевић својомъ отечеству, 1863. год.“

На ове назате разпрострањавају се зраци умног светла преко васцелог јужног Славенства а надамо се, да ће већ после неколико година далеко унаоколо бацати своје умне зраке на један уједињени, велики и напредан народ. (172)

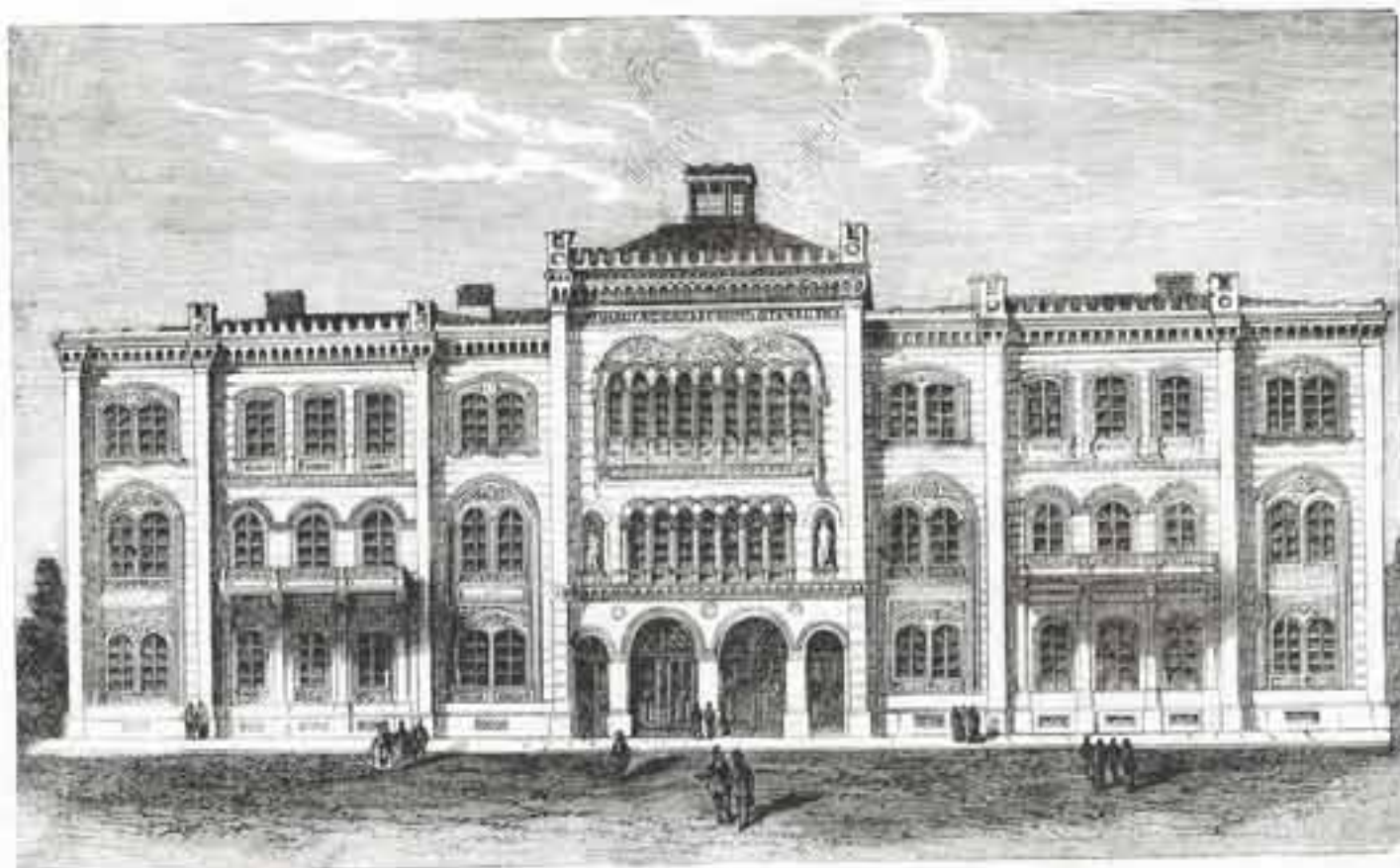
Фотограф као провађач.

* Дотађај, који сад причамо, сбио се у Паризу код једног од најбољих тамошњих фотографа.

Пре месец дана дође код споменутог фотографа један млад човек с младом женскињом, и замоли га да их уједно на једној карти сними.

Искусно око фотографа одма опази да су они људи доброг стања и да су се скоро узели. Они се сами наместе, седну на канапе држећи се за руку а господин гледаше наљубљено госпоњу, која стидљиво спусти очи доле.

Фотограф пита, где треба да пошље карте, а они му одговоре, да ће сами послати оног дана, кад ће фотографије бити готове. И донета у одређени дан слике буду однешене. После не-

ВЕЛИКА ШКОЛА У БЕОГРАДУ.

спомеником. Од тог доба једнако цвела на њеном гробу цветови и никакав случај није узнемирио њен последњи сан. Кад је ноћу био на стражи у гробљу, много је пута падала но која сенка на мермер њеног гроба, али то је била сенка од кипреса. Истина, слушао је и стењање, но то је било од ветра, који је звиждао кроз прстове. На ако су плаветинасти пламенчићи скакутали око гробова, то нису биле сироте умре душе, већ бладећи огњичићи, који излазише из земље.

Овај гробар, који је морао бити обриваног духа, није веровао на поћна странила.

Албан питао је за оног гробара, који је пре ту био и који је при укупу сада ускрснуте госпође морао присуствовати. Кажу му, да је тај гробар нешто наследио и одселио се у неко село близу Париза.

Ово наследство с погледом на укуп, учини му се подозрително. Он оде у оно село, обучен као какав путујући нештак, који хоће да се упозна с обичајима тог места. Одседио у некој хрџавој мезани, где заседаше с неким брђанцима, којима је плаћао вино, па тако је за кратко време дознао све новости читавог предела. Пошто распита за више од двадесет лица, за која није ништа марио, он онда једног дана зашита као случајно:

„Неженици међу нама какав Паризија?“

„Има их више.“

„Али један, који се зове Жером?“

„Биши гробар?“

„Да.“

„Зар сте га познавали?“

„Пре неколико година имао сам с њиме посла два, три пута.“

Док је Албан ово говорио, он није могао толико да се претвара, а да му бар уснице не задрхћу.

Сад се невинија поче смејати и вели:

„То није баш велика част, хвалити се с познаниством таквих људи.“

„А какав је био човек Жером?“

„Дрвна пијаница, но човек, који је имао мозга у глави. Он је умео тако причати, да се човеку морала најекити кожа!“

„Е да!“

„Узгуд човек неживи двадесет година на гробљу, јер тамо могу да се виде различне ствари. Чини ми се, да тамо бивају и такве ствари где се може заслужити много новца, а да се много веризика. Тај Жером, кад се нашао, онда је много говорио; а кад се растрезио, онда се паао, што је толико говорио.“

„Ви велите: он је говорио; па зар је сад онемио?“

„Он је умро а мртви неговоре, бар уколико ја знам.“

„Умро је?“

„Пре две године га саранише.“

Албан је мислио, да је угледао нешто светлости; сад му се овет замрачи. При сему томе рече:

„Смрт је хрђав гост, кад човек наследи доста, да на свету може угодно да живи.“

„Зар ви верујете на то наследство?“

„Ја сам слушао, да је Жером, баш због тога наследства оставио своју службу.“

Жером никад није познавао своју фамилију а кад се ошито, онда је свакојако говорио о својој пореклу и о свом имању. Његова удовица сасвим налети на њега, она мало говори, разне кад је пијана!“

„Дакле његова удовица живи?“

„Даклако, честита женскиња, она је моја најбоља муштерија.“

„А где борави она?“ радосно викне Албан, „Ја би рад, да се изнова упознам с том ваљаном женом.“

„Она седи у последњој кући на крају села.“

Албан је мислио, да му се показује нова светлост у мраку његовог истраживања и он с једним дечаком, који је носео пун бокал с вином, оде кући удовице Жерома.

Он нађе удовицу, где седи пред бокалом; то је био добар знак.

„Добар дан, тето, та зар је могуће, да ме више неопознајете?“ говорише он, и узме бокал па га метне на патос, а дечаку каже, да иде кући.

„Ја мислим, да нас данас видим први пут,“ рече удовица, а једнако гледаше на бокал на земљи.

„Опет зато ја сам стари познаник вашег мужа. Мило би ми било, да му могу поклонити који бокал вина.“

„Мој јадан муж примио би то с драге воље.“

„А како би било, кад би његова удовица примила у место њега?“

„Ако вам то чини задовољства?“

„Да поведемо реч о Жерому. — он није ништа криво од мене.“

Албан није имао много муке, да наговори удовицу, да пије. Вино је било добро а што је више чаша попила, то је више и говорила. Она причаше о њеном војојном мужу, о његовим добрима и рђавим својствима.

Једнако је вином пудно Албан, и чекао је само прилику, кад ће да нађе истину на дну чаше.

Најпосле, замуће јој се очи, језик јој отежа, па сад је било према, да се ступи к цели.

„Дакле ви ме нисте више познали?“ питаше Албан.

„Та у Паризу има толико људи, који налице један на другог.“

„Но ви треба да знате особите узроке, да ме не заборавите. Знате ли па оно, што је било с њимом и с њимим мужем...“

„Шта?“

„Онај случај на гробљу...“

„Несећам се: тако ми је слабо памћење...“

Једнако ноћу, кад је њих муж стражарио на гробљу, онда извадише једног жртвана из гроба, па га однесу.“

„Немојте тако викали!“ рече уплашена удовица.

„Ја сам то био, што сам њеног му — а наговорио на то.“

„Не, ви то нисте били. Онај човек, који је једно вече дошао к нама, неваљичи на нас.“

Сада се уједаред промени глас удовице и она као да се растрезила.

„Није лако“, рече она, „што ви једну стару жену ошете вином да натерате, да се избрље. Мој је муж поштено одиравао своју службу, а нас ја неопознајем.“

Албан погледа удовицу: она је била сасвим трезна. Од ње дакле није ништа могао дознати. Сад се он опет врати у Париз и тражећи даље, дође до убеђења, да је Сезан у Париз дошао оног истог вечера, кад је био укуп.

Подлијаја дозволи Албану, да може ископати жртво тело своје жене. Срце му се стезало, кад је помислио, да ће ваљда спа његова надежда нечезнути пред гомилницом пенела.

Извадише жртвачки сандук из гроба. По гле, — он би празан.

„Дакле Марија није међу жртвама, зато је морам тражити међу живима“, рече Албан, „и донета, унећу је наћи.“

(174)

(свршетак с.)

НАПОЛЕОН III, ЦАР ФРАНЦУЗА.

Никад о некаком човеку није било различитијих мишљења, но о садашњем цару Француза, Наполеону III. Кад је био изабран за председника

француске республике, онда га сматраше неки за непријатеља, неки пак за оруђе револуције; неки мислише, да није баш високе памети и да ће га

БЕОГРАДСКЕ ИЛУСТРОВАНЕ НОВИНЕ

БРОЈ 24.

У БЕОГРАДУ, 16. ДЕЦЕМБРА, 1866. ГОДИНЕ.

ГОДИНА I.

ПРЕДПЛАТНИЦИМА „БЕОГРАДСКИХ ИЛУСТРОВАНИХ НОВИНА.“

Кад сам у почетку ове године одлучио издавати ове новине, онда сам највише стремио, да љу запети око дрворезног и штампарског рада, јер у тој струци досад још није нико радио био у Србству; но при рачуну трошка за те новине био сам спреман на губитак, а да ми опет неостаје лист у току године. Као што показаше досадашњи бројеви ових новина, дрворезном и штампарском послу припада свака хвала, и ма где у свету да се покажу ове новине, стручни људи мораће казати, да су лепо израђене; дази сам пак према потребама моје публике нашао ваљан правац у тексту, то остављам суду озбиљне, разборите и паметне критике. Но у предрачуну око трошкова за те новине погрешно сам у цени предплате, јер сам рачунао на много већи број предплатника, и тако сам, бар за моје стање, доста изгубио, те љу за неко време материјално рамати.

Али при свему материјалном губитку и положеном неуморном труду радујем се, што сам имао прилику овај начин рада код нас довести у ток, а најлепша ће ми награда бити, ако сам с тиме бар у нешто користио нашој литератури.

С овим бројем свршавам I. годину „БЕОГРАДСКИХ ИЛУСТРОВАНИХ НОВИНА“, а ЗА НЕКОЛИКО МЕСЕЦИ НЕЋУ ИХ НИКАКО НИ ИЗДАВАТИ; но ако околности дозволе, мислим, да љу их опет издавати од јесени 1867. год. и то или трипут или четири пута месечно, а надам се, да љу онда, истражећи никака добита, наћи бар толико предплатника, да се исплати лист, па ако би их још више било, онда би сав вишак уложио на улепшање тог листа.

Праштајући се од својих читалаца, молим их, да ми и у будуће остану наклони.

М. МИЛОВУК.

ПРЕГЛЕД.

Александер Александровић.
Брани после смрти. (Српства.)
Воски, у Србији.
Политика.
Законодство у слици.
Разрешање ребуса из бр. 21.
Огласи.

АЛЕКСАНДЕР АЛЕКСАНДРОВИЋ
НАСЛЕДНИК ПРЕСТОЛА РУСКОГ.

У прошлим вековима унутрашња и спољашња политика Русије утицајем страним тежила је на уставима калуна западњачког, немарећи за то, што такове нису могле здравог корена ухватити у народу славенском, који од најкада има и данас још није нагубио своје особности у нарави и обичајима. Тако се и у Русију унуче клетна феудализма и робства, које су до скоро већ у клици угушавале сваку националну и велику славенску тежњу.

Кад садашњи цар, Александер II, ступи на престо руски, та се погрешна политика лагано преокрене у чисто славенску народну, а у томе правцу сав већ

скориј ће то да покаже и у свему осталоме Славенству.

Тај јединствени мудри правац политике највеће славенске државе, мораће одсад трајати за вавек, а да ће да се утврди, има најбољих гаранција у неисреном карактеру садашњег цара и у нарави и тежњама наследника руског престола.

Александер Александровић, рођен 14. Фебруара, 1845. године, ступио је 12. Новембра о. г. у брак с Маријом Феодоровном (Дагмаром), ћерком краља данског а сестром краља грчког Ђорђа I. и свастиком наследника енглеског престола. Покрај осталих душевних врлина показује сталан и тврд карактер, и праву љубав према Славенству. Некада, кад по божијој вољи, скинтар руски дође у његове руке, онда ће Русија продужити правац, којим је сад пошла.

Руски је народ срећан,

Бачкој) прије свега сручу жареник, али рачије многи не пају при дан због врхунице. Око пола ручка устану у славу и лоне колач какогод и о крсном имену, само што нема кољина. На Божић се обично руча с вјеће (простре се празна вјећа мјесто чаршана, или по чаршану), и софра се не диже (ишти се кућа чисти) за три дана. Први дан Божића нико никоме не иде у кућу, осим поздрављивања. О Божићу се објести и побљувати није никакве срамоте (ако сам се опила, Божић ми је дошао*). Од сламе, с којом се на бадњи дан квоче и вијуче, остави домаћинца по нешто, на кад насађује кокоши под сваку метле по мало. Оно уље у којему се слама донесе, не раздријени се, него се само распусти, на се на Божић ујутру пред кућом баца по њему жита, те кокоши зобљу, а домаћинца рекне: „како ми у скупу зобале, тако ми у скупу и носиле!“ На неким мјестима (као по Босни и по Херцеговини) сјачу на Божић, т. ј. домаћин рано ујутру иште: ојај Воже и Вожићу нашему или натој (по имену снјем кућанима редом). Приповједају да је отишао некакав Србин свом бегу у Скочић (ниже Зворника) да иште шенице за чесницу, а бег му каже: „даћу ти шенице, али ако ћеш један пут и мени ојакнути.“ Србин каже да хоће, узео шеницу и ојакнуо му на Божић: ојај Воже и Вожићу и нашему бегу на Скочићу. У Рису се у пркви после јутрења љубе на Божић ујутру сви један с другим, и тако се онда помире многи који су дуго времена били у завади. Који се у пркви неизљубе, они се љубе после пред црквом. Ко има коња, на Божић после ручка наља да га пројаше. У Бачкој момчад посједају на коње на пољу вијају Божић. Гдјекоји кажу да се на Божић не могу вериге угријати. У Грбљу гледају на Божић с које ће им стране нишата наврети, на коме наври од истока, онај се на

срећи оне године. У Воци многи људи пред Божић начини сламницу те с ње као с трпезе једу од бадњега дне до малог Божића. Од Божићне сламе гдјекоји носе на њиве, да би боље родиле. Гдјекоји ударају рогама од Божићнег непиња воћку пероткињу по жилама говорећи: „ја тебе рогама, а ти мене родом!“ Гдјекоји онет узму на Божић сјениру и замахну као да носе воћку пероткињу, а други му ко рече: „не сијени, родиће“, и кад се то учини трнута застонице, кажу да ће воћка после родити. Пенелом с чеснице посинају свилене бубе, да их буде доста као и пришака у пенелу. Гдјекоји угљеном од бадњака мажу губаве смокве. До малог Божића говори се, кад се двојица срету на путу, или кад који ком дође у кућу. Ристос се роди (мјесто добро јутро, помоћ Бог и добар вече), и одговара се: ва истину роди; тако и кад се није, мјесто спасуј се и на здравље. (179)

ПОЛИТИКА.

При сирњетку 1866. године неке државе имају изгледа на лепшу будућност, неке пак морају се свом снагом напрезати, да се само одрже онако, како су, и да по садашњем свом имену сасвим неизгину.

Русија ујачана у својој унутрашњости, тежи свестраном напреду. Ослобођење житељства учинило је, те се више ради и привређује и материјално и умно. Познавајући своју снагу, по свој прилици скорим ће утицати и на судбу осталих Славена, на ће се по примеру германских и романских народа, и фамилија Славена већма концентрисати. Наравно да ће ту цмати посла и дипломатија и оружје.

Инглеоска се неоставља своје трговачке политике, с којом се попела на своју садашњу величину. Само је већ у многоме нешто као остарила и неуме правдом да себи подчини преко племе, које тежи да се ослободи од ње. Ту је лако могуће, да ће и њена северно американска насељбина, Канада, однасти од ње и прелити

се у северно американске слободне државе. Ако зато икада дође до рата између ове две велике морске силе, онда би лако било последњој проглати победу.

Француска много је значеља, што јој ваља довршити. Алжирску мора да напусти с Европљанима и велику војску мора тамо издржавати, да Арапи не преотму мах. Цар мејкавски, принц аустријски Макс, сасвим траљаво стоји, и мораће дати останку, како се сна француска војска кренула буде оданде; иначе је неизбежим рат са слободним северно американским државама. Римљани против револуције неће моћи бранити слаба војска панска, а француска војска већ је оставила Рим; по сада другог дана римског Божића полази царича француска са својим снчићем у Рим, да бар морално одржи суверенство панско, докле живи садашњи папа. Светски излог, који ће бити идућег лета у Паризу, јако напреже француски народ, и то је још једина слаба гаранција, да ће се избегавати ратовање до идуће јесени.

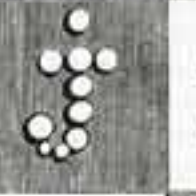
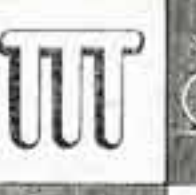
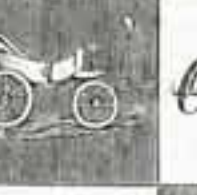
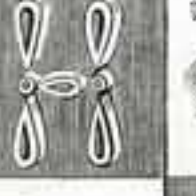
Прајска сада неуморно ради, да оружјем добивене области свестрано прелије у своју државу, а ту има да се бори са старим, окорелим предрасудама. Међутим све остале европске државе много трине да поправе своје оружје по начину прајском.

Шпанолска и Португалска стоиће се или ије или после у једну државу, и то или браком или револуцијом. Бар Шпанолска пре тога неће се сасвим умироти.

Аустрија сада се бори у унутрашњости; свако од њених многих племена оће да одржи своју народну самосталност, а тиме је дошла догле, да одсад неће моћи више централисити и стапљати у Немштину. Но при свему томе тражи алијанцију француску и италијанску, јер се плаши Русије, макар да се вели, да је ових дана онет наступило као неко пријатељство с Русијом.

Турска, морално подмагана од западних сила, онет с најбољом својом војском неможе да утиша буну на Криту, а шта би радила, да устану и други неки предели? Зато јој неостаје ништа друго, већ да буде једнако праведна према свима својим атељима. (180)

Koji god uzme jedan od ovih, osobito veliki kalendar, zasigurno će žaliti, jer ne imati vrlo lepu knjigu.

Account
Partial
Account
Account

Manager
Manager
Manager

Manager Account
18-11-1909

Account

Account

Account

Account

Account

Account

Account

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Manager Account

Manager Account
Manager Account

Manager Account

18-11-1909

Manager Account

Manager Account
Manager Account

